

Driestar hogeschool

Driestar educatief

Studiegids Economie

2026-2027

Inhoudsopgave algemeen deel en programma generiek

1. Leraar worden bij Driestar hogeschool-----	2
1.1 Leraar, een prachtig beroep -----	2
1.2 Onze hogeschool -----	2
1.3 De ideale student-----	2
2. De inhoud van de opleiding-----	4
2.1 Bachelor-masterstructuur-----	4
2.2 Propedeuse -----	4
2.3 Beroepsprofiel van de christelijke leraar -----	4
2.4 Samenhang tussen vak, vakdidactiek en generieke programma -----	6
2.5 Opleidingsprogramma: generiek deel -----	6
2.6 Opleidingsprogramma: vakdeel -----	8
2.7 Bekwaamheidseisen -----	8
2.8 Interculturele ervaring en internationalisering-----	8
3. Algemeen en organisatorisch -----	12
3.1 Informatievoorziening, Eduweb, e-mail, Osiris -----	12
3.2 Absentie -----	12
3.3 Inleveren van opdrachten-----	12
3.4 Boekenlijst -----	13
3.5 Onderwijsinhouden -----	13
3.6 Diploma-uitreiking-----	13
4. Faciliteiten-----	14
4.1 Parkeren -----	14
4.2 Vertrouwenspersonen -----	14
4.3 Begeleiding studenten met een functiebeperking -----	14
5. Procedures en reglementen -----	15
5.1 Rechtsbescherming-----	15
5.2 Examenregeling, studentenstatuut en reglementen -----	15
5.3 Plagiaat -----	16
5.4 AI-----	16
5.5 Landelijke (kennis)toetsen -----	16
6. Organisatie en aanspreekpunten -----	17
6.1 Namen en adressen -----	17
6.2 Collegetijden-----	18
7. Inschrijving, toelating en studiekosten -----	21
7.1 Toelatingseisen -----	21
7.2 Informatie over de opleiding-----	21
7.3 Aanmelding -----	22
7.4 Collegegeld -----	22
8. Vrijstellingen en specifieke routes-----	26
8.1 Vrijstellingen-----	26
8.2 Specifieke trajecten -----	28
9. Aan te schaffen literatuur voor generiek programma -----	29

1. Leraar worden bij Driestar hogeschool

1.1 Leraar, een prachtig beroep

Lesgeven in het voortgezet onderwijs is geen dag hetzelfde. Contact met leerlingen is altijd boeiend en verrassend! Als leraar kun je de passie voor jouw vak overbrengen op jongeren. Als leraar lever je een belangrijke bijdrage aan hun vorming, je leeft hen voor als christen en probeert hen iets mee te geven vanuit de Bijbel. Kortom: houd je van jongeren én van je vak, dan is het leraarschap ongetwijfeld wat voor jou!

Bij Driestar hogeschool kun je zeven mooie tweedegraads lerarenopleidingen volgen: Duits, Engels, economie, geschiedenis, godsdienst, Nederlands en wiskunde. Deze opleidingen kun je in verschillende varianten doen. Het diploma geeft je bevoegdheid om les te geven in de onderbouw van havo en vwo en in alle leerjaren van het vmbo en het mbo. Onder voorbehoud van eventuele wijzigingen vertellen we in deze studiegids meer over de studie zoals deze is ingericht in het leerjaar 2026/2027. Omdat het generieke deel van de opleiding is veranderd, verwijzen we studenten die nog onderdelen van het oude programma moeten afronden naar de [Studiegids Generiek eerdere cohorts](#). Naast de informatie in deze studiegids kun je verschillende documenten op Eduweb [vinden](#) zoals de onderwijs- en examenregelingen en het studentenstatuut. Deze studiegids valt onder de reikwijdte van de onderwijs- en examenregelingen.

1.2 Onze hogeschool

Driestar hogeschool leidt leraren op voor het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Onze lerarenopleidingen staan landelijk goed bekend. We zijn deel van een organisatie die veel kennis over onderwijs heeft en werkt vanuit Bijbelse bronnen en christelijke waarden. We ondersteunen je in je vorming als docent. Het onderwijs heeft innerlijk gewortelde leraren nodig.

Onze christelijk-reformatorische identiteit vormt een wezenlijk onderdeel van de opleiding. Het doortrekt alles wat we doen: de omgang met elkaar en onze studenten en het invullen van de colleges. We spannen ons in om leraren op te leiden die zich geworteld weten in de Bijbelse leer en de gereformeerde belijdenis, die bewogen zijn met kinderen en jongeren en hart hebben voor hun werk. We hebben een duidelijk herkenbare christelijke identiteit. Dat betekent niet dat er alleen christelijke studenten voor onze opleidingen kiezen. Iedereen is welkom en ook studenten met een andere levensovertuiging voelen zich in het algemeen thuis op onze kwalitatief sterke, waardengedreven hogeschool waar studenten zich gezien en gekend weten.

Naast het opleiden van (aanstaande) docenten helpen we scholen bij de vormgeving van goed onderwijs en het nascholen van docententeams. Veel van onze docenten geven ook les in het funderende onderwijs. Voor de docenten van de lerarenopleidingen voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs (afgekort tot Ivo) geldt doorgaans dat ze ook een betrekking hebben of hebben gehad binnen een van deze soorten onderwijs. Zo hebben we niet alleen gedegen kennis van de theorie, maar we weten ook wat er leeft in de praktijk. Dat merk jij in je opleiding.

Kenmerkend voor onze hogeschool is verder de kleinschaligheid, de open sfeer en de goede persoonlijke begeleiding.

1.3 De ideale student

Een ideale student werkt aan zichzelf en wil veel leren. Je stelt jezelf dan ook leergierig op en durft regelmatig in de spiegel te kijken. Je wilt veel voor het vak leren en voor het generieke programma. Juist als er een andere wijze van leren wordt gevraagd met meer diepgang of stevige training, geniet je van de verbreding en verdieping waarmee je jouw leven en je leraarschap verrijkt.

Je neemt voldoende tijd voor de opleiding. Je zorgt dat je andere bezigheden het studeren niet in de weg zitten. Soms is dat zoeken, zeker als je een nieuwe baan hebt in het onderwijs of een gezin hebt. Doe niet te veel dingen tegelijk. Hobby's en vrijwilligerstaken kunnen tijdelijk op een laag pitje. Concentratie en focus is belangrijk. De tijd die je voor je studie nodig hebt is per student verschillend. Een ideale student denkt na over zijn of haar opleiding en manier van werken. Als het nodig is, zoek je contact met een studieleider, tutor of docent; voor feedback, een duwtje in de rug, een nieuw inzicht of een beetje hulp. Je bent van harte welkom! Een student met zo'n profiel leert en ontwikkelt echt en leert grondig. Zo ben je als leraar, nu en later, ook een voorbeeld voor je leerlingen.

Vanaf de start van je studie wordt er eigenaarschap van je eigen leerproces gevraagd. Dit betekent dat je uitgedaagd wordt om mee te denken in het studieprogramma en een persoonlijke route mag voorstellen. Kun je op een andere wijze je leeruitkomsten aantonen, dan word je uitgedaagd hierover in gesprek te gaan. Door de flexibele opbouw van het generieke programma bestaat de mogelijkheid tot versnellen. Uiteraard word je begeleid door de docenten en zorgen zij voor duidelijkheid en structuur. Eigenaarschap betekent ook dat je bij een opdracht die qua thema niet zo past bij jouw onderwijscontext een alternatief mag voorstellen. Neem die ruimte, zodat het echt jouw studie is. Als student ben je ook (een aanstaande) docent. We verwachten van onze medewerkers en studenten een professionele houding in bijvoorbeeld onderlinge omgang, kleding en uitstraling.

2. De inhoud van de opleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we in hoofdlijnen de opleiding van het komend leerjaar. Wijzigingen nu of in latere jaren zijn voorbehouden. De student volgt altijd de opleiding zoals in het dan lopende leerjaar feitelijk vormgegeven is.

2.1 Bachelor-masterstructuur

Het hoger onderwijs sluit qua structuur en studiepuntensysteem aan bij de internationaal gebruikelijke bachelor-masterstructuur. Hierdoor zijn er goede (internationale) uitwisselingsmogelijkheden voor studenten. Door onze samenwerking met andere hogescholen en universiteiten, onder meer binnen de Educatieve Levensbeschouwelijke Alliantie, kunnen we maatwerk bieden als je een deel van je studie op een ander opleidingsinstituut wilt doen.

In het kader van de bachelor-masterstructuur zijn voor studenten twee zaken van belang:

1. We werken met 60 studiepunten per leerjaar. Eén studiepunt staat formeel voor 28 studiebelastingsuren. Een module van vier studiepunten telt dus 112 studielasturen. Als je daarvoor bijvoorbeeld twaalf college-uren hebt, is de verwachting dat je bereid bent 100 uren zelfstandig te maken. In hoeverre dat daadwerkelijk nodig is hangt van veel dingen af en kan per persoon verschillen.
2. Aan het eind van de opleiding mag jij je bachelor noemen. Een bachelordiploma biedt in principe toegang tot een masteropleiding bij hogescholen of universiteiten. Dat wil niet altijd zeggen dat je zondermeer in een masteropleiding - die voor universitaire bachelors veelal een jaar duurt - kunt instromen. Bij universiteiten gaat daar meestal nog een studietraject aan vooraf. Bij eerstegraadsopleidingen in het HBO kun je doorgaans drempelloos instromen.

2.2 Propedeuse

Het eerste studiejaar is een propedeutisch leerjaar. Dan krijg je inzicht in de aard van de gekozen studie en probeer je samen met je de docenten vast te stellen of je de capaciteiten bezit om de studie tot een goed einde te brengen. Gedurende het leerjaar maak je diverse soorten toetsen (bijvoorbeeld tentamens en opdrachten). De resultaten kunnen aanleiding zijn dat je niet tot alle colleges van het tweede leerjaar wordt toegelaten, ook wanneer geen afwijzend studieadvies is gegeven.

Je maakt in de propedeutische fase door praktijkervaring of werkplekleren kennis met je toekomstige beroep als leraar in het voorgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs. Dit staat vermeld in de opdrachtbeschrijving praktijkervaring (GK 1.1). Het heeft een tweeledige functie:

- je maakt kennis met je toekomstige beroep;
- het heeft een selecterende rol: deze moet afgerond worden met een voldoende.

Tijdens de modules van het generieke programma van het eerste leerjaar ontvang je meer informatie over het werkplekleren.

Wanneer je in het eerste jaar alle punten binnen hebt voor de propedeutische fase krijg je bericht van studentzaken en word je uitgenodigd voor de propedeuse uitreiking in oktober 2027.

2.3 Beroepsprofiel van de christelijke leraar

Ons beroepsprofiel voor de christelijke leraar vormt de basis voor al onze opleidingen. Het beschrijft op een heldere wijze wat je nodig hebt om een goede docent te zijn. De Bron, de Bijbel, staat centraal in ons beroepsprofiel. Het Woord bepaalt de manier waarop we kijken naar de werkelijkheid en waarop de leraar zijn beroep uitoefent.

De opleiding is vandaaruit opgebouwd uit drie lagen:

1. De zijnslaag: 'Ik ben'

In de laag 'ik ben' gaat het om de persoonsvorming van de (aanstaande) leraar. Deze laag noemen we ook wel de professionele identiteit, een begrip dat zich lastig laat definiëren. Professionele identiteit gaat over je persoonlijke ontwikkeling als docent, onder andere over de persoonlijke en professionele drijfveren die kleur geven aan je handelen. Uitgangspunt voor de beschrijving van de professionele identiteit is de christelijke mensvisie dat iedereen relationeel geschapen is. We onderscheiden daarbij vijf kernen. De leraar is verbonden met het christelijk geloof, met de naaste, met zichzelf, met de wereld en, als vijfde, met verleden, heden en toekomst.

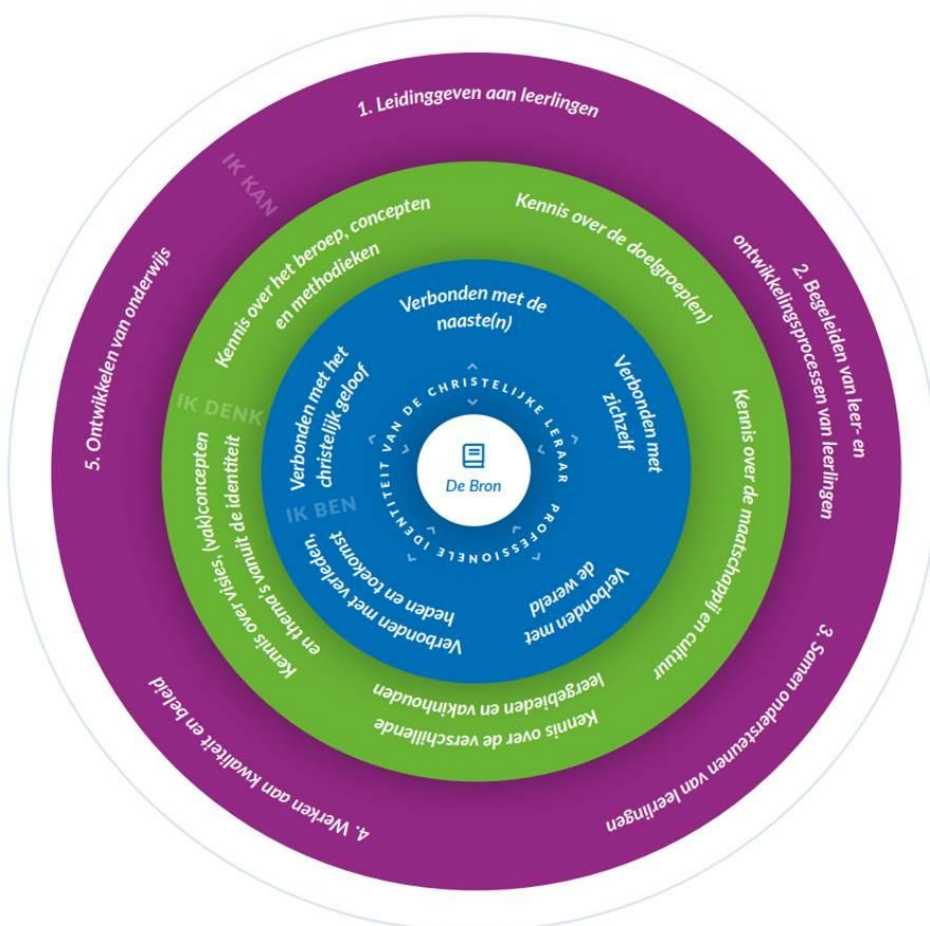
2. De kennislaag: 'Ik denk'

Deze laag betreft de kennisinhouden die de leraar bij de uitoefening van zijn beroep inzet. Deze inhouden komen voort uit de landelijke kennisbases voor de opleidingen en zijn aangevuld met wat Driestar educatief vanuit haar missie en visie essentieel vindt. Kennisinhouden zijn immers niet neutraal, ze hebben een vormende waarde in zich. We onderscheiden bij tweedegraads lerarenopleidingen vijf kennisdomeinen: 1. kennis over het beroep, concepten en methodieken; 2. kennis over de doelgroep(en); 3. kennis over de maatschappij en cultuur; 4. kennis over de verschillende leergebieden en vakinhouden en 5. kennis over visies, concepten en thema's vanuit de identiteit.

3. De beroepslaag: 'Ik kan'

Deze laag omvat de handelingen die de docent in de praktijk van zijn beroep uitvoert. Deze zijn samengevat in vijf beroepstaken: 1. pedagogisch leidinggeven aan leerlingen; 2. begeleiden van leer- en ontwikkelingsprocessen van leerlingen; 3. samen ondersteunen van de leerling; 4. werken aan kwaliteit en beleid en 5. ontwikkelen van onderwijs.

Het beroepsprofiel is opgebouwd uit drie draaischijven. Deze drie schijven zijn met elkaar verbonden. Vanuit de bron ben je verbonden met de 'Ik ben'-laag, bijvoorbeeld de naaste. Vanuit dat perspectief gebruik je kennis over de doelgroep, een element uit 'Ik denk'-laag. Deze kennis heeft invloed op de manier waarop je leiding geeft aan leerlingen, één van de vijf beroepstaken uit de 'Ik kan'-laag.

2.4 Samenhang tussen vak, vakdidactiek en generieke programma

Belangrijk in de lerarenopleiding is de samenhang tussen vakinhoudelijke, vakdidactische en generieke onderdelen. In de praktijk van het onderwijs zijn het geen gescheiden werelden en dat moet ook in de opleiding worden ervaren. Vakdidactiek is de verbinding tussen pedagogiek en algemene didactiek enerzijds en vakinhoud anderzijds. We bieden vakdidactiek niet alleen aan in specifieke modules, maar ook geïntegreerd in (een deel van de) vakmodules. In de vakmodules komen met regelmaat ook generieke elementen, zoals het Didactische Analyse model en de taxonomie van Bloom, aan de orde. Hoewel de taxonomie van Bloom een algemeen uitgangspunt vormt voor het formuleren van leerdoelen en het bepalen van cognitieve niveaus, wordt binnen wiskunde voor de toetsconstructie aanvullend gebruikgemaakt van de piramide van De Lange als vakspecifiek kader voor het bewaken van de balans tussen reproductie, verbindingen en reflectie in toets vragen. De docent laat mede door zijn eigen voorbeeldig gebruik van deze onderwijsconcepten zien dat pedagogiek, didactiek en vakinhoud geen gescheiden werelden zijn. *Zie voor voorbeelden de moduleboeken van het vak.*

Vak, vakdidactiek en generiek komen samen in de eindwerken. De basis van onderzoek doen (BT4) wordt geleerd bij generiek; in de afstudeerfase legt de student door het eindwerk vakdidactisch onderzoekend vermogen een meesterproef af. In het portfolio komen generieke, vakinhoudelijke en vakdidactische aspecten samen.

De Didactische Diamant is een Driestareigen onderwijsconcept, dat beproefde onderwijsconcepten verenigt in een holistische benadering van de werkelijkheid. Zowel in generieke als vakdidactische colleges wordt dit concept gebruikt, terwijl docenten in vakcolleges (elementen van) de Didactische Diamant voorbeeldig toepassen. *Zie voor voorbeelden de moduleboeken van het vak.*

2.5 Opleidingsprogramma: generiek deel

2.5.1 Opbouw en samenhang generieke programma

Een belangrijk kenmerk van het curriculum van de lerarenopleiding is de samenhang. Het programma sluit duidelijk aan op de praktijk van het docentschap. Bij Opleiden in de School (OidS) is de uitwerking op de werkplek deels anders dan bij deeltijd, omdat bij OidS een sterker accent ligt op de begeleiding bij het werkplekleren.

Het generieke programma van de Ivo is opgezet vanuit het 'Beroepsprofiel van de christelijke leraar' (zie paragraaf 2.3). Een leraar geeft zijn handelen voor de klas kleur vanuit zijn persoonlijke en professionele drijfveren (professionele identiteit; pi). Dit krijgt vorm in de pi colleges.

In elk collegeblok (drie bijeenkomsten) staan thema's centraal vanuit de kennislijn, BT1&3 en PI. Alle modules dragen bij aan het behalen van de eindkwalificaties van de opleiding.

Er is een toenemende complexiteit in de behandeling van de beroepstaken van leerjaar 1 t/m 4. In leerjaar 1 gaat het bijvoorbeeld bij beroepstaak 1 'Pedagogisch leidinggeven aan leerlingen' om de rol die je als pedagoog vervult. In leerjaar 2 staat leidinggeven aan de groep centraal. In leerjaar 3 draait het om leiding geven aan een individuele leerling die lastig gedrag vertoont, terwijl het in leerjaar 4 gaat om leiding te geven aan klassen met problematisch gedrag.

Leerjaar 3 sluit af met een deels reproductiegericht toets waarin de generieke kernconcepten van leerjaar 1 tot en met 3 naar voren komen. Deze is gerelateerd aan de generieke kennisbasis (GKB), die landelijk geldt.

2.5.2 Portfolio

Gedurende je opleiding bouw je een portfolio op. Je werkt aan je portfolio op je werkplek en door middel van zelfstudie. Aan het eind van het leerjaar vindt een voortgangsgesprek plaats. Aan het eind van het tweede leerjaar krijg je een assessment (OidS) aan de hand van je portfolio en een beoordeling van een les. De deeltijd student toont in het tweede jaar door middel van het portfolio aan dat hij voldoet aan de bekwaamheidseisen geformuleerd op het niveau van jaar 2. In het vierde leerjaar vindt er een eindgesprek plaats over het portfolio. Dit portfolio wordt beoordeeld door twee beoordelaars.

2.5.3 Relatie met de praktijk

In de opleiding neemt praktijkervaring of werkplekleren een belangrijke plaats in. Wat je in theorie leert ervaar je in de praktijk en wat je in de praktijk leert vind je terug in de theorie. Beide versterken elkaar. De praktijkervaringen op de werkplek worden tijdens de colleges op de hogeschool besproken

en er wordt gezocht naar wat de theorie hierover zegt. In iedere periode komt er een beroepstaak aan de orde, bijvoorbeeld BT1 (beroepstaak) 'pedagogisch leidinggeven aan leerlingen'. Aan deze beroepstaken zijn opdrachten verbonden. Deze opdrachten worden op de Hogeschool toegelicht en voer je op de werkplek en door zelfstudie uit. Vooral in deze opdrachten zie je de verbinding tussen theorie en praktijk terug. Hiermee leer je gericht te kijken naar verschillende aspecten van het leraarschap. Wanneer je deze opdrachten gereed hebt worden die beoordeeld door de tutor of schoolopleider.

Let op: wij vragen je bij aanvang van de studie geen Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) te overleggen, maar wees je ervan bewust dat een stageplek erom kan vragen en dat een werkplek (na de opleiding) er sowieso om vraagt.

Deeltijd

In het deeltijdprogramma leerjaar 1, 2 en 3 heb je per leerjaar minimaal tien dagen werkplekieren (praktijkervaring). Werkplekieren is een belangrijk onderdeel van je opleiding. Je regelt als student zelf een school voor werkplekieren. Ons ideaal is dat je tijdens je opleiding op meerdere scholen ervaring hebt opgedaan. Als je al voldoende uren werkt in het voortgezet onderwijs kun je de opdrachten van het generieke programma voor werkplekieren tijdens je werk doen, behoudens bepaalde opdrachten waarvoor je buiten de deur moet kijken.

Met werkplekieren bedoelen we dat je ervaring opdoet in de praktijk door middel van het geven van lessen en het uitvoeren van opdrachten uit het generieke en vakdidactische programma. Het is aan te raden aan het begin van het schooljaar gelijk een stage-/werkplek te hebben om je opdrachten goed te kunnen doen. Als je voor de stage variant kiest raden we aan je stagedagen over het hele schooljaar te verspreiden.

OidS

Als student OidS doe je binnen de opleidingsschool praktijkervaring op. Daarvoor ben je twee dagen per week op één van de partnerscholen in de praktijk aan het leren en ervaren. De dinsdag is een vaste dag op de opleidingsplek. De tweede dag is meestal woensdag maar kan in overleg een andere dag zijn. Op de opleidingsplek ben je grotendeels in de klas aanwezig. Je observeert, assisteert, je voert allerlei taken van een leraar uit en je gaat lesgeven. Dit alles onder begeleiding en toezicht van je schoolopleider en/of werkplekbegeleider. Zo kun je groeien in een toekomstige baan van leraar. Daarnaast voer je de opdrachten van de beroepstaken en praktijkopdrachten uit. Verder werk je aan een portfolio waarin je jouw ontwikkeling zichtbaar maakt. Tenslotte doe je een maatschappelijke stage van minimaal 30 uur om kennis te maken met de maatschappij buiten de schoolmuren en om een breder blikveld te ontwikkelen.

2.5.4 Eindwerken

De LIO-stage in het vierde jaar, al dan niet verricht tijdens je werk in het vo of mbo, wordt afgerond met een assessmentportfolio. In dit assessmentportfolio toon je door middel van bewijzen aan dat je startbekwaam bent. Over het assessmentportfolio wordt een evaluatief eindgesprek gevoerd (zie 2.5.2).

Het assessmentportfolio is één van de twee eindwerken van opleiding. Het andere is het vakdidactisch eindwerk onderzoekend vermogen. Door middel van dit eindwerk laat je zien dat je in staat bent om door middel van een beroepsproduct en gebruik makend van onderzoekend vermogen een bijdrage te leveren aan de verbetering van de vakdidactische praktijk. Beide eindwerken worden door twee beoordelaars beoordeeld.

Het vierde leerjaar van generiek kan zowel in semester 1 als semester 2 gevolgd worden. Om tot het vierde leerjaar toegelaten te worden moeten alle credits voor het vak- en generieke deel van leerjaar 1 en 2 gehaald zijn, evenals 12 credits voor het generieke deel van leerjaar 3 (minimaal BT4) en 18 punten voor het vak jaar 3. Voor aanmelding wordt een inschrijfprocedure gevolgd.

2.5.5 Taaltoets

Van een leraar wordt een goede beheersing van het Nederlands verwacht. Daarvoor zijn referentieniveaus opgesteld. Het behalen van Nederlands niveau 4f is een voorwaarde voor het behalen van je diploma.

2.6 Opleidingsprogramma: vakdeel

Het vakdeel bestaat uit modules die gericht zijn op het verwerven van voldoende vakinhoudelijke en vakdidactische kennis. Vakinhoudelijke kennis is belangrijk, maar het is natuurlijk ook belangrijk dat je er wat mee kunt met leerlingen. De relatie met het schoolvak komt bij veel modules op natuurlijke momenten terug. Dat gaat als vanzelf, omdat de meeste docenten zelf ook in het voortgezet onderwijs of mbo werkzaam zijn. Bij vakdidactiek word je heel expliciet geleerd hoe je inzichten, die je opdoet, vertaalt naar je eigen vak. Bij diverse vakmodules is er aandacht voor didactiek: wat kun je in de praktijk met deze kennis op je werkplek en hoe doe je dat dan?

De vakinhoudelijke en vakdidactische modules worden voor Duits, economie, Engels, geschiedenis en Nederlands gegeven op donderdagavonden van 17.00 tot 22.00 uur. Wiskunde begint een uur eerder (donderdag van 16.00 tot 22.00 uur). Het betreft 30 avonden in de jaren 1, 2 en 3 en zo'n 15 avonden in leerjaar 4. Het vakdeel van de lerarenopleiding godsdienst wordt aangeboden op woensdagavond van 17.00 tot 22.00 uur.

2.7 Bekwaamheidseisen

We zorgen er natuurlijk voor dat je bij het afronden van je studie voldoet aan de bekwaamheidseisen die de overheid stelt: je moet een competente docent zijn als je je studie afgerond hebt. Wat met *competent* bedoeld wordt is door de Onderwijscoöperatie geformuleerd in drie bekwaamheidsgebieden. Deze bekwaamheidseisen vormen de basis van de tweedegraadsbevoegdheid die je met de studie verwerft. Het gaat om de volgende gebieden: je moet vakinhoudelijk bekwaam zijn, vakdidactisch bekwaam en pedagogisch bekwaam. Het curriculum is zo ontworpen dat je in stappen deze bekwaamheden verwerft. Dat geldt voor de modules die je volgt, het werkplekleren en de reflectie die je daarop geeft.

2.8 Interculturele ervaring en internationalisering

Een interculturele ervaring is om verschillende redenen belangrijk. Het kan zeer vormend zijn en een impuls geven tot hernieuwde reflectie en inspiratie voor jou als persoon en professional. Dat bevordert ook de diepgaande kwaliteit van je onderwijs. Je kijkt over de grenzen als je anderstaligen ontmoet. Dat geldt ook voor de ontmoeting met christenen wereldwijd die in andere culturen leven.

- a. Hogeschool breed werken we met het thema **diversiteit** in de verschillende opleidingen met daarin aandacht voor de **interculturele competenties** en **interculturele sensitiviteit**.
- b. We werken met de **shalom-gedachte**. Er is daarbij een opbouw die dicht bij huis start en aandacht heeft voor het omgaan met verschillen in de eigen christelijke kring, en die uiteindelijk doorloopt tot het omgaan met internationale culturele diversiteit. **Internationalisering als middel om doelen van wereldburgerschap te bereiken.** Internationalisering meer dient dan alleen wereldburgerschap. Hebben we dat voldoende verwoord?

Het studieprogramma kent de module 'interculturele ervaring' (3 ec) in het generieke programma van het vierde studiejaar en de mogelijkheid om met een aanvullend programma voor het vak ook de module interculturele ervaring af te dekken. De doelen van de vakmodule verschillen van die van de generieke module. Bij het vak spelen vakgerelateerde doelen zoals vakdidactiek een rol. Zie hiervoor de modulegidsen van de betreffende vakken.

Hieronder vind je een samenvatting van de vakmodule 'internationalisering'. Bij de generieke module gaat het om (inter)persoonlijke doelen, zoals kijken over de grenzen van je eigen context en leren van een ander perspectief. Zie voor meer informatie de modulebeschrijving in het vierde leerjaar.

Het is mogelijk om een reis naar het buitenland te maken waarin je activiteiten uitvoert waarmee je zowel de generieke, als ook de vakgerelateerde moduledoelen behaalt en de studielast overeenkomt met de studielast van beide modules. Dit geldt ook voor buitenlandreizen die door enkele vakgroepen worden georganiseerd in het kader van de vakmodule 'internationalisering'.

2.8.1 Vakmodule 'internationalisering'

Duits, economie, geschiedenis, godsdienst, Nederlands en wiskunde

Aan de module 'internationalisering' geven de opleiding Duits, economie, geschiedenis, godsdienst, Nederlands en wiskunde minimaal één georganiseerde invulling (zie route 1 hieronder), die doorgaans niet in een reguliere schoolvakantie valt. Daarin wordt kennismaking met scholen, met werkwijzen en met de (onderwijskundige) cultuur ter plaatse gecombineerd met vakinhoudelijke elementen die op hun beurt weer verbonden zijn aan bepaalde modules. Je doet dus in den vreemde kennis op van praktijken binnen je vakgebied. Naast route 1 bieden we twee andere routes aan.

- Route 1: door Driestar hogeschool georganiseerde studieweek buitenland
Je gaat naar het buitenland en maakt daar kennis met het onderwijs. Deze studieweek wordt georganiseerd door de opleiding zelf en is gekoppeld aan je vak. Bij deze studieweek - doorgaans één complete week - is er begeleiding vanuit de hogeschool en regelen we veel voor je als het gaat om het voldoen aan de doelen. Tegelijk verwachten we van studenten een actieve studiehouding, waarin je zelf delen van het programma voor je rekening neemt. Daarom stimuleren we sterk de deelname aan deze studieweken, waarvoor de studieleader verantwoordelijk is.
- Route 2: internationale studie
Driestar Educatief heeft banden met een aantal onderwijsinstellingen in het buitenland. Studenten aan Driestar hogeschool kunnen voor een kortere of langere periode aan één van deze instellingen studeren waar de LVO-ervaring(en) mee heeft, bijvoorbeeld aan de Noordwes Universiteit, NWU, in Potchefstroom (Zuid-Afrika) en de Kirchliche Pädagogische Hochschule KPH in Wenen (Oostenrijk). Studenten die hieraan willen deelnemen moeten wel zeer zelfstandig kunnen opereren en een goed gevoel voor culturele verhoudingen hebben. Heb je interesse in deze route, neem dan vroegtijdig contact op met de internationaliseringscoördinator, de heer (Jasper) Baaijens J.Baaijens@driestar-educatief.nl.
- Route 3: individuele internationale stage
Je kunt ook kiezen om zelf een individuele buitenlandstage te organiseren. Je gaat dan zelf op zoek naar een stageplaats in het buitenland. Ook hiervoor geldt: je moet zeer zelfstandig kunnen opereren en een goed gevoel hebben voor culturele verhoudingen. Heb je interesse in deze route, neem dan ook vroegtijdig contact op met de internationaliseringscoördinator, de heer (Jasper) Baaijens J.Baaijens@driestar-educatief.nl.

We streven ernaar de reis- en verblijfkosten van de studieweek in het buitenland (route 1) niet nodeloos te laten oplopen, want studenten moeten deze zelf betalen. Regelmatig zijn werkgevers in het onderwijs bereid om (een deel van) de kosten te dragen vanuit het scholingsbudget dat ze ontvangen.

Er kunnen geen rechten aan bovenstaande vermeldingen ontleend worden. Door externe of interne oorzaken kan een bepaald aanbod niet mogelijk zijn.

Alternatief:

Mocht je een alternatief willen hebben voor de internationale studieweek dan is dat in beginsel mogelijk. Je moet dan contact opnemen met zowel de vakstudieleader als de internationaliseringscoördinator, de heer (Jasper) Baaijens J.Baaijens@driestar-educatief.nl. Je ontwerpt zelf een alternatief en voert dit uit. Dit alternatief moet voldoen aan dezelfde doelen die bij de internationale studieweek horen en ook dezelfde tijdsinvestering hebben van 56 uur (namelijk de twee bijbehorende studiepunten). We verwachten vooraf een gedetailleerde uitwerking van een plan waarbij is aangegeven welke activiteiten bijdragen aan welk doel en wat daarvan de geplande tijdsinvestering is. De beoordeling van je plan kost tijd, daarom moet jouw plan ruim voor de geplande datum van uitvoering bij bovengenoemde personen binnen zijn; minimaal 8 weken voor aanvang. Na afloop lever je een gedetailleerd verslag in dat in ieder geval voorzien is van de nodige bewijsstukken en dat ook een expliciete reflectie bevat in hoeverre de uitvoering aan de doelstellingen heeft beantwoord.

2.8.2 Internationalisering Engels

Bij de deeltijdopleiding Engels is een langdurig verblijf in het buitenland niet altijd mogelijk. We kiezen daarom als een van de mogelijke routes ook voor een *veelvuldig* (drie korte studieweken) verblijf in Engelstalige landen. Een langdurig verblijf of het volgen van een *Summer course* in een Engelstalig land is echter wel waardevol (zie route 2). In de kennisbasis Engels voor tweedegraadslerarenopleidingen is de volgende tekst over een verblijf in het buitenland opgenomen: *Startbekwame docenten moeten de doeltaal in allerlei situaties, receptief en productief, zonder enige belemmering kunnen gebruiken. Ook is het vloeiend hanteren van het didactische principe doeltaal-is-voertaal alleen mogelijk bij een hoog en breed eigen vaardigheidsniveau. Om het in de kennisbasis gedefinieerde eindniveau van taalbeheersing aan het einde van de opleiding te bereiken, is een lang en/of veelvuldig verblijf in een Engelstalig land dan ook voor vrijwel elke student zeer wenselijk. Dit kan in de vorm van een lange stage, van een studieperiode aan een buitenlandse universiteit of van een excursie.*

Mogelijkheden:

Route 1: de reguliere studieweek

De vakgroep Engels organiseert voor elk leerjaar een studiereis waarbij de bovengenoemde doelen centraal staan. Leerjaar 1 en 2 als onderdeel van de module *culture: history and literature*. Leerjaar 3 en 4 is een verdieping op taal, cultuur, kennis van land en volk, persoonlijke en professionele vorming. Tevens is dit een goede voorbereiding op de landelijke kennistoets. Bij alle studiereizen verwachten we een actieve studiehouding en betrokkenheid bij de voorbereiding en uitvoering van het programma. Er zal bij hogere leerjaren meer verwacht worden van de studenten ten aanzien van zelfstandigheid en het onder begeleiding organiseren van de studieweek. De studiereizen zijn een belangrijk onderdeel van het curriculum (modulendoelen) en bevatten onder andere groepsactiviteiten. Doorgaans vallen deze studieweken niet in reguliere schoolvakanties. Er kunnen geen rechten aan deze vermelding ontleend worden.

Er zijn bij Engels jaarlijks internationale werkweken met de volgende doelstellingen:

1. verdiepen van kennis van de Engelse taal, geschiedenis en literatuur
2. spiegelen van ideeën/ concepten/vooroordelen over onderwijs en de Engelse taal en cultuur aan de realiteit zoals ervaren tijdens de studiereis. We kiezen doorgaans voor het Verenigd Koninkrijk.
3. professionaliseren als leraar Engels (in opleiding) in het VO/MBO en toewerken naar specifieke doelen uit het vakgebied zoals aangegeven bij de modulendoelen (onderdeel van het vakinhoudelijk curriculum)
4. ontwikkelen van de christelijke identiteit als leraar (in opleiding)

Route 2: Internationale studie in een Engelssprekend land

Driestar hogeschool heeft banden met enkele onderwijsinstellingen in het buitenland. Studenten kunnen onder bepaalde voorwaarden voor een kortere of langere periode aan een van deze instellingen studeren of zelf een individuele buitenlandse studieweek organiseren. Onderschat echter niet wat daarbij komt kijken. Studenten moeten zeer zelfstandig kunnen werken en goed om kunnen gaan met culturele verschillen. Momenteel zijn er vanuit de Driestar hogeschool goede contacten met de Noordwest-Universiteit, NWU, in Potchefstroom in Zuid-Afrika.

Heb je interesse of ideeën voor een dergelijk langdurig verblijf in het buitenland, neem dan contact op met mw. dr. C. (Cornée) van der Wind. Je moet zelf een programma ontwerpen en uitvoeren dat voldoet aan dezelfde doelstellingen en tijdsinvestering (studiepunten) als de internationale studieweken. We verwachten vooraf een gedetailleerde uitwerking van een plan waarbij is aangegeven welke activiteiten bijdragen aan welke doelen en wat daarvan de geplande tijdsinvestering is. De beoordeling en eventuele goedkeuring van het plan kost tijd. Daarom moet het plan minimaal 8 weken voor de geplande datum van uitvoering ingeleverd zijn. Na afloop lever je een verslag in dat onder andere bewijsstukken, reflectie, activiteitenbeschrijving en bereikte doelen bevat. We streven ernaar de kosten van de studieweek in het buitenland niet nodeloos te laten oplopen, omdat studenten zelf hun eigen reis- en verblijfkosten moeten betalen. Regelmatig zijn werkgevers in het onderwijs bereid om (een deel van) de kosten te dragen vanuit het scholingsbudget dat ze ontvangen.

Alternatief:

Mocht je een alternatief willen hebben voor de internationale studieweek dan is dat in beginsel mogelijk.

Je moet dan contact opnemen met zowel de vakstudieleider als de internationaliseringscoördinator, de heer J. (Jasper) Baaijens, J.Baaijens@driestar-educatief.nl. Je ontwerpt zelf een alternatief en voert dit uit. Dit alternatief moet voldoen aan dezelfde doelen die bij de internationale studieweek horen en ook dezelfde tijdsinvestering hebben van 56 uur (namelijk de twee bijbehorende studiepunten). We verwachten vooraf een gedetailleerde uitwerking van een plan waarbij is aangegeven welke activiteiten bijdragen aan welk doel en wat daarvan de geplande tijdsinvestering is. De beoordeling van je plan kost tijd, daarom moet jouw plan ruim voor de geplande datum van uitvoering bij bovengenoemde personen binnen zijn; minimaal 8 weken voor aanvang. Na afloop lever je een gedetailleerd verslag in dat in ieder geval voorzien is van de nodige bewijsstukken en dat ook een expliciete reflectie bevat in hoeverre de uitvoering aan de doelstellingen heeft beantwoord.

3. Algemeen en organisatorisch

3.1 Informatievoorziening, Eduweb, e-mail, Osiris

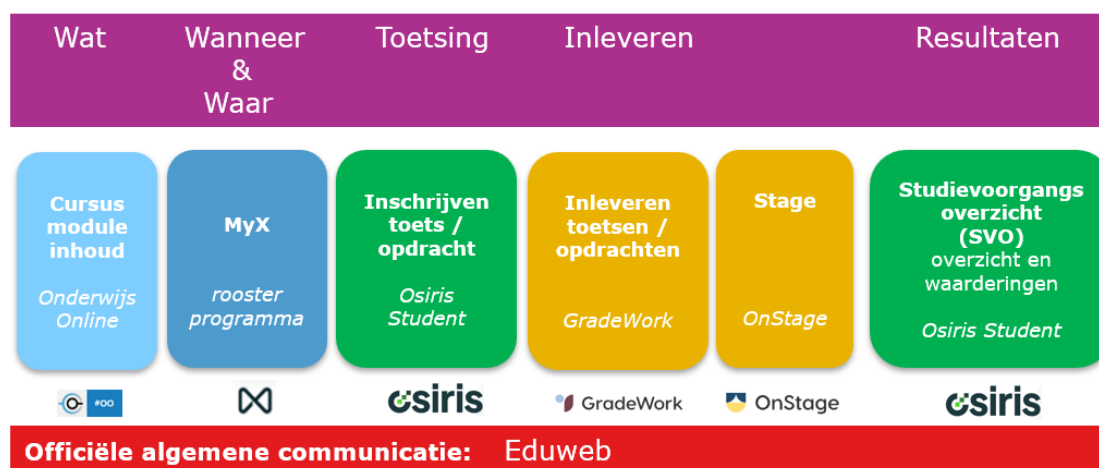
Gedurende het schooljaar houden we je met Eduweb, een intranet voor onze studenten, op de hoogte van actuele zaken en wetenswaardigheden over de Ivo-opleiding. Indien nodig informeren we je ook via je e-mailadres van Driestar hogeschool. Je wordt geacht van de inhoud kennis te hebben genomen; dus wees daar alert op. Bij het begin van je opleiding krijg je informatie over de toegang tot het netwerk en hoe je e-mail van buitenaf kunt lezen.

Binnen Driestar hogeschool maken we gebruik van verschillende softwareprogramma's die jullie ondersteunen bij de opleiding binnen onze hogeschool.

In onderstaande schema zie je waar we wat doen gedurende het proces van je opleiding:

Lerarenopleidingen - Waar doen we wat?

Driestar hogeschool

© Driestar educatief

3.2 Absentie

Aanwezigheid tijdens de collegeavonden is zinvol en in principe verplicht. In de colleges werk je aan je persoonlijke professionele ontwikkeling. Een aanwezigheid van minimaal 80 procent van de colleges is standaard vereist, tenzij uitdrukkelijk minder is toegestaan. Bij absentie moet je vooraf de docent en de studieleider in kennis stellen.

3.3 Inleveren van opdrachten

De inleverdatum voor opdrachten wordt vermeld in OnderwijsOnline. Wordt er na deze inlevertermijn ingeleverd dan vervalt de reguliere beoordelingstermijn van 15 werkdagen. Een opdracht kan twee keer ter beoordeling worden ingeleverd. Hiervoor gebruik je in GradeWork 'gelegenheid 1' en 'gelegenheid 2'. Als de beoordeling van de opdracht bij de eerste keer onvoldoende is, dan kun je met behulp van de gegeven feedback de opdracht verbeteren en inleveren als herkansing door middel van 'gelegenheid 2'.

3.4 Boekenlijst

De lijst met aan te schaffen literatuur voor het generieke programma is in deze gids opgenomen (vanaf pagina 30).

De verplichte literatuur voor het vakinhoudelijk gedeelte is opgenomen bij de modulebeschrijvingen in de studiegids. De boeken moet je zelf aanschaffen. Soms horen bij (keuze)opdrachten ook boeken. Ook daarvan geldt dat je die zelf moet aanschaffen. We gaan ervanuit dat je zelf zorgt dat je alle benodigde zaken tijdig in bezit hebt.

3.5 Onderwijsinhouden

De doelen per module of periode, informatie over de afsluiting van de modules of periodes, de thema's die per college aan de orde komen en ook readermateriaal zijn te vinden in OnderwijsOnline.

3.6 Diploma-uitreiking

Drie keer per leerjaar vindt er een diploma-uitreiking plaats. Hieraan kun je deelnemen als je hebt voldaan aan alle exameneisen. Om deel te kunnen nemen aan de diploma-uitreiking moet je het diploma minimaal drie werkwerken van tevoren in Osiris aanvragen. Om dat te kunnen doen moeten alle vakken van het generieke programma én van het vakdeel met een voldoende afgerond zijn en moeten alle opdrachten en cijfers ingevoerd zijn in Osiris. Osiris moet dus 240 behaalde studiepunten aangeven. In de meeste gevallen is het assessmentportfolio en eindgesprek het laatste onderdeel van de studie, maar dit kan afhangen van je studieverloop. Plan tijdig je laatste studieactiviteiten en doe dat zodanig dat er geen druk uitgeoefend wordt op docenten om in minder tijd dan de OER aangeeft onderdelen te becommentariëren of te beoordelen. Meer informatie over de diplomering en de data van de diploma-uitreikingen vind je op Eduweb.

4. Faciliteiten

4.1 Parkeren

Je kunt op ons eigen terrein parkeren.

4.2 Vertrouwenspersonen

Driestar hogeschool wil studenten graag een veilige leer- en werkomgeving bieden. Elke student heeft daarom recht op bescherming tegen gedrag dat als ongewenst wordt ervaren. Binnen Driestar hogeschool is dan de mogelijkheid om een gesprek aan te vragen met een van de interne of externe vertrouwenspersonen. De vertrouwenspersoon zal luisteren naar je verhaal en zal vervolgens met je bespreken hoe je verder wilt en welke actie jijzelf, Driestar hogeschool of iemand anders kan ondernemen om het ongewenste gedrag te stoppen. Inzet is dat jij er geen schade van ondervindt. Ook kan de vertrouwenspersoon jou, indien gewenst, doorverwijzen naar hulpverlening binnen of buiten Driestar hogeschool.

De vertrouwenspersoon houdt zich ook bezig met voorlichting over en preventie van ongewenst gedrag. Schroom daarom niet om met de vertrouwenspersoon contact op te nemen wanneer je hiermee te maken krijgt, ook wanneer het niet jezelf betreft. Ook als je niet zeker weet of je klacht ernstig genoeg is, kun je erover praten. De inhoud van de gesprekken wordt altijd vertrouwelijk behandeld (zie ook paragraaf 5.1.2 Procedure bij klachten betreffende agressie en seksuele intimidatie).

Onze hogeschool heeft twee interne vertrouwenspersonen, namelijk drs. L.F. (Lydia) van Hartingsveldt en T.H. (Timon) Langeraar. Daarnaast is er ook een externe vertrouwenspersoon: de heer B. Ravesloot. Contactgegevens zijn te vinden op Eduweb.

Deze vertrouwenspersonen zijn de aangewezen vertrouwenspersonen voor eventuele klachten op het gebied van agressie of seksuele intimidatie. De vertrouwenspersonen zijn voor de desbetreffende kwesties op school of via Teams bereikbaar.

4.3 Begeleiding studenten met een functiebeperking

Wanneer je als student een handicap of chronische ziekte hebt waardoor je belemmerd wordt in het volgen van je studie, willen we er van onze kant alles aan doen om de voortgang van je studie zo goed mogelijk te laten verlopen. Je beperking kan leiden tot problemen bij de deelname aan het onderwijs en daardoor kan studievertraging ontstaan. In dergelijke situaties kun je een beroep doen op speciale voorzieningen en regelingen. Dhr. J. J. (Jasper) Baaijens BEd is decaan functiebeperkingen. Hij is te bereiken via J.Baaijens@driestar-educatief.nl.

Vooraf wijzen we je erop dat er weliswaar soms aanpassingen mogelijk zijn, maar dat de doelen en omvang van je studie niet gewijzigd kunnen worden. Landelijk gelden er namelijk eisen voor startbekwame leraren en daar moet iedere afgestudeerde aan voldoen.

5. Procedures en reglementen

5.1 Rechtsbescherming

5.1.1 Rechtsbescherming algemeen

In het Studentenstatuut vind je informatie over rechtsbescherming. Je kunt je klacht, bezwaar of beroep schriftelijk door middel van een ondertekende brief voorleggen aan het loket rechtsbescherming. Richt je brief aan Mr. P.A.L. (Petra) Wendt loketrechtsbescherming@driestar-educatief.nl. Op Eduweb vind je op de pagina *Reglementen en rechtsbescherming* het schema rechtsbescherming. Dit schema staat ook in het Studentenstatuut.

5.1.2 Procedure bij klachten betreffende agressie en seksuele intimidatie

In bepaalde gevallen is het mogelijk om een klacht in te dienen bij de klachtencommissie ongewenst gedrag. Je leest hierover meer in de *Klachtenregeling ongewenst gedrag*. Je kunt een klacht indienen via de vertrouwenspersoon, maar ook rechtstreeks, zonder tussenkomst van een ander. Het verdient echter de voorkeur om eerst een gesprek te voeren met een vertrouwenspersoon. Ook voor de melding van de klacht bij de (onafhankelijke) klachtencommissie kan een beroep worden gedaan op de steun van de vertrouwenspersoon. Hij of zij kan na een gesprek advies geven over een eventueel formeel vervolg. De formele procedure wordt beschreven in de *Klachtenregeling ongewenst gedrag*. Een klacht is niet anoniem, tenzij de klachtencommissie uitdrukkelijk bepaalt dat om gegronde redenen wél een anonieme klacht kan worden ingediend.

Een klacht kan worden ingediend via de vertrouwenspersoon, of bij de secretaris van de commissie: Mr. J. Verhoeven, Advocatenkantoor Wille & Donker, Klipperaak 201, 2411 ND te Bodegraven, tel. 0172-442417

5.1.3 College van beroep voor de examens

Als je het niet eens bent met het besluit van de examencommissie, kun je binnen 6 weken in beroep gaan bij het College van Beroep voor de Examens. Het beroep moet schriftelijk of digitaal worden ingediend bij het Loket Rechtsbescherming van Driestar hogeschool. Neem hiervoor contact op met Mr. P.A.L. (Petra) Wendt loketrechtsbescherming@driestar-educatief.nl. In het Studentenstatuut is een schema opgenomen van de verschillende rechtsbeschermingsmogelijkheden voor studenten.

5.1.4 Wet gegevensbescherming

Per 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Vanaf die datum geldt dezelfde privacywetgeving in de hele Europese Unie (EU). De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) geldt niet meer.

Ook binnen onze organisatie is er sprake van gegevensbescherming. Wat betekent dit concreet voor jou? Alle persoonsgegevens die je in Osiris en OnderwijsOnline ziet, zijn de gegevens die wij hebben opgeslagen met als enige toevoeging je kerkgenootschap –indien van toepassing–.

Het kerkgenootschap heb je bij het aanmelden via Studielink zelf aangegeven. Medewerkers zullen nooit persoonsgegevens verstrekken aan derden zonder toestemming van jou als student.

Heb je hier nog vragen over? Loop even langs bij de balie van Studentzaken.

De functionaris gegevensbescherming binnen onze organisatie is A. (Ton) Voorwinden MFC.

5.2 Examenregeling, studentenstatuut en reglementen

Als student heb je een aantal rechten en plichten die zijn vastgelegd in regelingen. De belangrijkste zijn het Studentenstatuut, de Onderwijs- en examenregeling algemeen deel (geldt voor alle opleidingen binnen Driestar hogeschool) - met diverse bijlagen waaronder het Toetskader en Tentamenregels - en de Onderwijs en examenregeling (opleidingsdeel Ivo). Deze en alle andere reglementen van de hogeschool zijn te vinden op de website van de hogeschool en op Eduweb.

Op Eduweb en op de website van Driestar hogeschool kun je ook de volgende regelingen of protocollen raadplegen:

- Regeling profileringsfonds;
- Klachtenregeling ongewenst gedrag;
- Reglement geschillenadviescommissie;
- Reglement klachtencommissie studenten hogeschool;
- Reglement Loket rechtsbescherming;

- Reglement medezeggenschapsraad;
- Reglement opleidingscommissies Driestar hogeschool;
- Reglement van Orde College van beroep voor de examens;
- Protocol rouw binnen de organisatie;
- Studeren met een functiebeperking;
- Privacyreglement studenten Driestar educatief.

5.3 Plagiaat

Plagiaat is het letterlijk overnemen van (delen van) andermans werk zonder goede bronvermelding. Dit is meestal inbreuk op het auteursrecht en wordt dan gezien als fraude. Ook parafraseren, in je eigen woorden weergeven van andermans werk, wordt als plagiaat gezien als er geen bron bij vermeld staat. De onderwijs- en examenregeling (OER) geeft aan hoe fraude bestraft wordt. Gradework controleert ingeleverd werk ook op overeenkomst met op het internet aanwezige documenten alsook eerder bij Driestar educatief ingeleverd materiaal.

Voor meer informatie over auteursrechten en wat dit betekent voor studenten raadpleeg www.auteursrechten.nl.

Het als eigen werk inleveren van iets wat niet door jou is gemaakt, wordt beschouwd als fraude. Dat geldt zowel voor werk dat door een andere persoon is gemaakt als voor werk dat (mede) door een vorm van kunstmatige intelligentie of technisch hulpmiddel is gegenereerd, waaronder inbegrepen chatboxen zoals ChatGPT. Dit uiteraard tenzij in de opdracht uitdrukkelijk ruimte wordt geboden voor gebruik van dergelijke hulpmiddelen.

5.4 AI

Als student ben je verantwoordelijk voor je ingeleverde werk en moet je AI volgens de richtlijnen inzetten (zie hiervoor OnderwijsOnline > algemeen (alle opleidingen) > 1.2 AI): [OnderwijsOnline](#)

5.5 Landelijke (kennis)toetsen

Bij iedere lerarenopleiding in Nederland worden in het derde of vierde leerjaar digitale, landelijke kennistoetsen afgenomen. Deze zijn verplicht en moeten voldoende worden afgerond. Meer informatie is te vinden op <https://lkt.10voordeleraar.nl/>. Hier zijn ook voorbeeldtoetsen beschikbaar. De [voorbeeldtoetsen](#) beslaan de kennisdomeinen die ook in de landelijke kennistoets aan bod komen. Ze bevatten hetzelfde soort en hetzelfde aantal vragen. Voor een optimaal leereffect krijgen deelnemers alle vragen met de goede antwoorden te zien waarbij het percentage van de goede antwoorden ook wordt gegeven.

Er is een *speciale regeling collegegeld* voor studenten die alle studiepunten hebben gehaald maar alleen nog een externe toets moeten halen. Als dit mogelijk voor jou van toepassing is neem dan contact op met de studieleider van het vak.

Naast bovenstaande algemene zaken gelden voor de opleiding Engels aanvullende voorwaarden om deel te mogen nemen aan de landelijke kennistoets. De aanvullende voorwaarden kun je vinden in OnderwijsOnline.

6. Organisatie en aanspreekpunten

6.1 Namen en adressen

Bestuur	De opleiding wordt verzorgd onder verantwoordelijkheid van Driestar hogeschool te Gouda		
Adres	Driestar hogeschool, Burgemeester Jamessingel 2, 2803 PD GOUDA Postbus 368, 2800 AJ GOUDA		
Studentzaken		ruimte 0.25	Postbus 368 2800 AJ GOUDA tel. 0182-540310 studentinfo@driestar-educatief.nl
Manager	Tlj	A. (Arjan) van Tol MSc	a.vantol@driestar-educatief.nl
Studieleider Generiek	Hrnt	A.J. (Nathalie) de Heer-Heiboer MEd	a.j.deheer@driestar-educatief.nl
Aanspreekpunt jaar 1 generiek	Bthm	M.M. (Martha) Buitenhuis MEd	m.buitenhuis@driestar-educatief.nl
Aanspreekpunt jaar 2 generiek	Dwrđ	M.T. (Timon) van Doleweerd	t.vandoleweerd@driestar-educatief.nl
Aanspreekpunt jaar 3 generiek	Hea	A.(Albert) van Hell MEd	a.vanhell@driestar-educatief.nl
Aanspreekpunt jaar 4 generiek	Net	J.C. (Cegien) van der Net MEd	j.c.vandernet@driestar-educatief.nl
Instituutskoördinatoren Opleiden in de school (OidS)	Msc	C. M. (Corné) van der Maas MEd (RAOS / ZAOS)	c.m.vanderMaas@driestar-educatief.nl
Coördinator zij-instroom LVO	Brp	Drs. S.P. (Sjoerd) van den Berg	S.P.vandenBerg@driestar-educatief.nl
Studieleider Duits	Lnr	A. (Rian) Leune MA	a.leune@driestar-educatief.nl
Studieleider Economie	Ode	drs. C.H. (Cor) Oudijn	c.h.oudijn@driestar-educatief.nl
Studieleider Engels	Mwf	C. (Cornée) van der Wind-Ferreira, MA, M-ELT	c.vanderwind@driestar-educatief.nl
Studieleider Geschiedenis	Glsm	drs. M. (Martijn) Glas	m.glas@driestar-educatief.nl
Studieleider Godsdienst	Ode	drs. C.H. (Cor) Oudijn	c.h.oudijn@driestar-educatief.nl
Studieleider Nederlands	Mgd	drs. P. (Peter) Goedegebure	p.goedegebure@driestar-educatief.nl
Studieleider Wiskunde	Hvl	C. (Cora) van den Heuvel-De Groot MSc	c.vandenheuvel@driestar-educatief.nl
Internationaliserings-coördinator	Bjj	J. (Jasper) Baaijens BEd	j.baaijens@driestar-educatief.nl
Examencommissie Ivo		secretariaat-examencommissieivo@driestar-educatief.nl meer informatie op Eduweb	
Opleidingscommissie Ivo		meer informatie op Eduweb	
Decaan functiebeperkingen	Bjj	J. (Jasper) Baaijens BEd	j.baaijens@driestar-educatief.nl
International Office	Bre Bsjr	Lydia Bor Joël Baas	internationaloffice@driestar-educatief.nl

6.2 Collegetijden

Voor openingsbijeenkomst, collegeweken, tentamenweken, vakanties en afsluiting: zie het jaarrooster op Eduweb. Voor alle data geldt: Deo volente.

De generieke colleges worden gegeven op dinsdagmiddag en -avond. In leerjaar 1-3 zijn er voor OidS-studenten per leerjaar vier periodes van drie middagen. Voor deeltijdstudenten zijn dit avonden. Voor de tijdsindeling zie hieronder.

Leerjaar 1

OidS	Deeltijd
Dinsdag van 13.30 – 18.00 uur	Dinsdag van 17.00 – 21.15 uur

OidS-Raos leerjaar 2-3

Dinsdagmiddag 1	Dinsdagmiddag 2	Dinsdagmiddag 3
13:30-17:00 uur beroepstaak x	13:30-16:00 uur beroepstaak x 16:00-17:00 intervisie	13:30-16:00 uur beroepstaak x 16:00-17:00 uur professionele identiteit
17:00-18:00 uur: masterclass	incidenteel* 17:00-18:30 uur masterclass pedagogen	

**masterclasses pedagogen van 17.00 tot 18.30 uur*
- leerjaar 3 op 10 november 2026 en 12 januari 2027
- leerjaar 2 op 1 december 2026 en 16 februari 2027

OidS-COS leerjaar 2-3

COS-studenten volgen voor de beroepstakencolleges het Raos-rooster. Dit ziet er dan als volgt uit:

Dinsdagmiddag 1, 2 en 3	Dinsdagmiddag 2	Dinsdagmiddag 3
13:30-17:00 uur beroepstaak x	13:30-16:00 uur beroepstaak x	13:30-16:00 uur beroepstaak x

Opmerkingen:

- De COS-studenten volgen op dinsdagmiddag hetzelfde rooster als de RAOS studenten.
- Daarnaast volgen de COS-studenten van leerjaar 1 en 2 vier pi-bijeenkomsten per semester op woensdagmorgen (9:30-12:30 uur). Deze worden gegeven door COS-schoolopleiders. Tijdens deze bijeenkomsten vindt ook intervisie plaats.
- De COS-studenten van leerjaar 3 volgen zes keer intervisie op dinsdagmorgen van 11:00-13:00 uur.

Deeltijd leerjaar 2-3

Dinsdagavond 1	Dinsdagavond 2	Dinsdagavond 3
17:00-18:00 uur: masterclass	17:00-18:00 uur: beroepstaak x incidenteel*: 17:00-18:30 uur masterclass pedagogen	17:00-18:00 uur: beroepstaak x
18:30-21:15 uur beroepstaak x	18:30-20:15 uur: beroepstaak x	18:30-20:15 uur: beroepstaak x
	20:15-21:15 uur: intervisie	20:15-21:15 uur: professionele identiteit

**masterclasses pedagogen van 17.00 tot 18.30 uur*
- leerjaar 3 op 10 november 2026 en 12 januari 2027
- leerjaar 2 op 1 december 2026 en 16 februari 2027

Het rooster met een masterclass pedagoog ziet er als volgt uit:

Dinsdagavond met masterclass pedagoog
17:00-18:30 uur: pedagoog
19:00-21:15 uur: beroepstaak

Deeltijd en OidS leerjaar 4

De generieke colleges in leerjaar 4 worden voor zowel OidS- als deeltijdstudenten gegeven op dinsdagavond. Elk semester bestaat uit twee periodes van drie collegeavonden, waarbij het tweede semester qua inhoud gelijk is aan het eerste. Het generieke programma in leerjaar 4 kan dus zowel in het eerste als in het tweede semester gedaan worden, waarbij het ook mogelijk is om modules in semester 1 en modules in semester 2 te volgen. Voor de tijdsindeling zie hieronder. Als je bent toegelaten tot jaar 4, kun je de actuele activiteiten vinden in je rooster.

Dinsdagavond 1	Dinsdagavond 2	Dinsdagavond 3
17:00-18:00 uur: beroepstaak 4	17:00-18:00 uur: tutoruur	17:00-18:00 uur: beroepstaak 4
18:00-18:30 uur: pauze	18:00-18:30 uur: pauze	18:00-18:30 uur: pauze
18:30-19:45 uur: beroepstaak of interculturele ervaring	18:30-19:45 uur: beroepstaak of interculturele ervaring	18:30-19:45 uur: beroepstaak of interculturele ervaring
19:45-20:00 uur: pauze	19:45-20:00 uur: pauze	19:45-20:00 uur: pauze
20:00-21.15 uur: beroepstaak of interculturele ervaring	20:00-21.15 uur: beroepstaak of interculturele ervaring	20:00-21.15 uur: beroepstaak of interculturele ervaring

Vakinhoudelijke colleges leerjaar 1 t/m 4

De vakinhoudelijke colleges worden gegeven op donderdagavond van 17.00 – 22.00 uur. Studenten van de opleiding Ivo Wiskunde starten op donderdag om 16.00 uur. De vakinhoudelijke colleges van Ivo Godsdienst worden gegeven op woensdagavond volgens het rooster van de CGO. Het vakprogramma kent voor het eerste, tweede en derde leerjaar 8 collegeweken in het eerste semester en 7 collegeweken in het tweede. Het vierde leerjaar bestaat uit alleen het eerste semester.

Woensdagavond
leerjaar 1 t/m 4
Lvo godsdienst
1. 17.00 - 18.00 uur (GL) 17.00 - 18.30 uur (PW)
Pauze: 18.00 - 18.30 uur
2. 18.30 - 19.35 uur
3. 19.40 - 20.40 uur
Pauze: 20.40 - 21.00 uur
4. 21.00 uur - 22.00 uur

Donderdagavond
leerjaar 1 t/m 4
Lvo economie
1. 17.00 - 17.45 uur
2. 17.45 - 18.30 uur
3. 18.30 - 19.15 uur
Pauze: 19.15 - 19.45 uur
4. 19.45 - 20.30 uur
5. 20.30 - 21.15 uur
6. 21.15 - 22.00 uur

Donderdagavond
leerjaar 1 t/m 4
Lvo geschiedenis
1. 17.00 - 18.30 uur
2. 18.30 - 20.00 uur
Pauze: 20.00 - 20.30 uur
3. 20.30 - 22.00 uur

Donderdagavond
leerjaar 1 t/m 4
Lvo Duits
1. 17.00 - 18.00 uur
2. 18.00 - 19.00 uur
Pauze: 19.00 - 19.30 uur
3. 19.30 - 20.30 uur
4. 20.30 - 21.30 uur
5. 21.30 - 22.00 uur

Donderdagavond
leerjaar 1 t/m 4
Lvo Engels
1. 17.00 - 18.30 uur
Pauze: 18.30 - 19.00 uur
2. 19.00 - 20.30 uur
3. 20.30 - 22.00 uur

Donderdagavond
leerjaar 1 t/m 4
Lvo Nederlands
1. 17.00 - 18.30 uur
2. 18.30 - 20.00 uur
Pauze: 20.00 - 20.30 uur
3. 20.30 - 22.00 uur

Donderdag leerjaar 1 t/m 4	
Lvo wiskunde	
0. Voortgangsgesprekken	15.30 - 16.00 uur
1. Leerplein	16.00 - 16.45 uur
2. College	16.45 - 17.30 uur
3. College	17.30 - 18.15 uur
Pauze: 18.15-18.45 uur*	
4. College	18.45 - 19.30 uur
5. College	19.30 - 20.15 uur
Pauze: 20.15-20.30 uur*	
6. College	20.30 - 21.15 uur
7. College	21.15 - 22.00 uur

*) Om drukte bij de kantine te voorkomen, hebben lvo-opleidingen verschillende pauzetijden.

7. Inschrijving, toelating en studiekosten

7.1 Toelatingseisen

Voor de opleiding gelden toelatingseisen. Allereerst is dat het bezit van een bepaald diploma. Ten tweede het met goed resultaat volgen van de studiekeuzecheckdag en het afleggen van de bijbehorende toetsen. Voor studenten OidS is er daarnaast een aparte toelatingsroute.

Om te worden toegelaten tot de tweedegraads lerarenopleiding heb je allereerst minimaal één van de volgende diploma's nodig: havo of mbo (minimaal niveau 4). Als je een havodiploma hebt geldt dat bij alle profielen het betreffende vak in het vakkenpakket dient te zijn opgenomen.

Aanvullende informatie voor Lerarenopleiding wiskunde

Als je een havodiploma hebt geldt dat wiskunde B in het vakkenpakket dient te zijn opgenomen. Als je een vwo-diploma hebt, volstaat ook wiskunde A voor toelaatbaarheid tot de opleiding. Voor een voldoende instapniveau zijn de volgende onderdelen van havo wiskunde B extra van belang:

- De student kan standaardfuncties (lineaire functies, wortel- en machtsfuncties, exponentiële, logaritmische, en goniometrische functies) hanteren, interpreteren binnen een context, grafieken beschrijven en functievoorschriften vastleggen.
- Het bovengenoemde geldt ook voor samengestelde functie als combinatie van standaardfuncties.
- De student kent de begrippen die karakteristieke eigenschappen van de grafieken van functies beschrijven: interval, domein, bereik, stijgen, dalen, toenemend en afnemend stijgen en dalen, top, extremen, minimum, maximum, snijpunt met de y-as en symmetrie.
- De student kent de begrippen differentiaal quotiënt, helling, richtingscoëfficiënt en raaklijn en kan deze bij een gegeven functie bepalen.
- De student kan eerste- en tweedegraads vergelijkingen algebraïsch oplossen.
- De student kan de goniometrie en de stelling van Pythagoras gebruiken voor het bepalen van hoeken en afstanden in een gegeven driehoek.

Als je op 1 september van het leerjaar dat je wilt starten 21 jaar of ouder bent en je beschikt niet over één van bovenvermelde diploma's, kun je wettelijk alleen toegelaten worden na een *Toelatingsonderzoek 21+*. Daarvoor moet je de algemene studiekeuzecheckdag volgen en een onverkort positief advies krijgen op basis van de tests die dan afgenomen worden.

De studie start op het eindniveau van havo-5. We verwachten van je dat je de inhoud van het schoolvak op de havo en Nederlands op dat niveau beheerst. Dit is nodig om de studie goed te kunnen volgen. Je moet kennis en vaardigheden dus in redelijke mate paraat hebben. Als het lang geleden is dat je met het vak bezig bent geweest, vergt dat een inhaalslag die je voorafgaand aan de eerste colleges moet afronden. De studieleider is bereid je daarover te adviseren.

7.2 Informatie over de opleiding

Regelmatig zijn er voorlichtingsbijeenkomsten op de hogeschool voor belangstellenden. Je vindt de data op onze website www.driestar-hogeschool.nl. Het is belangrijk om hier naartoe te komen als aanstaande student! Daarnaast kun je met een van de studieleiders van het vak of van het generieke programma een afspraak maken. Het is ook mogelijk - aanbevolen zelfs - een collegeavond bij te wonen. Neem hiervoor contact op met Studentzaken, met de studieleider van het vakinhoudelijke programma of met de studieleider van het generieke programma.

Voor alle administratieve zaken en voor de eerste algemene informatie kun je terecht bij de afdeling Studentzaken. Voor algemene vragen over de inhoud van de studie of vragen die over het vakdeel gaan staat de studieleider van het vak je graag te woord. Heb je vragen over de inhoud van het generieke programma en het werkplekleren, richt je tot de studieleider van het generieke programma. Contactgegevens vind je in hoofdstuk 6.

De studieleider is te spreken voor elke student die dit wenst. Gesprekken over studiebegeleiding vinden plaats op initiatief van de student. We verzoeken je zo mogelijk eerst via e-mail een afspraak te maken. Een persoonlijk gesprek vindt bij voorkeur plaats in aansluiting op de te volgen colleges.

7.3 Aanmelding

Het is van belang je zo spoedig mogelijk aan te melden, liefst voor 1 mei. Alleen wie zich vóór 1 mei aanmeldt heeft recht op toelating in het hoger onderwijs op voorwaarde dat aan de toelatingseis is voldaan. Wie zich pas na die datum aanmeldt, moet afwachten of hij/zij nog toegelaten wordt. In alle gevallen is de studiekeuzecheckdag verplicht en moet je als je na 1 mei hebt aangemeld een positief advies krijgen om daadwerkelijk toegelaten te worden.

Aanmelden voor een opleiding loopt via het centrale aanmeldsysteem van alle hogescholen en universiteiten: *Studielink*. De aanmelding gaat volledig via Studielink, dus je hoeft geen apart formulier voor onze hogeschool in te vullen. Voor meer informatie en aanmelding ga je naar www.driestar-educatief.studielink.nl.

Let op: wij vragen je bij aanvang van de studie geen VOG te overleggen, maar wees je ervan bewust dat een stageplek erom kan vragen en dat een werkplek (na de opleiding) er sowieso om vraagt.

7.4 Collegegeld

7.4.1 Regels en bedragen

In het studentenstatuut is aangegeven welke rechten en plichten aan jouw inschrijving als student zijn verbonden. In de regelgeving wordt gesproken over twee soorten collegegeld: het wettelijk collegegeld en het instellingscollegegeld.

Het wettelijk collegegeld wordt betaald door een student:

- die niet eerder een bachelor of master heeft gehaald - tenzij je voor het eerst een opleiding in onderwijs volgt en je eerder behaalde bachelor geen opleiding in de zorg betrof - en
- die voldoet aan het nationaliteitsvereiste. Dit houdt in dat de student de nationaliteit bezit van een land dat deel uitmaakt van de Europese Economische Ruimte (EER), de Surinaamse of de Zwitserse nationaliteit, of (onder voorwaarden) de Turkse nationaliteit op grond van het Associatiebesluit 1/80. Studenten vallen ook onder de nationaliteitsvereiste als ze een familielid zijn van in Nederland wonende EU-burgers die niet de EER-nationaliteit hebben of als ze een verblijfsvergunning bezitten op basis waarvan ze in aanmerking komen voor studiefinanciering en
- die woont in Nederland, België, Luxemburg of een van de Bondsstaten Noord-Rijnland-Westfalen, Nedersaksen of Bremen van de Bondsrepubliek Duitsland
- en wordt voor de voltijdopleidingen vastgesteld door het ministerie OCW
- en wordt voor de deeltijdopleidingen vastgesteld door de hogeschool.

Het wettelijk collegegeld voor het studiejaar 2026-2027 is € 2695,-.

Het instellingscollegegeld

- geldt voor een student die geen recht heeft op wettelijk collegegeld
- wordt vastgesteld door de hogeschool
- is minimaal gelijk aan het wettelijk voltijd collegegeldtarief

Er is één uitzondering op deze regeling: een student betaalt wettelijk collegegeld indien hij met een tweede opleiding is begonnen terwijl de eerste opleiding (waarvoor wettelijk collegegeld wordt/werd betaald) nog niet was afgerond. Dit geldt dus voor degenen die een tweede opleiding volgen die gestart is vóór het behalen van de eerste bachelor en die niet onderbroken is geweest. Zodra de eerste studie is afgerond, betaalt de student wel instellingscollegegeld.

7.4.2 Bedragen studiejaar 2026-2027

De tarieven van het collegegeld voor het studiejaar 2026-2027 zijn als volgt:

Wettelijk collegegeld

deeltijd collegegeld € 2.694

duaal collegegeld € 2.694

Instellingscollegegeld

instellingscollegegeld € 7.990

7.4.3 Betalingsmogelijkheden

Hoe betaal je het collegegeld?

Voor het studiejaar 2026-2027 kun je de betaling van het collegegeld via Studielink regelen. Driestar hogeschool maakt voor de incasso van het collegegeld gebruik van een digitale machtiging in Studielink.

Het collegegeld mag op twee manieren worden voldaan:

1. Je machtigt Driestar educatief het bedrag in één keer van je rekening af te schrijven. Het bedrag wordt dan eind september 2026 (of zo snel mogelijk daarna) van de rekening afgeschreven.
2. Je machtigt Driestar educatief het bedrag in tien termijnen van je rekening af te schrijven. In dat geval ben je € 26,00 administratiekosten verschuldigd. Dit wordt geïncasseerd bij de eerste termijn. De bedragen worden vanaf eind september 2026 elke maand van je rekening afgeschreven t/m eind juni 2027.

Denk goed na bij het doen van je inschrijving of je in één keer of in termijnen wilt betalen. De betaalwijze is namelijk achteraf niet meer te wijzigen nadat je eenmaal je betaalgegevens hebt ingevuld en de machtiging hebt bevestigd in Studielink.

Zorg dat er voldoende saldo op je rekening staat op het moment dat er geïncasseerd wordt. Na een tweede mislukte incasso worden er € 10,00 administratiekosten in rekening gebracht per mislukte poging.

Betaling door werkgever

Betaalt je werkgever? Geef in Studielink aan dat de betaling geregeld wordt door een derde. De betaallink die je krijgt, kun je dan per e-mail doorsturen. Je blijft als student zelf verantwoordelijk voor tijdige betaling van het collegegeld. Wanneer jouw werkgever niet tijdig betaalt, word jij als student daarop aangesproken.

Je kunt ook een [garantieverklaring](#) in laten vullen.

Incassodata voor studiejaar 2026/2027

De incassodata zijn:	
Eenmalig	25-09-2026
Termijn 1	25-09-2026
Termijn 2	27-10-2026
Termijn 3	27-11-2026
Termijn 4	24-12-2026
Termijn 5	27-01-2027
Termijn 6	26-02-2027
Termijn 7	26-03-2027
Termijn 8	27-04-2027
Termijn 9	27-05-2027
Termijn 10	25-06-2027

7.4.4 Tweede inschrijving

Het is mogelijk om twee (of meer) studies naast elkaar te volgen. Alleen bij de opleiding van de eerste inschrijving ben je dan collegegeld verschuldigd. Hieronder staan de verschillende mogelijkheden van een tweede inschrijving:

Eerste en tweede inschrijving aan Driestar hogeschool

Je betaalt collegegeld voor je eerste inschrijving. Je hoeft verder niets te regelen voor je tweede inschrijving. Wanneer het bedrag voor de opleiding van eerste inschrijving lager is dan het bedrag bij tweede inschrijving (bijvoorbeeld bij deeltijd en voltijd) moet je het verschil bijbetalen. Je ontvangt dan een aanvullende factuur.

Eerste inschrijving elders, tweede inschrijving aan Driestar hogeschool

Als je een eerste inschrijving aan een andere universiteit of hogeschool hebt moet je het volledige collegegeld betalen bij die instelling. Je kunt als tweede inschrijver bij Driestar hogeschool per 1 september 2026 worden ingeschreven als je bij de instelling van eerste inschrijving het collegegeld hebt betaald. In dit geval dien je een Bewijs Betaald Collegegeld op te vragen bij die hogeschool of universiteit. Deze lever je in bij de afdeling Studentzaken. Wanneer het bedrag bij de instelling van eerste inschrijving lager is dan het bedrag bij een tweede inschrijving aan Driestar hogeschool (bijvoorbeeld bij deeltijd en voltijd) moet je het verschil bijbetalen. Je ontvangt dan een aanvullende factuur.

Eerste inschrijving aan Driestar hogeschool, tweede inschrijving elders

Het is ook mogelijk dat je een eerste inschrijving aan Driestar hogeschool hebt en een tweede inschrijving elders. In dat geval kun je een *Bewijs Betaald Collegegeld (BBC)* aanvragen bij de afdeling Financiën (collegegeld@driestar-educatief.nl). Deze lever je in bij de andere hogeschool of universiteit.

7.4.5 Digitale machtiging collegegeld in Studielink

Je betaalt collegegeld voor ieder studiejaar dat je bent ingeschreven bij Driestar hogeschool. De betaling regel je zelf online met een digitale machtiging in Studielink. Samengevat moet je de volgende acties uitvoeren:

- log in op Studielink: www.driestar-educatief.studielink.nl
- schrijf je (her)in voor het eerstvolgende collegejaar
- ga naar *Voer je betaalgegevens in via Mijn To do lijst*
- het collegegeld wordt vastgesteld door de hogeschool
- bevestig je machtiging

Belangrijke informatie!

- Om gebruik te maken van de digitale machtiging moeten je persoonsgegevens zijn gecontroleerd.
- Betaalt een bedrijf/werkgever namens jou het collegegeld via machtiging of factuur? Vul dan in: *betaling op andere wijze*.
- Betaalt iemand anders voor jou het collegegeld (bijvoorbeeld een ouder) of betaal je zelf maar ben je minderjarig, dan moet die andere persoon de digitale machtiging ondertekenen met zijn/haar eigen DigiD.
- Je kunt de ingevulde betalingsgegevens na bevestiging in StudieLink niet meer wijzigen.
- Wil je na het bevestigen van de digitale machtiging toch je betalingsgegevens wijzigen? Stuur dan een mail naar collegegeld@driestar-educatief.nl.
- Volg je ook een opleiding aan een andere onderwijsinstelling? Dan heb je mogelijk recht op vrijstelling van collegegeld door een Tweede Inschrijving. Lever dan een *Bewijs Betaald Collegegeld (BBC)* voor 1 september in bij de afdeling Studentzaken van Driestar hogeschool.

Vragen

Voor vragen over digitale machtiging van het collegegeld kun je een e-mailbericht sturen naar collegegeld@driestar-educatief.nl.

7.4.6 Bewijs van inschrijving

Elke student die het collegegeld betaald heeft of de machtiging heeft afgegeven kan via Osiris een bewijs van inschrijving downloaden.

7.4.7 Studiefinanciering, lerarenbeurs en tegemoetkoming leraren

Studiefinanciering

Studenten die een voltijd of een duale opleidingsvorm (OidS) volgen, komen in aanmerking voor een lening, een studentenreisproduct (OV), collegegeldkrediet en eventueel een aanvullende beurs (afhankelijk van het inkomen van ouders). Het aanvragen kan via de website van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

Tegemoetkoming leraren of levenlanglerenkrediet

Volg je een lerarenopleiding aan hbo of universiteit? Dan kun je mogelijk een [tegemoetkoming leraren](#) aanvragen. Bent je jonger dan 57 jaar en wil je een opleiding aan mbo, hbo of universiteit gaan volgen? Dan kom je misschien wel in aanmerking voor het [levenlanglerenkrediet](#).

Lerarenbeurs

Ben je bevoegd leraar in het primair of voortgezet onderwijs, het middelbaar of hoger beroepsonderwijs? Dan kun je een [lerarenbeurs aanvragen](#) als je je professionele niveau wilt verhogen, je vakkennis wilt verbreden of wilt specialiseren. De lerarenbeurs vergoedt (deels) de kosten voor collegegeld, studiemiddelen en reiskosten. Bovendien kan je werkgever met de lerarenbeurs een vergoeding krijgen om je vervanging tijdens studieverlof te bekostigen.

8. Vrijstellingen en specifieke routes

8.1 Vrijstellingen

Grondslag van de regeling

Op grond van de onderwijs- en examenregeling (OER) bestaat de mogelijkheid tot het aanvragen van vrijstelling voor onderdelen van het Generieke programma, zoals tentamens en opdrachten.

De procedure voor het aanvragen van vrijstellingen wordt hieronder beschreven.

Motivering van de aanvraag

De aanvraag voor het verkrijgen van een vrijstelling moet je duidelijk motiveren. Daarvoor verstrek je een kopie van een bewijsstuk zoals een certificaat, diploma, getuigschrift en een officiële beschrijving van de inhoud. In een schriftelijke toelichting bij het bewijsstuk geef je verdere informatie over het niveau (getoetste kennis, vaardigheden) en de studielast van het onderdeel op grond waarvan je de vrijstelling aanvraagt. Eerder gevolgde cursussen van bijvoorbeeld 40 of 60 uur studielast geven per definitie geen vrijstelling voor onderdelen uit het Generieke programma met een studielast van 112 uur. Zo mogelijk voeg je ook officiële beschrijvingen van de inhoud bij.

Als je vrijstelling aanvraagt en krijgt voor bepaalde onderdelen uit het Generiek programma is het van belang te bedenken dat wij van jou verwachten dat je alle kennis nog steeds paraat hebt. Bovendien bouwen modules regelmatig op elkaar voort en dat betekent ook dat in volgende modules je niet van docenten mag verwachten of vragen dat ze iets dat eerder aan de orde is geweest opnieuw gaan behandelen. Daarvoor is college tijd of individuele tijd te kostbaar. Als je niet zeker weet of je kennis nog actueel en paraat is raden we af om vrijstellingen aan te vragen.

Standaard vrijstellingen

Er zijn standaardvrijstellingen voor modules van het generieke programma voor studenten met een diploma pabo van Driestar hogeschool, behaalde propedeuse LVO andere hogeschool, pedagogisch-didactisch getuigschrift (pdg) of een andere lerarenopleiding. Dat betekent dat een (fors) deel van het generieke programma van alle leerjaren in principe voor vrijstelling in aanmerking komt als je aan de gestelde voorwaarden voldoet. In onderstaande tabel staat wat je wel moet volgen, dus niet een opsomming van de vrijstellingen.

Als je beschikt over een bachelor waarin je een onderwijs gerelateerd onderzoek hebt gedaan, kun je onder voorwaarde van positief advies van de vakgroep vrijstelling krijgen voor de modules GEN 1.8 praktijkgericht onderzoek, GEN 2.8 praktijkgericht onderzoek, GEN 3.8 praktijkgericht onderzoek en GEN 4.8 vakdidactisch eindwerk onderzoekend vermogen.

Als je beschikt over een niet-onderwijs gerelateerde bachelor waarin je een onderzoek hebt gedaan, kun je onder voorwaarde van positief advies van de vakgroep vrijstelling krijgen voor de modules GEN 1.8 praktijkgericht onderzoek, GEN 2.8 praktijkgericht onderzoek en GEN 3.8 praktijkgericht onderzoek.

Persona's in het Generieke programma

Op basis van 'eerder verworven kwalificaties' (EVK's)

Te volgen modules

	Modules leerjaar 1	Modules leerjaar 2	Modules leerjaar 3	Modules leerjaar 4
Pabo (indien gevolgd bij Driestar)*	Nader te bepalen	GEN 2.6 (BT2)	GEN 3.6 (BT2)	GEN 4.6 (BT2) GEN 4.11 (Praktijkervaring) (behalve toets-2 stage po/vo) GEN 4.12 (portfolio / assessment)
Propedeuse LVO	Geen modules	Alle modules	Alle modules	Alle modules
Diploma lerarenopleiding (eerste- of tweedegraads)	Geen modules	Geen modules	Geen modules	Geen modules
Pdg	Geen modules	Geen modules	Geen modules	Alle modules
Zomercursus basisvaardigheden	Vrijstelling voor GEN 1.5 (BT1) Overige moet gevolgd worden *Let op: in de eerste module niet alleen Gen 1.5, ook Masterclass/intervisie/PI	Alle modules	Alle modules	Alle modules
HBO-diploma of master (wel/niet gerelateerd aan onderwijs)	Jaar 1 t/m 4: Student (evt. in overleg met de studieleider) stelt een vrijstellingsverzoek op en dient dat in bij de examencommissie. De examencommissie neemt, zo nodig in overleg met de studieleider, een besluit tot wel of geen toekenning van vrijstelling.			
WO-diploma of master (wel/niet gerelateerd aan onderwijs)	Jaar 1 t/m 4: Student (evt. in overleg met de studieleider) stelt een vrijstellingsverzoek op en dient dat in bij de examencommissie. De examencommissie neemt, zo nodig in overleg met de studieleider, een besluit tot wel of geen toekenning van vrijstelling.			

* bij het volgen van een dubbele bachelor pabo en lvo: vrijstelling onder voorbehoud van afronding van het genoemde leerjaar op de pabo of behalen pabo-diploma. Student mag gelijktijdig beginnen met beide opleidingen, maar vrijstelling vervalt bij het niet afronden van genoemde jaar op pabo

Assessment voor aanvraag vrijstellingen op basis van eerder verworven competenties (EVC's)

1. Voorwaarde: de studieleider(s) van het vak en/of generiek zien ruimte voor minimaal 15 EC vrijstelling op basis van 'eerder verworven competenties';
2. Door de studieleider(s) wordt contact opgenomen met het assessmentbureau;
3. Het assessmentbureau maakt de verdere afspraken met de student over het aan te leveren portfolio en de datum voor het assessment;
4. Na het assessment wordt door het assessmentbureau aan de studieleider(s) van het vak en/of generiek gevraagd om aan de hand van het adviesrapport van de assessoren een passend studieprogramma voor de student op te stellen.
5. Het EVC-traject kan van toepassing zijn aan het begin van de studie of als een student tijdens de opleiding om diverse redenen vertraging oploopt en intussen in de lespraktijk zichzelf verder heeft ontwikkeld.

Wijze van beoordeling

De studieleider van het generieke deel van de opleiding brengt advies uit aan de examencommissie over een aanvraag tot vrijstelling als het gaat om een onderdeel uit het generieke programma en om het werkplekleren. Voor andere onderdelen van het programma brengt de studieleider van het vak advies uit over de aanvraag. Beide studieleiders overleggen indien nodig met de betrokken docent(en).

Bij een positieve beslissing van de examencommissie zetten we de studiepunten voor het betreffende onderdeel in het cijferregistratiesysteem. Daarbij vermelden we dat het een vrijstelling betreft. De toegekende studiepunten zijn alleen rechtsgeldig in het kader van het diploma van de opleiding. Deze studiepunten zullen dus niet vermeld worden op eventuele certificaten die we voor een deel van de opleiding verstrekken.

8.2 Specifieke trajecten

8.2.1 Zij-instroom in beroep (ZiB)

Deze studievariant is geschikt voor studenten die al een hbo- of wo-opleiding hebben afgerond, maar niet in het bezit zijn van een onderwijsbevoegdheid of die een tweede onderwijsbevoegdheid willen halen. De student moet een benoeming van minimaal 0,2 fte als docent in de onderwijscontext en het schoolvak waarvoor hij een bevoegdheid wil behalen op een school voor voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs, en in de CV een mate van relevantie kunnen aantonen ten aanzien van het vakgebied. Naast deze leerwerkplek zijn er colleges bij Driestar hogeschool in Gouda volgens een op maat gemaakte studieroute gebaseerd op het geschiktheidsassessment. Aan het einde van het tweejarig studietraject is er een bekwaamheidsassessment. De school is verplicht de student in staat te stellen het traject te volgen en kan voor de studiekosten van de zij-instromer subsidie aanvragen. Hiervoor wordt een overeenkomst opgesteld. Zij-instromers hebben maximaal twee jaar de tijd om de onderwijsbevoegdheid te halen. Bij uitloop is er de mogelijkheid voor de werkgever verlenging aan te vragen.

8.2.2 Pedagogisch-didactisch getuigschrift (PDG)

De post-hbo-opleiding Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG) leidt op tot startbekwame docent in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Deze opleiding wordt gegeven vanuit het samenwerkingsverband Hodos. Dit betekent dat de bijeenkomsten door zowel Driestar hogeschool als door school-opleiders van het Hoornbeeck College worden verzorgd.

Voor het PDG-traject bestaat een afzonderlijke studiegids.

8.2.3 Traject groepsleerkracht

De post-hbo-opleiding Groepsleerkracht onderbouw vmbo-b/k biedt de mogelijkheid om met een beperkte bevoegdheid les te geven in het vmbo basis-kader leerjaar 1 en 2. Voor de opleiding is een diploma van de pabo of de pedagogische academie vereist. Na acht maanden wordt de opleiding afgerond met een portfolio en een eindassessment. Traject groepsleerkracht wordt in 2026/2027 niet aangeboden.

9. Aan te schaffen literatuur voor generiek programma

Hier wordt alleen de literatuur vermeld die je moet aanschaffen. Zoals je ziet is er gekozen voor een aantal 'leidende' boeken die meerdere jaren gebruikt worden. Naast de hieronder genoemde titels is er ook literatuur die via OnderwijsOnline digitaal beschikbaar wordt gesteld.

Jaar 1

Beroepsprofiel	Verplichte literatuur
Beroepstaak 1 'Leidinggeven aan leerlingen' (BT1)	- Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. 12de druk. Uitgeverij Pica, Huizen. - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2025). <i>Handboek voor leraren</i>. Uitgeverij Boom, Bussem. - Teitler, P. en R. (2022). <i>Lessen in orde</i>. 4de druk, Uitgeverij Boom, Bussem.
Professionele identiteit (PI)	- Kunz, B. & Vermeulen, H. (2023). <i>Werk maken van christelijk leraarschap</i>. Driestar Educatief Gouda - Kuipers, J. & Tiggelaar, B. (2022). <i>De kleine COVEY. De zeven eigenschappen samengevat</i>. (22ste druk).
Kennislijn	- Berg, B., Bommel, R. van, & Alst, van, M. (2022). <i>Een meester in leren. Van operant conditioneren tot metacognitie</i>. Uitgeverij een meester in leren - Jolles, J. (2020). <i>Leer je kind kennen. Over ontplooiing, leren, denken en het brein</i>. Pluim.

Jaar 2

Periode	Beroepsprofiel	Literatuur
1	Beroepstaak 1 'Leidinggeven aan leerlingen' (BT1)	Verplicht: - Wubbels, T. Brok, den P., Claessens, L., Mainhard, T., Tartwijk, van J. (2024), <i>Klassenmanagement vanuit een interpersoonlijk perspectief</i>. Telos. Kosteloos te downloaden. Aanbevolen: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2020). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho. - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica. - Teitler, P. en R. (2022). <i>Lessen in orde</i>. Coutinho. - Agirdag, O., Bennett, T. & Guérin, L.J.F. (2024), <i>Gedrag in crisis. De omvang van het probleem en de effecten op leerlingen en docenten</i>. Academica University of Applied Sciences, Amsterdam (in OnderwijsOnline beschikbaar)
2	Beroepstaak 5 'Ontwikkelen van onderwijs' (BT5)	Verplicht: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2020). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho. - Schmeier, M. (2023). <i>Expliciete Directe Instructie in het voortgezet onderwijs</i>. Pica. - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica. Aanbevolen: - Hoogeveen, P. & Winkels, J. (2022). <i>Het didactische werkvormenboek. Variatie en differentiatie in de praktijk</i>. Koninklijke van Gorcum Bv.

3	Beroepstaak 3 'Samen ondersteunen van leerlingen' (BT3)	Verplicht: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2021). <i>Communiceren is docentenwerk</i>. Coutinho. - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2020). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho. - Mijland, I. & Bakker-de Jong, M. (2022). <i>Handboek voor elke mentor</i>. Quirijn. - Vries, P. de (2022). <i>Handboek Ouderbetrokkenheid 3.0</i>. CPS. Aanbevolen: - Jolles, J. (2022). <i>Leer je kind kennen. Over ontplooiing, leren, denken en het brein</i>. Pluim.
4	Beroepstaak 2 'Begeleiden van leer- en ontwikkelingsprocessen van leerlingen' (BT2)	Verplicht: - Jolles, J. (2022). <i>Leer je kind kennen. Over ontplooiing, leren, denken en het brein</i>. Pluim. - Kunz, B. & Van Doleweerd, J. (2021). <i>Stapstenen. Godsdienstige vorming in het basisonderwijs</i>. De Banier en Driestar educatief. (in OnderwijsOnline beschikbaar) - Slot, W., & van Aken, M. (Red). (2019). <i>Psychologie van de adolescentie: Basisboek</i>. ThiemeMeulenhoff. - Van Dijk-Groenenboer, M. (2020). <i>Handboek Vakdidactiek Levensbeschouwing en Religie</i>. LERVO. (in OnderwijsOnline beschikbaar) - Visser-Vogel, E. & de Muynck, A. (2019). <i>Hier ben ik! Een christelijk perspectief op persoonsvorming in het onderwijs</i>. De Banier. Aanbevolen: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2020). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho. - De Bruin, A.M. en Vogel, E. (2024). <i>Wortels en vleugels</i>. Jongbloed.
1-4	Professionele identiteit (PI) en intervisie	Verplicht: - Bouwhuis, M. (2020). <i>De leraar in beeld</i>. Pica. - Korthagen, F. (2023). <i>De kracht van reflectie</i>. Boom. - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica.
1-4	Beroepstaak 4 'Werken aan kwaliteit en beleid'	Verplicht: - Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. (2019). <i>Wijze lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek</i>. Ten Brink Uitgevers. Kosteloos te downloaden. - Velde, M. van der, Munneke, L. (2020). <i>Onderzoekend vermogen in de praktijk</i>. Concept uitgeefgroep.
	Pedagogen	Verplicht: Murre, P.M., De Muynck, A. & Vermeulen, H. (2012 en 2014). <i>Vitale idealen, voorbeeldige praktijken. Grote pedagogen over opvoeding en onderwijs</i>. Deel 1 en deel 2. Amsterdam, Buijten en Schipperheijn Motief. Deze is te bestellen bij webwinkel Driestar.

Jaar 3

Periode	Beroepsprofiel	Literatuur
1	Beroepstaak 2 'Begeleiden van leer- en ontwikkelingsprocessen van leerlingen' (BT2)	Verplicht: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2020). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho. - Laan, J. van der (2021). <i>Groeien in mediawijsheid</i>. De Banier. - Slot, W., & van Aken, M. (Red). (2019). <i>Psychologie van de adolescentie: Basisboek</i>. ThiemeMeulenhoff. Aanbevolen: - Jolles, J. (2022). <i>Leer je kind kennen. Over ontplooiing, leren, denken en het brein</i>. Pluim
2	Beroepstaak 1 'Leidinggeven aan leerlingen' (BT1)	Verplicht: - Verstegen, R. & Lodewijks, H. (2018). <i>Interactiewijzer</i>. Koninklijke van Gorcum Bv. Aanbevolen: - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica. - Van der Wolf, K. & Van Beukering, T. (2009). <i>Gedragsproblemen in scholen</i>. Acco.
3	Beroepstaak 5 'Ontwikkelen van onderwijs' (BT5)	Verplicht: - Kneyber, R., Sluijsmans, D., Devid, V., & Wilde López, W. (2022). <i>Formatief handelen: Van instrument naar ontwerp</i>. Phronese. (Ook gratis te downloaden) - Murre, P.M. (2019). <i>Meer door minder</i>. Driestar educatief. (Ook gratis te downloaden: 134366 Installatierede BW-3-17.pdf) - Sluijsmans, D., & Kneyber, R. (2016). <i>Toetsrevolutie: Naar een feedbackcultuur in het voortgezet onderwijs</i>. Phronese. (Ook gratis te downloaden) Aanbevolen: - Schmeier, M. (2023). <i>Expliciete Directe Instructie in het VO</i>. Pica. - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica.
4	Beroepstaak 3 'Samen ondersteunen van leerlingen' (BT3)	Verplicht: - Mijland, I. & Bakker-de Jong, M. (2022). <i>Handboek voor elke mentor</i>. Quirijn. Aanbevolen: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2020). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho. - Van der Wolf, K. & Van Beukering, T. (2009). <i>Gedragsproblemen in scholen: het denken en handelen van leraren</i>. Acco.
1-4	Professionele identiteit (PI) en intervisie	Verplicht: - Bouwhuis, M. (2020). <i>De leraar in beeld</i>. Pica. - Korthagen, F. (2023). <i>De kracht van reflectie</i>. Boom. - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica. - Van Laar, T. & Huttinga, W. (2022). <i>Leren leven met het kwaad</i>. Expertisecentrum Onderwijs en Identiteit.

1-4	Beroepstaak 4 'Werken aan kwaliteit en beleid'	Verplicht: • Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. (2019). <i>Wijze lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek</i>. Ten Brink Uitgevers. (ook gratis te downloaden) • Velde, M. van der, Munneke, L. (2020). <i>Onderzoekend vermogen in de praktijk</i>. Concept uitgeefgroep.
	Pedagogen	Verplicht: • Murre, P.M., De Muynck, A. & Vermeulen, H. (2012 en 2014). <i>Vitale idealen, voorbeeldige praktijken. Grote pedagogen over opvoeding en onderwijs</i>. Deel 1 en deel 2. Amsterdam, Buijten en Schipperheijn Motief. (Te bestellen bij webwinkel Driestar)

Jaar 4

Periode	Beroepsprofiel	Literatuur
1-4	Beroepstaak 1 'Leidinggeven aan leerlingen' (BT1)	Verplicht: - Dokman, I., van Beusekom, R., Oldeboom, B. & Pepping-Poot, A. (2019). <i>Ik in de wij. Groepsdynamisch werken in het onderwijs</i>. L&ving Factory. - De Graaf, A., & Kunst, K. (2022). <i>Einstein en de kunst van het zeilen</i>. SWP. Aanbevolen: - Slooter, M. (2022). <i>De zes rollen van de leraar</i>. Pica.
1-4	Beroepstaak 2 'Begeiden van leer- en ontwikkelingsprocessen van leerlingen' (BT2)	- Berg, B., Van Bommel, R., & van Ast, M. (2022). <i>Een meester in leren. Van operant conditioneren tot metacognitie</i>. Pumbo. - Slot, W., & van Aken, M. (Red). (2025). <i>Psychologie van de adolescentie</i>. Basisboek (27e druk). ThiemeMeulenhoff. Aanbevolen: - Jolles, J. (2022). <i>Leer je kind kennen. Over ontplooiing, leren, denken en het brein</i>. Pluim - Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. (2019). <i>Wijze lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek</i>. Ten Brink Uitgevers. (ook gratis te downloaden)
1-4	Beroepstaak 3 'Samen ondersteunen van leerlingen' (BT3)	Verplicht: - Mijland, I. & Bakker-de Jong, M. (2022). <i>Handboek voor elke mentor</i>. Quirijn. - Van der Wolf, K. & Van Beukering, T. (2009). <i>Gedragsproblemen in scholen</i>. Acco. Aanbevolen: - Geerts, W. & Van Kralingen, R. (2025). <i>Handboek voor leraren</i>. Coutinho.
1-4	Beroepstaak 4 'Werken aan kwaliteit en beleid'	Verplicht: Velde, M. van der, Munneke, L. (2020). <i>Onderzoekend vermogen in de praktijk</i>. Concept uitgeefgroep.
1-4	Beroepstaak 5 'Ontwikkelen van onderwijs' (BT5)	Verplicht: - Buelens, W., Schroeve, M., Surma, T., Vanhoyweghen, K., Kirschner, P.A. (2024). <i>Digitale didactiek</i>. Ten Brink. (Ook gratis te downloaden) - Laan, J. van der (2021). <i>Groeien in mediawijsheid</i>. De Banier. - Van den Burg, C., Berben, M., & Moonen, B. (2019). <i>Activerende en passende werkvormen</i>. CPS. - Kneyber, R., Sluijsmans, D., Devid, V., & Wilde López, W. (2022). <i>Formatief handelen: Van instrument naar ontwerp</i>. Phronese. (Ook gratis te downloaden) Aanbevolen: - Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. (2019). <i>Wijze lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek</i>. Ten Brink. (ook gratis te downloaden)

Inhoudsopgave vakinhoudelijk programma

B Moduleoverzichten vakinhoudelijk programma	3
I Modulebeschrijvingen van het eerste studiejaar	5
EC 1.1 Inleiding algemene economie	5
EC 1.2 Inleiding bedrijfseconomie en bedrijfsadministratie	7
EC 1.3 Marketing I	9
EC 1.4 Ondernemingsrecht en belastingrecht	11
EC 1.5 Inleiding recht	13
EC 1.6 Wiskunde voor economie	14
EC 1.7 Micro-economie I	15
EC 1.8 Bedrijfsadministratie I	17
EC 1.9 Bedrijfseconomie I	18
EC 1.10 Vakdidactiek jaar 1	19
II Modulebeschrijvingen van het tweede studiejaar	21
EC 2.1.1 Macro-economie I	21
EC 2.2.1 Bedrijfseconomie II	23
EC 2.3.1 Marketing II	24
EC 2.4.1 Goederenrecht	25
EC 2.5.2 Statistiek I	26
EC 2.6.1 Organisatiekunde I	28
EC 2.7.1 Geld en bankwezen	29
EC 2.8.1 Bedrijfsadministratie II	31
EC 2.9.1 Marketing III	32
EC 2.10.1 Internationale economische betrekkingen	34
EC 2.11.1 Vakdidactiek jaar 2	36
III Modulebeschrijvingen derde studiejaar	38
EC 3.1.1 Micro-economie II	38
EC 3.2.1 Macro-economie II	40
EC 3.3.2 Bedrijfseconomie III	42
EC 3.4.1 Europees recht	44
EC 3.5.1 Geschiedenis van het economisch denken	45
EC 3.6.1 Financiële Rekenkunde en verzekeren	47
EC 3.7.1 Administratieve Organisatie en Computerboekhouden	50
EC 3.8.1 Statistiek II	52
EC 3.9.1 Sociaal recht	54
EC 3.10.1 Vakdidactiek jaar 3	55
EC 3.11.1 Internationalisering	56
EC 3.12.1 Bedrijfseconomie IV & Organisatiekunde II	57

IV Modulebeschrijvingen van het vierde studiejaar	59
EC 4.1.1 Overheidsfinanciën	59
EC 4.2.1 Bedrijfsadministratie III	61
EC 4.3.1 Ethiek	62
EC 4.4.1 Publiekrecht	64
EC 4.5.2 Capita Selecta.....	65
EC 4.9.1 Landelijke Kennistoets	67

B Moduleoverzichten vakinhoudelijk programma

Het vakinhoudelijke en vakdidactische programma van de tweedegraadsopleiding algemene economie is gebaseerd op de landelijke kennisbasis, op het vakconcept én op onze eigen opleidingsvisie vanuit het Beroepsprofiel van de christelijke leraar. Bij de modules zoeken we naar manieren om vanuit de Bijbel als bron en norm ons denken en handelen vorm te geven. Alle modules dragen ook bij aan de kennislaag ('Ik denk') van het beroepsprofiel, mede door de verbinding met de landelijke kennisbasis Economie. Bij verschillende van die modules helpt de inhoud bij het ontwikkelen van de professionele identiteit van de christelijke leraar ('Ik ben'). De modules vakdidactiek zijn gelinkt aan beroepstaak 2 en 5 uit de derde laag van het beroepsprofiel ('Ik kan'). Die beroepstaken spelen ook een rol in sommige andere modules. Alle modules dragen bij aan het behalen van de eindkwalificaties van de opleiding. De verantwoording hiervan is te vinden in het raamwerkcurriculum ([raamwerkcurriculum - OnderwijsOnline](#)) van de opleiding economie.

Het vakinhoudelijke programma van de tweedegraads opleiding economie omvat de volgende onderdelen:

Eerste leerjaar

Modulenaam	Modulenummer	Studiepunten
Inleiding algemene economie	EC 1.1	3
Inleiding bedrijfsadministratie/bedrijfseconomie	EC 1.2	3
Marketing 1	EC 1.3	3
Ondernemingsrecht en belastingrecht	EC 1.4	3
Inleiding recht	EC 1.5	3
Wiskunde voor economie	EC 1.6	6
Micro-economie 1	EC 1.7	3
Bedrijfsadministratie I	EC 1.8	3
Bedrijfseconomie I semester 2	EC 1.9	3
Vakdidactiek jaar 1	EC 1.10	10

Tweede leerjaar

Modulenaam	Modulenummer	Studiepunten
Macro-economie I	EC 2.1.1	3
Bedrijfseconomie II	EC 2.2.1	3
Marketing II	EC 2.3.1	3
Goederenrecht	EC 2.4.1	3
Statistiek I	EC 2.5.2	3
Organisatiekunde I	EC 2.6.1	3
Geld en bankwezen	EC 2.7.1	3
Bedrijfsadministratie II	EC 2.8.1	3
Marketing III	EC 2.9.1	3
Internationale economische betrekkingen	EC 2.10.1	3
Vakdidactiek jaar 2	EC 2.11.1	6

Derde leerjaar

Modulenaam	Modulenummer	Studiepunten
Micro-economie II	EC 3.1.1	3
Macro-economie II	EC 3.2.1	3
Bedrijfseconomie III	EC 3.3.2	3
Europees recht	EC 3.4.1	3
Geschiedenis van het economisch denken	EC 3.5.1	3
Financiële Rekenkunde en Verzekeren	EC 3.6.1	3
Administratieve organisatie en Computerboekhouden	EC 3.7.1	3
Statistiek II	EC 3.8.1	3
Sociaal recht	EC 3.9.1	3
Vakdidactiek jaar 3	EC 3.10.1	6
Internationalisering	EC 3.11.1	2
Bedrijfseconomie IV & Organisatiekunde II	EC 3.12.1	3

Vierde leerjaar

Modulenaam	Modulenummer	Studiepunten
Overheidsfinanciën	EC 4.1.1	1,5
Bedrijfsadministratie III	EC 4.2.1	3
Ethiek	EC 4.3.1	3
Publiekrecht	EC 4.4.1	1,5
Capita Selecta	EC 4.5.2	3
Landelijke kennistoets	LKT-EC 4.9.1	1

I Modulebeschrijvingen van het eerste studiejaar

EC 1.1 Inleiding algemene economie

modulenaam:	Inleiding algemene economie
modulenummer:	EC 1.1
toetsnaam:	tentamen
plaats in de opleiding:	1 ^e jaar, 1 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	dhr. H. Ouwendijk

intro module

Het uitgangspunt bij de module 'inleiding AE' is dat de student inzicht verkrijgt in de verschillende aspecten die bij de bestudering van de het vakgebied algemene economie aan de orde komen. Zowel de maatschappelijke context als de algemeen economische wetenschap komen in deze inleiding aan de orde.

relatie met andere modules

Bij het curriculum van de opleiding Economie behoort ook een aantal modules die ingaan op aspecten van de Algemene Economie.

• Inleiding algemene economie	1 ^e leerjaar
• micro-economie I	1 ^e leerjaar
• macro-economie I	2 ^e leerjaar
• geld en bankwezen	2 ^e leerjaar
• internationaal economische betrekkingen	2 ^e leerjaar
• micro-economie II	3 ^e leerjaar
• macro-economie II	3 ^e leerjaar
• overheid	3 ^e /4 ^e leerjaar
• geschiedenis van het economisch denken	3 ^e /4 ^e leerjaar

Aan de hand van deze modules leren studenten algemeen economische ontwikkelingen zelfstandig te volgen uit dagbladen en vakliteratuur. Daardoor kunnen zij de invloed van ondernemingen en markten op de samenleving in een breed maatschappelijk kader plaatsen én hebben zij vrij breed kennism gemaakt met de algemeen economische wetenschap. Inleiding AE introduceert bij de studenten een overzicht van de verschillende vakgebieden van de economische wetenschap en leert de meest basale begrippen en concepten aan.

moduledoelen

- De student kent de belangrijkste definities van de algemene economie.
- De student is op de hoogte van actuele economische ontwikkelingen.
- De student kan de economische wetenschap karakteriseren ten opzichte van andere wetenschappen.
- De student raakt vertrouwd met de economische methodiek en benadering.
- De student kan dit illustreren aan de hand van een casus (t.w. internationale handel).

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht van minimaal 80% bij de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven. Deze moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent dit in overleg met de studieleider.

Als een student, op basis van diploma's of cijferlijsten, aannemelijk kan maken in staat is deze module zelfstandig te bestuderen, dan kan hij een vrijstelling voor het volgen van de colleges aanvragen. Meer informatie is te krijgen bij de docent en de studieleider.

literatuur

- Kernbegrippen van economie 3^e editie, Boom Uitgevers 2024, N.G. Mankiw, ISBN 9789039521472
- 50 inzichten economie Edmund Conway Veen Magazines ISBN 9789085712558
- Nog nader te bepalen literatuur
- www.economische-begrippen.nl
- In college uitgereikt materiaal

toetsing

Binnen de toetsweken van het eerste semester wordt een tentamen afgenomen betreffende de volledige leerstof.

EC 1.2 Inleiding bedrijfseconomie en bedrijfsadministratie

modulenaam:	Inleiding bedrijfseconomie en bedrijfsadministratie
modulenummer:	EC 1.2
plaats in de opleiding:	1 ^e jaar, 1 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	dhr. H. Ouwendijk

intro module

Deze module beoogt in de eerste plaats interesse en motivatie bij de student op te wekken voor het brede scala van bedrijfseconomische en bedrijfsadministratieve onderwerpen.

Hoofdgedachte is dat bedrijfseconomie en bedrijfsadministratie geen op zichzelf staande disciplines zijn, maar geïntegreerd beoefend dienen te worden.

Er is hier sprake van 'doe-vakken', waardoor de college tijd grotendeels zal worden besteed aan werkcolleges: feedback op thuis voorbereide oefeningen en opgaven. De zelfwerkzaamheid van de student wordt bevorderd door interactief studiemateriaal (CD-ROMs met opgaven en feedback op gegeven antwoorden).

In de colleges wordt, waar mogelijk aandacht besteed aan manieren waarop de genoemde leerstof aan de leerlingen in het VO kan worden uitgelegd.

relatie met andere modules

Deze module is inleidend van aard, na het afronden van deze module heeft de student een basis gelegd om vervolgmogelijkheden op de gebieden bedrijfsadministratie en bedrijfseconomie te kunnen volgen.

Dit betreft dan de modules 'bedrijfseconomie semester 2' en 'bedrijfsadministratie semester 2' in het 2^e semester van jaar 1 en de vervolgmogelijkheden bedrijfseconomie, bedrijfsadministratie, computerboekhouden, financiële rekenkunde en administratieve organisatie uit jaar 2 tot en met 4 van de opleiding.

Verder is er een relatie met de modules Recht, Commerciële Economie en Organisatiekunde, vooral wat betreft de juridische, commerciële en organisatiekundige aspecten van het opzetten van een eigen onderneming.

toelatingscriteria

Voor deze module is geen voorkennis op het gebied van bedrijfsadministratie en bedrijfseconomie noodzakelijk, er wordt gestart op niveau nul.

moduledoelen

- De student kan uitleggen wat de verbanden zijn tussen de disciplines bedrijfseconomie en bedrijfsadministratie.
- De student heeft een globaal beeld van de inhoud van de terreinen bedrijfseconomie en bedrijfsadministratie en de onderwerpen die daarbij van belang zijn.
- De student kan handmatig financiële gegevens in een financiële administratie vastleggen en verwerken.
- De student is in staat een balans, resultatenrekening en liquiditeitsoverzicht samen te stellen.
- De student is op de hoogte van de benodigde onderdelen bij het opstellen van een ondernemingsplan.
- De student is in staat de benodigde financiële overzichten bij het opstellen van een ondernemingsplan samen te stellen.
- De student is in staat met behulp van voorbeelden onderscheid aan te brengen tussen kosten en uitgaven, ontvangsten en opbrengsten.
- De student is in staat elementaire kostprijscalculaties te maken.
- De student is in staat elementaire financiële kengetallen uit te rekenen en daaruit conclusies te trekken over de financiële positie van de onderneming.
- De student kan aan de hand van een gegeven beginbalans en gegeven financiële feiten het journaal, het grootboek en de kolommenbalans van een handelsonderneming samenstellen.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven. Deze moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- Heezen, Introductie ondernemingsplan en financiële besturing, 2015, 3e druk ISBN 978-90-0184178-2 Noordhoff
- Fuchs e.a., Boekhouden geboekstaafd 1, 2024, 15 editie, ISBN 9789001051501 Noordhoff
- Fuchs e.a., Boekhouden geboekstaafd 1, opgavenboek, 2024, 15e editie, ISBN 9789001051525, Noordhoff

toetsing

Binnen de toetsweken van het eerste semester wordt een tentamen afgenomen betreffende de volledige leerstof.

EC 1.3 Marketing I

modulenaam:	Marketing I
modulenummer:	EC 1.3
plaats in de opleiding:	1 ^e jaar, 1 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	C.J. Blitterswijk

moduledoelen

De student:

- analyseert de externe omgeving van een organisatie met behulp van modellen zoals DESTEP en het vijfkrachtenmodel van Porter.
- voert marktonderzoek uit met passende methoden, interpreteert marktinformatie en onderzoekt consumentengedrag op basis van psychologische en besluitvormingsfactoren.
- stelt op basis van analyse een onderbouwde marketingstrategie op door marktsegmenten te definiëren, doelgroepen te selecteren, een passende positionering te formuleren en keuzes te maken in marketinginstrumenten zoals SWOT, portfolioanalyse en marktpositiestrategieën.
- maakt onderbouwde marketingkeuzes op basis van marktanalyses en theoretische modellen, gericht op het effectief bewerken van een markt.
- kan op basis van Bijbelse waarden een onderbouwd oordeel vormen over de marktanalyse en marketingstrategie.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven. Deze moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleader.

inhoud

In *Marketing I* staan de marktanalyse en het formuleren van een marketingstrategie centraal. Studenten leren zowel de interne als de externe omgeving van een organisatie te analyseren. Voor het analyseren maken zij gebruik van modellen zoals DESTEP en het vijfkrachtenmodel van Porter. Op basis van deze analyses formuleren zij een onderbouwde strategie, waarbij zij keuzes maken in doelgroepselectie, positionering en inzet van marketinginstrumenten.

Daarnaast verdiepen studenten zich in consumentengedrag en voeren zij kleinschalig marktonderzoek uit met passende methoden. Theorie en praktijk worden verbonden door het werken aan concrete opdrachten en het analyseren van marketingcases. Het gebruik van digitale leermiddelen via de website van Pearson (bij het boek *Principes van marketing*) ondersteunt de zelfstandige voorbereiding en verdieping.

relatie met ander modules

Marketing I vormt samen met de modules *Marketing II* en *Marketing III* een doorlopende leerlijn binnen het eerste en tweede jaar. De inhoud sluit aan op thema's binnen Algemeen Economische vakken (bijvoorbeeld de marketingomgeving, statistiek en vraagbepaling) en op modules zoals *Ethiek en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen*. De drie modules vormen samen één geheel en stellen gezamenlijk de marketingstof aan de orde welke binnen het externe diploma NIMA-A wordt afgetoetst.

werkwijze

De module omvat een wekelijks contactmoment van 45 minuten, waarin theorie en praktijk op een afwisselende manier aan bod komen. Hierbij worden zowel hoorcolleges als werkcolleges ingezet. Studenten worden actief betrokken bij de lesinhoud en leren kritisch denken over marktgegevens en strategische keuzes. Zelfwerkzaamheid wordt gestimuleerd door huiswerkopdrachten, zelftoetsen en voorbereiding via het digitale leermateriaal van Pearson

literatuur

Kotler, P., & Armstrong, G. (2021). *Principes van marketing* (8e editie). Pearson Benelux.

ISBN: 9789043038065

toetsing

De module wordt beoordeeld op basis van twee onderdelen:

- **Schriftelijk tentamen (70%):** Toetsing van de volledige leerstof, bestaande uit meerkeuzevragen.
- **Casusopdrachten (30%):** Uitwerking van marketingcases waarin de student theorie toepast op een praktijksituatie. Tijdens deze opdrachten mag gebruik worden gemaakt van het boek en door de docent verstrekte papieren.

Beide onderdelen moeten afzonderlijk worden afgesloten met een voldoende (minimaal 5,5). Voor zowel het tentamen als de casusopdrachten is één herkansingsmogelijkheid binnen het studiejaar beschikbaar. Het gewogen gemiddelde van beide onderdelen bepaalt het eindcijfer van de module.

EC 1.4 Ondernemingsrecht en belastingrecht

modulenaam:	Ondernemingsrecht en belastingrecht
modulenummer:	EC 1.4
plaats in de opleiding:	1 ^e jaar, 2 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	mr. P.A. Spruijt-Oudijn

intro module

De student maakt zich de basis en principes van het ondernemingsrecht en het belastingrecht eigen en raakt vertrouwd met de manier waarop deze rechtsgebieden in het dagelijks leven functioneren. Daarnaast is de student in staat om met de verworven kennis actuele ontwikkelingen op deze vakgebieden enigszins te volgen en deze in te passen en toe te passen in een concrete situatie.

relatie met andere modules

Juridische basiskennis is zeer nuttig bij het doorgronden van het maatschappelijke en economische leven. Dit vak heeft direct aansluiting bij vakken als 'Inleiding recht' en 'Goederenrecht'.

toelatingscriteria

Bij aanvang beschikt de student over kennis op hoofdlijnen over het juridisch vakgebied en is de student bekend met de relevantie van het recht voor de praktijksituatie.

moduledoelen

- De student maakt kennis met diverse aspecten van het vak recht, waarbij met name op hoofdlijnen de grondslagen van het ondernemingsrecht worden behandeld.
- De student is in staat een aantal (basis)begrippen te omschrijven en in voorkomende gevallen een aantal basisregels toe te passen conform de voor dit vakgebied geldende afspraken.
- De student is in staat om aan de hand van geschikt bronmateriaal zelfstandig een oplossing te geven voor eenvoudige juridische vraagstukken die zich in het economisch verkeer kunnen voordoen.
- De student is in staat vanuit juridisch perspectief de verschillende ondernemingsvormen te analyseren.
- De student heeft basale kennis van het Nederlandse belastingstelsel, zowel voor ondernemingen als particulieren.
- De student kan eenvoudige vragen over inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting, omzetbelasting en loonbelasting beantwoorden.

literatuur

Verplichte literatuur:

- O.A.P. van der Roest (red.), Basisboek Recht, Groningen: Noordhoff 2025.
- Wetteksten Hoger Onderwijs 2026-2027, Groningen: Noordhoff 2025.

Aanbevolen literatuur:

- M.E.H. Sterk, C.M.D. de Langen, C.L. Schonewille-Rozenblad, Belastingrecht HBO. Editie 2023-2024, Groningen: Noordhoff 2023.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven. Deze moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

afsluiting en toetsing

- Het geven van een presentatie over een vorm van belastingheffing. Weging is 20%.
- Schriftelijk tentamen van anderhalf uur (ca. 40% meerkeuze, en 60% open essayvragen). Weging is 80%.
- Voor elk van beide onderdelen moet minimaal een voldoende worden behaald.

EC 1.5 Inleiding recht

modulenaam:	Inleiding recht
modulenummer:	EC 1.5
plaats in de opleiding:	1 ^e jaar, 1 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	mr. P.A. Spruijt-Oudijn

intro module

De student maakt zich de basis en principes van het juridisch vakgebied eigen en raakt vertrouwd met de manier waarop het vak recht in het dagelijks leven functioneert. Daarnaast is de student in staat om met de verworven kennis actuele ontwikkelingen op dit vakgebied enigszins te volgen en deze in te passen en toe te passen in een concrete situatie. De student leert begrijpen hoe economie en recht samenhangen en op elkaar inwerken.

relatie met andere modules

Juridische basiskennis is zeer nuttig bij het doorgronden van het maatschappelijke en economische leven. De vakken 'Ondernemingsrecht en belastingrecht', 'Goederenrecht', 'Sociaal recht', 'Europakunde/Europees recht' en 'Publiekrecht' vormen een verdieping van dit vak.

moduledoelen

- De student maakt kennis met diverse aspecten van het vak recht, waarbij vooral op hoofdlijnen de grondslagen van het recht en het verbintenissenrecht worden behandeld.
- De student heeft inzicht in de bronnen van het recht.
- De student heeft inzicht in het ontstaan en de relevantie van het recht voor zijn economische lespraktijk.
- De student is in staat een aantal (basis)begrippen te omschrijven en in voorkomende gevallen een aantal basisregels toe te passen conform de voor dit vakgebied geldende afspraken.
- De student is in staat om aan de hand van geschikt bronmateriaal zelfstandig een oplossing te geven voor eenvoudige juridische vraagstukken die zich in het economisch verkeer kunnen voordoen.

literatuur

Verplichte literatuur:

- O.A.P. van der Roest (red.), Basisboek Recht, Groningen: Noordhoff 2025.
- Wetteksten Hoger Onderwijs 2026-2027, Groningen: Noordhoff 2025.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven. Deze moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

afsluiting en toetsing

Schriftelijk tentamen van anderhalf uur (ca. 40% meerkeuze, en 60% open essayvragen).

EC 1.6 Wiskunde voor economie

modulenaam:	Wiskunde I
modulenummer:	EC 1.6
plaats in de opleiding:	1e jaar, 1e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	drs. C.H. Oudijn

intro module

Voor de in deze module behandelde onderwerpen is een voorkennis gewenst die is aangegeven bij de toelatingscriteria.

relatie met andere modules

In deze module krijg je de wiskundige vaardigheden aangereikt die je bij verschillende economische modules nodig zult hebben. In deze module zal de nadruk liggen op de wiskundige basis, de toepassing komt bij diverse andere modules aan de orde.

toelatingscriteria

Het studieboek gaat uit van een wiskundige voorkennis die voor de desbetreffende onderwerpen overeen komt met het kennisniveau dat overeenkomt met het examenniveau voor het vak wiskunde A havo.

moduledoelen

De student beschikt over de noodzakelijke wiskundige kennis aan om de binnen de opleiding veelvuldig toegepaste technieken te begrijpen, zelf toe te passen én te kunnen uitleggen.

- De student:
- Beheerst de basisberekeningen die noodzakelijk zijn om (toekomstige) modules uit de opleiding succesvol te kunnen volgen.
- Beheerst de vaardigheden om eerstegraads vergelijkingen (of stelsels van vergelijkingen) te kunnen oplossen.
- Beheerst de vaardigheden om tweedegraads vergelijkingen te kunnen oplossen. De student:
- Beheerst de vaardigheden om vergelijkingen te kunnen differentiëren en weet een economische betekenis aan de uitkomst te geven.

aanwezigheidsplicht en werkvormen

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven. Deze moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

Als een student, op basis van diploma's of cijferlijsten, aannemelijk kan maken dat hij in staat is deze module zelfstandig te bestuderen, dan kan hij een vrijstelling voor het volgen van de colleges aanvragen. Meer informatie is te krijgen bij de docent en de studieleider.

literatuur

- Basisboek wiskunde in business, 3e druk Boom Uitgevers 2021, R. Erven, D. Roelfsema, G. Kale; ISBN 9789024437757

andere aanbevolen zelfstudiemethoden

- Wiskundemethodes voor voortgezet onderwijs wiskunde A, niveau havo-5, vwo-5,6

afsluiting en toetsing

Twee schriftelijk tentamens (november en januari)

EC 1.7 Micro-economie I

modulenaam:	Micro-economie I
modulenummer:	EC 1.7
plaats in de opleiding:	1 ^e jaar, 2 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docenten:	dhr. H. Ouwendijk

intro module

Het uitgangspunt bij de module 'micro economie' is dat de student inzicht verkrijgt in de verschillende aspecten die bij de bestudering van de micro economie aan de orde komen. Er wordt vooral aandacht geschonken aan de besluitvorming vanuit de afzonderlijke consumptie- en productiehuishoudingen, waarbij het functioneren van markten en de totstandkoming van prijzen van de verschillende goederen centraal staan.

relatie met andere modules

Bij het curriculum van de opleiding Economie behoort ook een aantal modules die ingaan op aspecten van de Algemene Economie:

• inleiding algemene economie	1e leerjaar
• micro-economie I	1e leerjaar
• macro-economie I	2e leerjaar
• geld en bankwezen	2e leerjaar
• internationaal economische betrekkingen	2e leerjaar
• micro-economie II	3e leerjaar
• macro-economie II	3e leerjaar
• overheid	3e/4e leerjaar
• geschiedenis van het economisch denken	3e/4e leerjaar

Aan de hand van deze modules leren studenten algemeen economische ontwikkelingen zelfstandig te volgen uit dagbladen en vakliteratuur. Daardoor kunnen zij de invloed van ondernemingen en markten op de samenleving in een breed maatschappelijk kader plaatsen én hebben zij vrij breed kennisgemaakt met de algemeen-economische wetenschap. De drie eerstgenoemde vakken leggen als het ware de basis voor de andere vakken. Micro-economie I behandelt de basale begrippen en technieken, waar micro-economie II op verder bouwt.

toelatingscriteria

Voor het volgen van deze module is kennis nodig van de module Inleiding algemene economie.

moduledoelen

- De student kan algebraïsch en grafisch marktwerking analyseren.
- De student kan de verschillende (meest gangbare) vraag- en aanbodelasticiteiten berekenen en interpreteren.
- De student kan algebraïsch en grafisch verschillende manieren van overheidsingrijpen analyseren.
- De student is in staat om de relatie te leggen tussen marktwerking enerzijds en welvaart anderzijds middels het producenten- en consumentensurplus (de zogenaamde marktefficiëntie).
- De student is in staat om het effect van belastingen op bovenstaand consumenten- en producentensurplus (grafisch) te analyseren.
- De student kan de productiekostenstructuur van bedrijven analyseren.
- De student kan het marktgedrag van bedrijven in verschillende marktvormen verklaren.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- Kernbegrippen van economie 3e editie, Boom Uitgevers 2024, N.G. Mankiw, ISBN 9039521472

toetsing

Binnen de toetsweken van het 2e semester wordt een tentamen afgenomen betreffende de volledige leerstof.

EC 1.8 Bedrijfsadministratie I

modulenaam:	Bedrijfsadministratie I
modulenummer:	EC 1.8
plaats in de opleiding:	1 ^e jaar, 2 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	dhr. H. Ouwendijk

intro module

Er is hier sprake van een 'doe-vak', waardoor de college tijd grotendeels zal worden besteed aan werkcolleges: feedback op thuis voorbereide oefeningen en opgaven.

In de colleges wordt waar mogelijk aandacht besteed aan manieren waarop de genoemde leerstof aan de leerlingen in het VO kan worden uitgelegd.

toelatingscriteria

Voor het volgen van deze module is kennis nodig van de module 'Inleiding bedrijfsadministratie en bedrijfs-economie'.

moduledoelen

- De student kan aan de hand van voorafgaande journaalposten de kolommenbalans van een handelsonderneming (in de vorm van een eenmanszaak) aanpassen.
- De student kan financiële feiten ordenen.
- De student is in staat een subadministratie bij te houden.
- De student is in staat in de boekhouding de permanence in de voorraad en de brutowinst op verkopen tot uitdrukking te brengen.
- De student is in staat de administratie van de voorraad tegen verkoopprijzen te kunnen voeren.
- De student kan de ontvangst/afgifte van goederen en facturen op verschillende tijdstippen boekhoudkundig verwerken.
- De student kan de permanence m.b.t. de kosten en baten toepassen.
- De student kan boekingen maken in verband met sociale lasten, interestkosten, interestbaten, kosten van duurzame productiemiddelen, kosten van voorzieningen, oninbare vorderingen en incurante voorraden.

werkwijze

Er is sprake van werkcolleges, waarbij nieuwe theorie wordt uitgelegd en door studenten thuis gemaakte opgaven met elkaar worden besproken. Tevens worden tijdens het college gezamenlijk nieuwe opgaven gemaakt.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- Fuchs e.a., Boekhouden geboekstaafd 1, 2024, 15 editie, ISBN 9789001051501 Noordhoff
- Fuchs e.a., Boekhouden geboekstaafd 1, opgavenboek, 2024, 15e editie, ISBN 9789001051525, Noordhoff

toetsing

Binnen de toetsweken van het tweede semester wordt een tentamen afgenomen betreffende de volledige leerstof.

EC 1.9 Bedrijfseconomie I

modulenaam:	Bedrijfseconomie I
modulenummer:	EC 1.9
plaats in de opleiding:	1 ^e jaar, 2 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	nmb

moduledoelen

- De student kan met behulp van voorbeelden onderscheid aanbrengen tussen kosten en uitgaven, ontvangsten en opbrengsten.
- De student kan de kosten van afval en uitval berekenen.
- De student kan de kosten van duurzame productiemiddelen berekenen.
- De student is in staat de bijzondere kenmerken van variabele, vaste, directe en indirecte kosten te beschrijven.
- De student is in staat de integrale kostprijs van een product of dienst te berekenen.
- De student is in staat de verschillende methoden om de indirecte kosten aan een eindproduct toe te rekenen, toe te passen.
- De student kan het verschil in resultaatberekening tussen integrale-kostprijsmethode (AC) en variabele kostencalculatie (VC) verklaren.
- De student kan het break-evenpoint van een organisatie berekenen.
- De student is in staat de verschillen tussen gebudgetteerde cijfers en werkelijke cijfers te analyseren.
- De student is in staat de verschillende beslissingscalculaties toe te passen

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

inhoud

Er is hier sprake van een 'doe-vak', waardoor de collegetijd grotendeels zal worden besteed aan bespreking van de lesstof gecombineerd met het oefenen van opgaven. De zelfwerkzaamheid van de student wordt bevorderd door voorafgaand aan het college de opgaven goed te bestuderen. In de colleges wordt waar mogelijk aandacht besteed aan manieren waarop de genoemde lesstof aan de leerlingen in het VO kan worden uitgelegd. Dit stimuleert studenten nog meer om de lesstof eigen te maken.

literatuur

- Heezen, Bedrijfseconomie voor het besturen van organisaties, Noordhoff, 2022. 8e druk, ISBN 978-90-01-27778-9
- Heezen, Bedrijfseconomie voor het besturen van organisaties, opgavenboek, Noordhoff, 2022. 8e druk, ISBN 978-90-01-27780-2

toetsing

Binnen de toetsweken van het tweede semester wordt een tentamen afgenomen betreffende de volledige leerstof.

EC 1.10 Vakdidactiek jaar 1

modulenaam:	Vakdidactiek jaar 1
modulenummer:	EC 1.10
plaats in de opleiding:	1 ^e jaar, 1 ^e en 2 ^e semester
aantal studiepunten:	10
docent:	nmb

intro module

In dit jaar staat de basis van het lesgeven in het vak economie centraal. In de uitwerking van de lessen en de opdrachten zal de focus vooral liggen in de onderbouw van het vmbo en havo/vwo. Er is in deze module dus veel aandacht voor de beginnende docent.

Daarnaast komen de meest basale zaken aan bod: Wat houdt het schoolvak economie in en hoe geef je dit vorm in de klas. Hoe krijg je een klas aan het leren? Het ontwikkelen van een visie daarop, maar ook het aanreiken van didactische werkvormen en het trainen van didactische vaardigheden staan het eerste jaar tijdens vakdidactiek centraal.

relatie met andere modules

Deze module biedt een eerste kennismaking met vakdidactiek. Vakdidactiek vormt het scharnierpunt tussen de vakinhoudelijke modules en het generieke deel van de opleiding. In het vakdidactische deel leren studenten hoe zij vakspecifieke kennis kunnen vertalen naar betekenisvol en effectief onderwijs in de beroepspraktijk.

De module heeft een sterk praktijkgericht karakter. Binnen de lessen is veel ruimte voor toepassing, oefening en verbinding met situaties uit de onderwijspraktijk. Zo wordt de relevantie voor het toekomstige beroep zo groot mogelijk gemaakt.

Naast vakspecifieke vakdidactische vraagstukken is er een duidelijke koppeling met het beroepsprofiel. Daarbij ligt de nadruk vooral op beroepstaak 2, 4 en 5. Vanuit deze beroepstaken en de vakspecifieke thema's zijn leeruitkomsten geformuleerd. Deze leeruitkomsten zijn opgenomen in het moduleboek.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen (het eindgesprek). In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

leerlijnen en moduledoelen

Om aan het einde van de opleiding toe te werken naar de beschreven leeruitkomsten, wordt binnen vakdidactiek gewerkt vanuit zes leerlijnen. Deze leerlijnen komen terug in leerjaar 1, 2 en 3 en worden per leerjaar verdiept en uitgebreid.

De zes leerlijnen zijn:

1. Voorbereiden van lesactiviteiten
2. Uitvoeren van lesactiviteiten
3. Evalueren, waaronder toetsing
4. Vaketalages waarin specifieke economische contexten worden aangeboden
5. Ontwikkelen van en werken vanuit een vakvisie
6. Onderzoek doen in de context van economieonderwijs

In leerjaar 1 ligt de nadruk op het verkennen van het beroep van docent economie, het voorbereiden en uitvoeren van eenvoudige lessen of lesfragmenten, het ontwikkelen van basisvaardigheden op het gebied van didactiek en presentatie, en het reflecteren op de eigen ontwikkeling als beginnend docent.

Voor vakdidactiek leerjaar 1 worden de leerlijnen uitgewerkt in de volgende moduledoelen:

1. De student vertaalt een eenvoudige economische context naar een gestructureerde les met behulp van een lesvoorbereidingsformulier
2. De student oefent met elementaire presentatietechnieken en het houden van regie tijdens de start van een les
3. De student maakt kennis met het analyseren van toetsen aan de hand van de taxonomie van Bloom.
4. De student benut eenvoudige economische thema's en vaktaal als context voor het ontwerpen en uitvoeren van startende lessen.
5. De student verkent de eigen identiteit als beginnend docent economie en legt daarmee een basis voor het ontwikkelen van een persoonlijke vakvisie.
6. De student observeert de onderwijspraktijk aan de hand van zelf geformuleerde hoofd- en deelvragen, oefent met het geven en ontvangen van feedback en verwerkt bevindingen in een eenvoudig onderzoeksverslag.

literatuur

- Dit zijn voornamelijk artikelen, deze zullen in de les worden uitgereikt.
- Geerts, W., & van Kralingen, R. (2025). *Handboek voor leraren* (4e druk). Boom.
- Van der Donk, C., & Van Lanen, B. (2026). *Praktijkonderzoek in de school* (5e editie). Boom.

afsluiting en toetsing

Vakdidactiek wordt afgesloten met een portfolio en een eindgesprek. De opzet en vereisten van dit portfolio worden in college 1 besproken en zijn ook terug te vinden in het moduleboek.

Het portfolio en eindgesprek worden tezamen beoordeeld met een cijfer.

II Modulebeschrijvingen van het tweede studiejaar

EC 2.1.1 Macro-economie I

modulenaam:	Macro-economie I
modulenummer:	EC 2.1.1
plaats in de opleiding:	2 ^e jaar, 1 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	drs. C.H. Oudijn

intro module

Het uitgangspunt bij de module 'macro economie' is, dat afgestudeerden zodanig inzicht verkrijgen in de macro-economische ontwikkelingen, zodat ze na het bestuderen van deze module de ontwikkelingen zelfstandig kunnen blijven volgen en de publicaties over dit onderwerp in de betere dagbladen en de eenvoudige vaktijdschriften kunnen volgen. Hiervoor is een bepaalde basiskennis nodig en dient een begrippenapparaat aangeleerd te worden.

relatie met andere modules

Bij het curriculum van de opleiding Economie behoort ook een aantal andere modules die ingaan op aspecten van de Algemene Economie.

• Inleiding algemene economie	1 ^e leerjaar
• micro-economie I	1 ^e leerjaar
• macro-economie I	2 ^e leerjaar
• geld en bankwezen	2 ^e leerjaar
• internationaal economische betrekkingen	2 ^e leerjaar
• micro-economie II	3 ^e leerjaar
• macro-economie II	3 ^e leerjaar
• geschiedenis van het economisch denken	3 ^e leerjaar
• overheid	4 ^e leerjaar

Aan de hand van deze modules leren studenten algemeen economische ontwikkelingen zelfstandig te volgen uit dagbladen en vakliteratuur. Daardoor kunnen zij de invloed van ondernemingen en markten op de samenleving in een breed maatschappelijk kader plaatsen, zoals economische groei, werkgelegenheid en werkloosheid, het sociale stelsel en het milieu. Omgekeerd geeft deze behandeling inzicht in de invloed van de algemeen economische variabelen op de ondernemerswinsten. Hierbij kan gedacht worden aan de variabelen conjunctuur, de rente en de wisselkoersen.

moduledoelen

De student:

- kan inflatie- en koopkrachtberekeningen maken, zoals het berekenen van het CPI, kan het onderscheid tussen reële en nominale waarden verwoorden en berekenen.
- kan het BBP definiëren, weet welke factoren het BBP bepalen en kan de beperkingen van het BBP aangeven.
- kan berekeningen uit voeren aan de hand van een eenvoudig Keynesiaans model van een gesloten economie zonder overheid, waaronder ook de arbeidsmarkt.
- heeft inzicht in zowel de werking als het marktfalen van de arbeidsmarkt, kan werkloosheid omschrijven en specificeren en kan de belangrijkste kengetallen van de arbeidsmarkt toepassen en interpreteren.
- kan de inkomens(her)verdeling analyseren (zowel categoriaal als personeel), kan hiertoe de Lorenzcurve construeren en interpreteren en kan de belangrijkste inkomensquotes berekenen en interpreteren.

- kent de productiefactoren en de betekenis voor structurele productie- en productiviteitsontwikkelingen. Is in staat om de rol van de overheid m.b.t. inkomens(her)verdeling, structuurbeleid en conjunctuurbeleid weer te geven
- is in staat om de rol van de overheid m.b.t. inkomens(her)verdeling weer te geven, is in staat aspecten van de diverse taken van de overheid uit te leggen, zoals allocatie, herverdeling en stabilisatie.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- Kernbegrippen van economie 3e editie, Academic Service 2004, N.G. Mankiw, ISBN 90 395 2147 2
- Lesbrief economische modellen VWO, meest recente druk, LWEO.
- Lesbrief reconomie VWO, meest recente druk, LWEO
- Lesbrief arbeid VWO, meest recente druk, LWEO.

afsluiting en toetsing

Aan het eind van het semester wordt de module afgesloten met een schriftelijk tentamen.

EC 2.2.1 Bedrijfseconomie II

modulenaam:	Bedrijfseconomie II
modulenummer:	EC 2.2.1
plaats in de opleiding:	2 ^e jaar, 1 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	dhr. H. Ouwendijk

intro module

Er is hier sprake van een 'doe-vak', waardoor de college tijd grotendeels zal worden besteed aan feedback op thuis voorbereide oefeningen en opgaven. De zelfwerkzaamheid van de student wordt bevorderd door interactief studiemateriaal. In de colleges wordt zo mogelijk aandacht besteed aan manieren waarop de genoemde leerstof aan de leerlingen in het VO kan worden uitgelegd.

toelatingscriteria

Voor het volgen van deze module is kennis nodig van de module Bedrijfseconomie I.

moduledoelen

- De student is op de hoogte van de diverse vormen van eigen vermogen en kan hier de bijbehorende berekeningen bij maken.
- De student is op de hoogte van de diverse vormen van vreemd vermogen en kan hier de bijbehorende berekeningen bij maken.
- De student is in staat een behoorlijke analyse van de financiële structuur van een organisatie te maken, waarbij o.a. gebruik wordt gemaakt van kengetallen.
- De student kan de verschillende soorten van resultaatbepaling die in de praktijk worden toegepast herkennen en is in staat de overeenkomsten en verschillen met de theorie vast te stellen.
- De student heeft inzicht in de belangrijkste grondslagen die gelden bij het waarderen van activa.
- De student is op de hoogte van de basisregels op het gebied van externe verslaggeving.

relatie met stage en beroep

De vakonderdelen bieden de student die vaardigheden die noodzakelijk zijn om de verworven kennis toe te passen voor de doelgroep.

werkwijze

Bedrijfseconomie/bedrijfsadministratie wordt geïntegreerd aangeboden gedurende het gehele eerste en tweede studiejaar.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleader.

literatuur

- Heezen, Bedrijfseconomie voor het besturen van organisaties, Noordhoff, 2022. 8e druk, ISBN 9789001277789
- Heezen, Bedrijfseconomie voor het besturen van organisaties, opgavenboek, Noordhoff, 2022. 8e druk, ISBN 9789001277802

toetsing

vorm:	schriftelijk tentamen
duur:	1½ klokuur
tijdstip:	einde 3 ^e semester

EC 2.3.1 Marketing II

modulenaam:	Marketing II
modulenummer:	EC 2.3.1
plaats in de opleiding:	2 ^e jaar, 1 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	C.J. Blitterswijk

moduledoelen

- De student analyseert en onderbouwt productbeslissingen door onderscheid te maken tussen producten en diensten, inzicht te tonen in productgroep- en merkbeleid, het productontwikkelingsproces toe te passen en de levenscyclus van producten te herkennen.
- De student formuleert een prijsstrategie op basis van verschillende prijszettingmethoden en analyseert welk prijsaanpassingsbeleid het meest geschikt is in een specifieke marktsituatie.
- De student maakt gefundeerde keuzes met betrekking tot distributie door verschillende kanalen te herkennen, het gedrag binnen distributienetwerken te verklaren en logistieke ketenbeslissingen te evalueren.
- De student ontwikkelt een geïntegreerde marketingcommunicatiestrategie door effectieve communicatiemiddelen en promotievormen in te zetten, rekening houdend met salespromotion en het gebruik van eigen en verdiende media.
- De student maakt op basis van in Marketing I opgedane kennis van analyse en strategie een onderbouwde keuze voor de inzet van de 4 P's binnen een integrale marketingaanpak.

inhoud

Waar in het vak Marketing I de marktanalyse en strategiebepaling centraal stond, zal de student in de module Marketing II kennismaken met de Marketingmix en deze kunnen toepassen op verschillende gebieden. Na deze module beschikt de student over voldoende basiskennis over Marketing om aan 3-havo/3-vwo, 2-4 vmbo en aan mbo-niveau uit te kunnen leggen wat Marketing omhelst.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

werkwijze

Gedurende 3/4 contactuur per week in het eerste semester wordt de stof mede aan de hand van door de student te maken opdrachten toegelicht.

literatuur

Kotler, P, (2021) Principes van marketing, 8e editie, Pearson, 9789043038065 (papieren + digitaal boek)

toetsing

Binnen de toetsweken van het derde semester wordt een tentamen afgenomen betreffende de volledige stof. Dit meerkeuze tentamen heeft als gewicht 70%.

Daarnaast ontvangen de studenten voor de uitwerking van meerdere cases in de colleges een cijfer met als gewicht 30%.

EC 2.4.1 Goederenrecht

modulenaam:	Goederenrecht
modulenummer:	EC 2.4.1
plaats in de opleiding:	2 ^e jaar, 2 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	mr. P.A. Spruijt-Oudijn

intro module

De student maakt zich de basis en principes van het goederenrecht en faillissementsrecht eigen en raakt vertrouwd met de manier waarop deze rechtsgebieden in het dagelijks leven functioneren. Daarnaast is de student in staat om met de verworven kennis actuele ontwikkelingen op deze vakgebieden enigszins te volgen en deze in te passen en toe te passen in een concrete situatie.

relatie met andere modules

Juridische basiskennis is zeer nuttig bij het doorgronden van het maatschappelijke en economische leven. Dit vak is een verdieping van het vak Inleiding recht en Ondernemingsrecht.

toelatingscriteria

Bij aanvang beschikt de student over kennis op hoofdlijnen over het juridisch vakgebied en is de student bekend met de relevantie van het recht voor de praktijksituatie.

moduledoelen

- De student ziet in hoe relevant basale kennis van het goederenrecht is voor zijn lespraktijk.
- De student heeft inzicht in de bronnen van het goederenrecht.
- De student kan de belangrijkste casuïstiek van goederen- en faillissementsrecht zelfstandig oplossen.
- De student is in staat een aantal (basis)begrippen te omschrijven en in voorkomende gevallen een aantal basisregels toe te passen conform de voor dit vakgebied geldende afspraken.
- De student is in staat om aan de hand van geschikt bronmateriaal zelfstandig een oplossing te geven voor eenvoudige goederenrechtelijke vraagstukken die zich in het economisch verkeer kunnen voordoen.

literatuur

Verplichte literatuur:

- *O.A.P. van der Roest (red.), Basisboek Recht, Groningen: Noordhoff 2025.*
- *Wetsteksten Hoger Onderwijs 2026-2027, Groningen: Noordhoff 2025.*

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

afsluiting en toetsing

Schriftelijk tentamen van anderhalf uur (ca. 40% meerkeuze, en 60% open essayvragen).

EC 2.5.2 Statistiek I

Modulenaam:	Statistiek I
modulenummer:	EC 2.5.2
plaats in de opleiding:	2 ^e jaar, 1 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	drs. C.H. Oudijn

intro module

Het dagelijks leven is doordrenkt van statistiek, vaak zonder dat we dat beseffen. Een permanente stroom informatie komt op ons af en die moeten wij ordenen, analyseren en soms gebruiken bij het nemen van beslissingen. Het is om die reden verklaarbaar dat het vakgebied statistiek bij vrijwel alle studies aan bod komt. Een cursus statistiek mag nooit bestaan uit het aanleren van een aantal kunstjes. Het gaat er juist om dat de onderlinge samenhang en achterliggende logica van de diverse statistiekonderwerpen worden begrepen en dat er een koppeling naar de praktijk kan worden gemaakt. Belangrijk is dat hierbij ook de computer ingezet kan worden. Centraal staat dat de student leert op een verantwoorde manier de berekende resultaten te vertalen tot duidelijke conclusies, want dat is het uiteindelijke doel van de toegepaste statistiek.

relatie met andere modules

Samen met wiskunde zijn dit de vakken die een kwantitatieve ondersteuning bieden voor diverse andere vakken als macro-economie, commerciële economie etc. Veel bronnenmateriaal wordt gepresenteerd in grafieken en tabellen. Elementaire kennis van statistiek is essentieel. Zowel beschrijvende statistiek (grafieken, tabellen, centrum- en spreidingsmaatstaven en indexcijfers) als kansberekening (elementaire kansrekening, combinatoriek, binomiale en normale verdeling) komen aan bod.

toelatingscriteria

Voor het volgen van deze module is geen voorkennis uit andere modules noodzakelijk.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleader.

moduledoelen

- De student is bekend met de verschillende onderwerpen op het gebied van beschrijvende statistiek (populatie, steekproef, variabelen, frequentieverdelingen, grafische voorstellingen, diagrammen, maatstaven).
- De student is in staat eenvoudige regressie en correlatieanalyse uit te voeren.
- De student is in staat om indexcijfers, zowel enkelvoudig als samengesteld, te berekenen en analyseren.
- De student kan eenvoudige tijdreeksen berekenen.
- De student is in staat eenvoudige waarschijnlijkheidsberekeningen te maken bij zowel discrete als continue verdelingen.

verplichte literatuur

- Erven, Rob en Van der Laan, Dirk (2021), Basisboek Statistiek in business, Amsterdam: Boom Uitgevers; 3e druk; ISBN 9789024437856

aanbevolen literatuur

- Verhoeven, Nel (2017), Statistiek in stappen, Den Haag: Boom Uitgevers; 2e druk.
- Bolck, Annabel (2016), Aan de slag met statistiek, Amsterdam: Boom Uitgevers.

afsluiting en toetsing

Schriftelijk tentamen. Het tentamen is een zogenaamd open-boek tentamen. Dit houdt in dat het bij deze module behorende boek (Statistiek in business) gebruikt mag worden tijdens het tentamen. Het boek mag niet beschreven zijn (uitgezonderd arceringen/onderstrepingen), ook mogen er geen (memo)blaadjes aan worden toegevoegd.

EC 2.6.1 Organisatiekunde I

modulenaam:	Organisatiekunde I
modulenummer:	EC 2.6.1
plaats in de opleiding:	2 ^e jaar, 1 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	mr. P.A. Spruijt-Oudijn

moduledoelen

De student:

- kan een relatie leggen tussen de denkrichtingen en persoonlijkheden uit de geschiedenis van de organisatiekunde en de betekenis hiervan voor de wijze waarop hedendaagse organisaties zijn gestructureerd.
- heeft kennis van en inzicht in algemene en specifieke begrippen ten aanzien van het individu, zoals motivatie, persoonlijkheid, emotionele intelligentie, overbelasting en kernkwaliteiten.
- heeft kennis van en inzicht in algemene en specifieke begrippen van groepen of teams, zoals soorten groepen en kenmerken van groepen, teammanagement en organisatorische conflicten.
- is bekend met de belangrijkste managementtaken en de verschillende leiderschapstijlen.
- is bekend met een aantal aspecten van de manager als persoon.
- heeft kennis van en inzicht in verschillende aspecten die invloed uitoefenen op de besluitvorming.
- heeft inzicht in hulpmiddelen en technieken die bij het besluitvormingsproces gebruikt kunnen worden.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

werkwijze

Tijdens de colleges wordt de stof mede aan de hand van door de studenten voor te bereiden presentaties toegelicht.

literatuur

- Thuis, P. Toegepaste Organisatiekunde, 9e druk, Noordhoff 2025

toetsing

Binnen de toetsweken van het eerste semester wordt een tentamen afgenomen betreffende de volledige leerstof. Dit tentamen heeft als gewicht 80%.

Daarnaast ontvangen de studenten voor een presentatie een cijfer met als gewicht 20%. Dit betreft het verzorgen van een presentatie rondom de leerstof binnen deze module.

Het gewogen gemiddelde van deze 2 deeltijfers vormt het eindcijfer van de module.

Als aanvullende eis geldt dat de afzonderlijke deeltijfers binnen de module dienen te zijn afgesloten met een cijfer dat minstens 5,5 is.

Indien het gewogen gemiddelde van elk van de genoemde onderdelen minstens 5,5 is en voor elk van de onderdelen minstens 5,5 is gescoord, is de module behaald.

Voor zowel het tentamen als voor de presentatie is er een herkansingsmogelijkheid binnen hetzelfde studiejaar.

EC 2.7.1 Geld en bankwezen

modulenaam:	Geld- en bankwezen
modulenummer:	EC 2.7.1
plaats in de opleiding:	2 ^e jaar, 2 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	dhr. H. Ouwendijk

intro module

Het uitgangspunt bij de module 'Geld en bankwezen' is dat afgestudeerden de monetaire ontwikkelingen in de economie moeten kunnen volgen en de publicaties over dit onderwerp in de betere dagbladen en de eenvoudige vaktijdschriften kunnen volgen. Hiervoor is een bepaalde basiskennis nodig en dient een begrippenapparaat aangeleerd te worden.

De student neemt onder andere kennis van het aanbod van en de vraag naar geld, het (internationale) monetaire beleid, de betalingsbalans en de wisselkoersvorming. Door deze kennisname kan de student eveneens inzicht verwerven in de wijze waarop de beschreven verschijnselen invloed uitoefenen op sectoren die hierbij betrokken zijn.

relatie met ander modules

Bij het curriculum van de opleiding Economie behoort ook een aantal modules die ingaan op aspecten van de Algemene Economie.

• Inleiding algemene economie	1e leerjaar
• micro-economie I	1e leerjaar
• macro-economie I	2e leerjaar
• geld en bankwezen	2e leerjaar
• internationaal economische betrekkingen	2e leerjaar
• micro-economie II	3e leerjaar
• macro-economie II	3e leerjaar
• overheid	3e/4e leerjaar
• geschiedenis van het economisch denken	3e/4e leerjaar

Aan de hand van deze modules leren studenten algemeen economische ontwikkelingen zelfstandig te volgen uit dagbladen en vakliteratuur. Daardoor kunnen zij de invloed van ondernemingen en markten op de samenleving in een breed maatschappelijk kader plaatsen én hebben zij vrij breed kennisgemaakt met de algemeen-economische wetenschap. De drie eerstgenoemde vakken leggen als het ware de basis voor de andere vakken.

Het vak "geld en financiële instellingen" gaat in op de geschiedenis, de rol en de invloed van het geld in onze moderne economie. Ook internationale aspecten, met name de rol van de Europese Centrale Bank komen aan de orde.

moduledoelen

- De student heeft kennis van de ontstaansgeschiedenis van geld.
- De student heeft inzicht in de definitie van en wijzigingen in de geldhoeveelheid.
- De student heeft inzicht in de rol van geld in de economie.
- De student heeft kennis van de doelstellingen en instrumenten van het monetaire beleid van de ECB.
- De student heeft kennis van de verschillende vermogensmarkten.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- Geld, IEB en bedrijfsomgeving, theorieboek negende druk ISBN 9789001079840 Hulleman, W en Marijs, AJ; Noordhoff 2024
- Van kauri tot euro; Over geld, guldens en de Nederlandsche Bank; verkrijgbaar bij de Nederlandsche Bank (www.dnb.nl)

afsluiting en toetsing

Aan het eind van het semester wordt de module afgesloten met een schriftelijk tentamen.

EC 2.8.1 Bedrijfsadministratie II

modulenaam:	Bedrijfsadministratie II
modulenummer:	EC 2.8.1
plaats in de opleiding:	2 ^e jaar, 2 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	nmb

intro module

In deze module komt allereerst het onderwerp 'grondslagen van de permanence' aan bod. Hierbij is sprake van een handelsonderneming met als ondernemingsvorm de eenmanszaak. Verder komen in deze module de boekhouding van de VOF, de NV en de BV aan de orde.

relatie met andere modules

Deze module is een vervolg op de modulen 'bedrijfseconomie' en 'bedrijfsadministratie' uit het eerste en tweede studiejaar. Om deze 'accountancy'- vakken goed te kunnen geven in het voortgezet onderwijs, is inzicht in de verbanden tussen de diverse onderdelen van de stof noodzakelijk. Er ligt tevens een relatie met de modulen computerboekhouden, administratieve organisatie, recht, marketing en organisatiekunde. Dit met name voor wat betreft het opstarten van een eigen onderneming.

moduledoelen

De student:

- kan informatie halen uit de resultatenrekening van de onderneming.
- is in staat om te werken met gemengde kosten- en batenrekeningen.
- is in staat om boekingen te maken in verband met oninbare vorderingen en incurante voorraden.
- is in staat de elementaire principes betreffende het bijhouden van de boekhouding van een eenmanszaak en VOF.
- heeft zicht op de winstverdeling en winstbepaling bij een bv en nv en kan verschillende vormen van dividend boeken.
- heeft zicht op de motieven van het ontstaan van reserves bij bv en nv. Deze kunnen ook geboekt worden.
- kan boekingen maken die verband houden met een obligatielening.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- Fuchs e.a., Boekhouden geboekstaafd 1, 2021, 14e editie, ISBN 9789001738280, Noordhoff
- Fuchs e.a., Boekhouden geboekstaafd 1, opgavenboek, 2021, 14e editie, ISBN 9789001738310, Noordhoff
- Fuchs e.a. 'Boekhouden geboekstaafd 1, uitwerkingen', 2021, 14e editie, ISBN 9789001301835 Noordhoff

afsluiting en toetsing

Binnen de toetsweken van het tweede semester wordt een schriftelijk tentamen afgenomen betreffende de volledige leerstof.

EC 2.9.1 Marketing III

modulenaam:	Marketing III
modulenummer:	EC 2.9.1
plaats in de opleiding:	2 ^e jaar, 2 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	dhr. H. Ouwendijk

intro module

Commerciële Economie (Marketing) is naast Algemene Economie en Bedrijfseconomie de belangrijkste economische discipline. Hoewel Commerciële Economie vaak niet expliciet op de roosters van leerlingen in het voortgezet onderwijs staat vermeld, komt dit terrein vele malen in de lesstof op middelbare scholen aan bod. Binnen de Commerciële opleidingen van het mbo is dit vak een essentieel onderdeel.

Markten veranderen snel. Het consumentengedrag is eveneens aan vele veranderingen onderhevig.

Binnen de module Commerciële economie in jaar 1 en 2 wordt getracht een raamwerk te bieden waarbij studenten een marketingstrategie kunnen uitzetten en uiteindelijk in het 3^e en 4^e studiejaar zelfstandig een marktonderzoek kunnen uitvoeren en zelfstandig een marketingplan kunnen schrijven.

Zelfwerkzaamheid van de student wordt bevorderd door gebruik te maken van de website www.pearsoneducation.nl/kotler, waarbij gebruik gemaakt kan worden van meerkeuzevragen, internetlinks, extra casemateriaal en extra artikelen. Tevens zullen een aantal cases door de studenten worden gepresenteerd.

relatie met andere modules

Binnen deze module zijn een aantal onderwerpen met vele raakvlakken met andere modules. Het betreft o.a. 'Marketingomgeving' met een link naar Algemene Economie, 'Internationale Marketing' met een link naar Algemene Economie, 'Marktonderzoek' met een link naar Marktonderzoek en Statistiek in de hogere jaren van de opleiding.

Ook ligt er een duidelijke link naar modules 'Ethiek' en 'Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen'.

De module 'Marketing 1' in jaar 1 en de module 'Marketing 2 en 3' in jaar 2 van de opleiding vormen samen een geheel en stellen gezamenlijk de Marketingstof aan de orde welke gewoonlijk binnen het externe diploma NIMA-A wordt afgetoetst (studenten die in bezig zijn van het NIMA-A diploma, kunnen in overleg met docent en examencommissie een vrijstellingsaanvraag ter beoordeling indienen).

toelatingscriteria

Er wordt vanuit gegaan dat de stof van de module Marketing 1 bij de studenten bekend is.

moduledoelen

De student:

- maakt kennis met de distributieproblematiek van een onderneming.
- maakt kennis met de basisstructuur van de bedrijfskolom en met de instrumenten van de fabrikant en van de groothandel.
- verwerft inzicht in de basisaspecten die te maken hebben met fysieke distributie.
- raakt vertrouwd met de betekenis van de prijs van een product.
- kent de belangrijkste methoden waarop de verkoopprijs kan worden vastgesteld.
- kan de inhoud van enkele belangrijke prijsstrategieën plaatsen om vandaar uit tot een operationeel prijsbeleid te komen.
- verwerft inzicht in de meest belangrijke aspecten/mogelijkheden op het gebied van marketingcommunicatie.
- is in staat te omschrijven welke rol reclame, sales promotion en PR spelen in de promotiemix.
- krijgt inzicht in het belang van persoonlijke verkoop en direct marketing.
- heeft affiniteit met marketing gekregen en tracht door middel van het lezen over marketingproblemen en het bijhouden van de actualiteit zijn kennis van en inzicht in deze discipline te verdiepen.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- Kotler, P, (2021) *Principes van marketing, 8e editie*, Pearson, ISBN 9789043038072 (digitaal boek) of 9789043038065 (papieren + digitaal boek)

afsluiting en toetsing

Aan het einde van het vierde semester leveren studenten een praktische opdracht in en verzorgen zij een mondelinge presentatie over de praktische opdracht. Uitgangspunt hierbij is de bestudeerde materie uit het boek van Kotler.

EC 2.10.1 Internationale economische betrekkingen

modulenaam:	Internationale economische betrekkingen
modulenummer:	EC 2.10.1
plaats in de opleiding:	2 ^e jaar, 2 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	dhr. C.H. Oudijn

intro module

Het uitgangspunt bij de module 'internationale economie' is, dat afgestudeerden zodanig inzicht verkrijgen in de internationaal economische ontwikkelingen, dat ze na het bestuderen van deze module de ontwikkelingen zelfstandig kunnen blijven volgen en de publicaties over dit onderwerp in de betere dagbladen en de eenvoudige vaktijdschriften kunnen volgen. Hiervoor is een bepaalde basiskennis nodig en dient een begrippenapparaat aangeleerd te worden.

De module 'internationale economie' valt uiteen in twee hoofddelen: een aantal colleges zal worden ingegaan op een aantal hoofdlijnen van de theorie van de internationale economische betrekkingen. Daarnaast zal in het vervolg van de colleges ingegaan worden op de (actuele) internationaal economische ontwikkelingen. De student neemt onder andere kennis van de mondiale economische ontwikkelingen zoals die zich de laatste decennia aandienen, waarbij met name de 'grotere' regio's in de wereldeconomie aan de orde komen. Een van deze regio's betreft de West-Europese thuismarkt, bij de behandeling van deze onderdelen komt ook de positie en het concurrentievermogen van Nederland aan de orde. Door deze kennisname kan de student eveneens inzicht verwerven in de invloed van bepaalde macro-economische ontwikkelingen die ook invloed hebben op de positie en de resultaten van het Nederlandse bedrijfsleven.

Het tweede deel van het vak bestaat uit een kennismaking met ontwikkelingseconomie. Rijkdom en armoede zijn internationaal ongelijk verdeeld, traditioneel is er het onderscheid tussen ontwikkelde landen en ontwikkelingslanden. Bij het onderdeel ontwikkelingseconomie staat de problematiek van de ontwikkelingslanden centraal. Binnen alle verscheidenheid die er tussen de ontwikkelingslanden is gaan we op zoek naar gemeenschappelijke kenmerken met het Nederlandse ontwikkelingsbeleid. Uiteraard wordt ook ingegaan op de achtergronden, ontstaan- en (eventuele) oplossingsmogelijkheden.

relatie met andere modules

Bij het curriculum van de opleiding Economie behoort ook een aantal andere modules die ingaan op aspecten van de Algemene Economie.

• inleiding algemene economie	1 ^e leerjaar
• micro-economie I	1 ^e leerjaar
• macro-economie I	2 ^e leerjaar
• geld en bankwezen	2 ^e leerjaar
• internationaal economische betrekkingen	2 ^e leerjaar
• micro-economie II	3 ^e leerjaar
• macro-economie II	3 ^e leerjaar
• geschiedenis van het economisch denken	3 ^e leerjaar
• overheid	4 ^e leerjaar

Aan de hand van deze modules leren studenten algemeen economische ontwikkelingen zelfstandig te volgen uit dagbladen en vakliteratuur. Daardoor kunnen zij de invloed van ondernemingen en markten op de samenleving in een breed maatschappelijk kader plaatsen, zoals economische groei, werkgelegenheid en werkloosheid, het sociale stelsel en het milieu. Omgekeerd geeft deze behandeling inzicht in de invloed van de algemeen economische variabelen op de ondernemerswinsten. Hierbij kan gedacht worden aan de variabelen conjunctuur, de rente en de wisselkoersen.

toelatingscriteria

Het is ten eerste gewenst dat de student enige algemeen economische basiskennis heeft. Hierbij wordt gedacht aan het niveau van het havo-eindexamen voor het vak 'economie'. Tevens is bij het gebruik van deze studieboeken een zelfstandige studiehouding van de student noodzakelijk. Hij dient zichzelf vragen te leren stellen en daarbij o.a. het boek als mogelijke antwoordenbron te benutten.

moduledoelen

De student is in staat zelfstandig de economische ontwikkelingen op mondiaal niveau te interpreteren en op basis daarvan zich een mening te vormen aangaande de positie van het Nederlandse bedrijfsleven. Bij de behandelde leerstof in deze module worden meerdere handvatten aangereikt die bruikbaar zijn bij het transparant maken van de onderhavige materie. Na het doornemen van deze module is de student in staat om publicaties op dit vakgebied te lezen en te interpreteren en op basis daarvan de actuele ontwikkelingen te volgen.

De student:

- kent diverse handelstheorieën ter verklaring van internationale handel.
- heeft inzicht in de betalingsbalans en deze samenstellen aan de hand van gegevens.
- heeft kennis van verschillende vormen van handelspolitiek en kan deze kritisch beoordelen.
- heeft kennis van de diverse vormen van internationale samenwerking.
- heeft kennis van de belangrijkste internationale organisaties.
- heeft inzicht in de determinanten van de wisselkoers.
- heeft kennis van verschillende wisselkoersstelsels en kan de voor- en nadelen benoemen.
- heeft inzicht in de rol die de wisselkoers speelt voor het binnenland en het buitenland.
- heeft kennis en inzicht in de problematieken van ontwikkelingslanden.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- Geld, IEB en bedrijfsomgeving, theorieboek negende druk, ISBN 978 90 01 590987 Hulleman, W en Marijs, AJ; Noordhoff 2024
- Aanvullend materiaal (wordt ter college uitgereikt, zoals publicaties van CBS, DNB, CPB en actuele verslaggeving en informatiebronnen in specials en dagbladen m.b.t. de internationale economie)

afsluiting

Aan het eind van het semester wordt de module afgesloten met een schriftelijk tentamen en een werkstuk. Het tentamen heeft een gewicht van 2 credits, het werkstuk 1 credit. Voor het tentamen dient de literatuur (boek + aanvullend materiaal) bestudeerd te worden, maar ook de inhoud van de colleges wordt bekend verondersteld. Voor beide onderdelen moet minimaal een 5,5 (voldoende) worden behaald.

EC 2.11.1 Vakdidactiek jaar 2

modulenaam:	Vakdidactiek jaar 2
modulenummer:	EC 2.11.1
plaats in de opleiding:	jaar 2, 1 ^e en 2 ^e semester
aantal studiepunten:	6
docent:	nrb

introductie module

In het tweede jaar vakdidactiek komen meer aspecten van het lesgeven van economie naar voren. Naast een verdieping van verschillende economische onderwerpen en visie daarop wordt er veel aandacht besteed aan het uitbreiden van het instrumentarium. Kort gezegd: 'Hoe geef ik economie?', wat wil ik dat leerlingen leren en hoe kan ik ze als docent effectief laten leren. Ook de vraag: 'Hoe besteed ik aandacht aan ethische onderwerpen bij economie?' staat op het programma.

relatie met de stage en het beroep

In deze module wordt de student voorbereid op het werken in het beroepenveld, waarbij de nadruk ligt bij het lesgeven in de onderbouw.

relatie met andere vakken

Binnen dit vak ligt een duidelijke verbinding met het generieke programma;

- Didactisch model (Van Gelder): dit model wordt specifiek ingezet met een economische context
- Lesvoorbereidingsformulier: deze wordt vertaald naar de economische context en toegepast bij het reflecteren op de eigen lessituatie (zie ook module doelen)

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

werkvormen

Tijdens de colleges worden verschillende onderwerpen (zie inhoud) met de studenten behandeld en opdrachten verder uitgewerkt. De colleges zullen overwegend werkcolleges zijn waarbij nadrukkelijk de inbreng van de student is vereist.

moduledoelen

De student:

- leert lessen en opdrachten koppelen aan de taxonomie van Bloom.
- neemt kennis van en oefent met activerende werkvormen passend bij economie.
- neemt kennis van en oefent met de verschillende rekenproblemen bij economie.
- is op de hoogte van nieuwe didactische inzichten bij economie en kan deze ook in de lespraktijk herkennen en toepassen.
- is op de hoogte van de verschillende denkvaardigheden en is in staat om de verschillende niveaus te herkennen en toe te passen.
- is in staat om Toerusting en Vorming bij het vak vorm te geven; ethisch relevante aspecten bij economie in de klas.
- kan adequaat feedback geven en reflecteert op eigen bijdragen en bijdragen van medestudenten.
- is op de hoogte van het effectief kunnen inzetten van ICT en de mogelijkheden van ICT.

inhoud

Binnen de colleges komen in ieder geval de volgende onderdelen aan bod:

- Goede starter van een les (korte presentaties);
- Opdracht rondom financiële zelfredzaamheid bij leerlingen;
- Verschil tussen een les opgebouwd vanuit de context en concept (werkcolleges);
- Rekenen bij economie (werkcolleges + korte presentaties);
- Ethiek, de didactiek;
- Taxonomie van Bloom;
- Ontvangen en geven van feedback i.c.m. met het laten zien van een videoles. De taxonomie van Bloom staat ook in deze videoles centraal.

Daarnaast wordt er dit jaar een vervolg gegeven aan de pilot van de Vecon. Binnen de colleges gaan studenten zelf lesmateriaal ontwikkelen in de vorm van een spel, waarbij het stimuleren van de basisvaardigheden (rekenen/wiskunde, Nederlands, burgerschap en digitale vaardigheden) centraal staan.

literatuur

- Moduleboek LVO –planning colleges
- Katern: 'Rekenen bij economie' wordt uitgereikt tijdens colleges
- Overige materialen worden verstrekt tijdens de colleges.

afsluiting en toetsing

Vakdidactiek wordt afgesloten met een portfolio en een eindgesprek. Het eindgesprek is tevens het startpunt voor vakdidactiek jaar 3. Vanuit dit eindgesprek wordt een persoonlijke leervraag geformuleerd wat de inzet wordt voor vakdidactiek jaar 3.

De inhoud en vereiste voor zowel portfolio als eindgesprek is terug te vinden in het moduleboek van jaar 2.

Het portfolio en eindgesprek wordt tezamen beoordeeld met een cijfer.

III Modulebeschrijvingen derde studiejaar

EC 3.1.1 Micro-economie II

modulenaam:	micro-economie II
modulenummer:	EC 3.1.1
plaats in de opleiding:	3 ^e jaar, 1 ^e semester
studiepunten:	3
docent:	dhr. H. Ouwendijk

intro module

Het uitgangspunt bij de module 'micro-economie' is, dat de student inzicht verkrijgt in de verschillende aspecten die bij de bestudering van de micro economie aan de orde komen. Met name wordt aandacht geschonken aan de besluitvorming vanuit de afzonderlijke consumptie- en productiehuishoudingen, waarbij het gedrag van consumenten en producenten wordt geanalyseerd.

Deze module bouwt voort op de module macro-economie I uit het eerste jaar: het bevat een verbreding en verdieping van de theorie.

relatie met andere modules

Bij het curriculum van de opleiding Economie behoort ook een aantal modules die ingaan op aspecten van de Algemene Economie:

• Inleiding algemene economie	1 ^e leerjaar
• micro-economie I	1 ^e leerjaar
• macro-economie I	2 ^e leerjaar
• geld en bankwezen	2 ^e leerjaar
• internationaal economische betrekkingen	2 ^e leerjaar
• micro-economie II	3 ^e leerjaar
• macro-economie II	3 ^e leerjaar
• geschiedenis van het economisch denken	3 ^e leerjaar
• overheid	4 ^e leerjaar

Aan de hand van deze modules leren studenten algemeen economische ontwikkelingen zelfstandig te volgen uit dagbladen en vakliteratuur. Daardoor kunnen zij de invloed van ondernemingen en markten op de samenleving in een breed maatschappelijk kader plaatsen én hebben zij vrij breed kennism gemaakt met de algemeen-economische wetenschap. De drie eerstgenoemde vakken leggen als het ware de basis voor de andere vakken. Micro-economie II is een vervolg op micro-economie I, waarbij in deze module dieper wordt ingegaan op de micro-economische theorie rondom het producenten- en consumentengedrag.

toelatingscriteria

Om deel te kunnen nemen aan het tentamen micro-economie II moet het tentamen micro-economie I met een voldoende zijn afgerond.

moduledoelen

De student:

- is in staat de hoofdlijnen van de micro-economische consumententheorie toe te passen:
 - m.b.t. het streven naar maximale nutsbevrediging onder beperkende voorwaarden.
 - m.b.t. veranderingen in inkomen en prijsverhouding op het bereikte optimum.
- is in staat de hoofdlijnen van de micro-economische producententheorie toe te passen:
 - kosten en productiestructuur van een onderneming (Wet van de toe- en afnemende meeropbrengsten).
 - individuele aanbodfunctie grafisch en mathematisch herleiden uit de kostenfunctie.
 - diverse ondernemingsdoelstellingen grafisch en mathematisch analyseren.
- is in staat het marktgedrag te analyseren van de vier marktvormen volledige concurrentie, monopolistische concurrentie, oligopolie en monopolie.

- is in staat verschillende welvaartsriteria te omschrijven en vergelijken (Pigou en Pareto).
- heeft kennis van nieuwe theoretische inzichten als transactiekostentheorie en speltheorie en kan de relevantie binnen een economische context uitleggen.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- Toegepaste micro-economie, Coutinho 2 herziene^e druk 2015, F. Dietz e.a.; ISBN 9789046903841
- Materiaal van SIEO in overleg met docent.

afsluiting en toetsing

Aan het eind van het semester wordt de module afgesloten met een schriftelijk tentamen.

EC 3.2.1 Macro-economie II

modulenummer: EC 3.2.1
plaats in de opleiding: 3^e jaar, 1^e semester
studiepunten: 3
docent: drs. C.H. Oudijn

intro module

Het uitgangspunt bij de module 'macro-economie II' is, dat afgestudeerden zodanig inzicht verkrijgen in de macro-economische ontwikkelingen, zodat ze na het bestuderen van deze module de ontwikkelingen zelfstandig kunnen blijven volgen en de publicaties over dit onderwerp in de betere dagbladen en de eenvoudige vaktijdschriften kunnen volgen. Tevens is de afgestudeerde in staat deze ontwikkelingen aan de inzichten uit de economische theorie te kunnen koppelen.

Deze module bouwt voort op de module macro-economie I uit het tweede jaar: het bevat een verbreding en verdieping van de theorie.

relatie met andere modules

Bij het curriculum van de opleiding Economie behoort ook een aantal andere modules die ingaan op aspecten van de Algemene Economie:

• Inleiding algemene economie	1 ^e leerjaar
• micro-economie I	1 ^e leerjaar
• macro-economie I	2 ^e leerjaar
• geld en bankwezen	2 ^e leerjaar
• internationaal economische betrekkingen	2 ^e leerjaar
• micro-economie II	3 ^e leerjaar
• macro-economie II	3 ^e leerjaar
• geschiedenis van het economisch denken	3 ^e leerjaar
• overheid	4 ^e leerjaar

Aan de hand van deze modules leren studenten algemeen economische ontwikkelingen zelfstandig te volgen uit dagbladen en vakliteratuur. Daardoor kunnen zij de invloed van ondernemingen en markten op de samenleving in een breed maatschappelijk kader plaatsen, zoals economische groei, werkgelegenheid en werkloosheid, het sociale stelsel en het milieu. Omgekeerd geeft deze behandeling inzicht in de invloed van de algemeen economische variabelen op de ondernemerswinsten. Hierbij kan gedacht worden aan de variabelen conjunctuur, de rente en de wisselkoersen.

toelatingscriteria

Om kansrijk deel te kunnen nemen aan het tentamen macro-economie II wordt geadviseerd het tentamen macro-economie I met een voldoende te hebben afgerond.

moduledoelen

De student:

- heeft inzicht in de verschillende verschijningsvormen van het nationaal inkomen, zoals bruto vs. netto, marktprijzen vs. factorkosten, binnenlands vs. nationaal en kan daar berekeningen mee uitvoeren.
- is in staat om macro-economische modellen (zoals het Keynesiaanse algemene evenwichtsmodel en het IS-MB-GA-model en te gebruiken bij de analyse van korte termijn effecten van verschillende gebeurtenissen en beleid.
- is in staat met eenvoudige modellen, zoals een Keynesiaans model van een open economie en het Harrod-Domar model, berekeningen uit te voeren.
- is in staat de rol van de overheid op de macro-economie te verwoorden.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- Van Velthoven, B.C.J. en Hebbink, G.E, *Macro-economie en stabilisatiepolitiek*, (5e dr. 2008) Groningen: Noordhoff. ISBN 978-90-01-76715-0 (alleen tweedehands verkrijgbaar)
- Lesbrief economische modellen VWO, meest recente druk, LWEO.
- Lesbrief economisch beleid, meest recente druk, LWEO

afsluiting en toetsing

Aan het eind van het semester wordt de module afgesloten met een schriftelijk tentamen.

EC 3.3.2 Bedrijfseconomie III

modulenummer:	EC 3.3.2
plaats in de opleiding:	3 ^e jaar, 1 ^e semester
studiepunten:	3
docenten:	dhr. H. Ouwendijk

intro module

Uitgangspunt van deze module is het bereiken van een van de door ons geformuleerde startbekwaamheden voor de leraar Economie: de student kan het masterbudget opstellen om de bedrijfseconomische en financiële haalbaarheid van ondernemingsplannen vast te stellen en te bewaken. Hij heeft kennis van de betekenis van bedrijfseconomie en bedrijfsadministratie in het economisch handelen. Ook heeft hij kennis over hoe een bedrijf financiële informatie verzamelt en genereert. De leraar economie is in staat boekhoudkundige principes toe te passen in organisaties (eenmanszaak, VOF, NV, BV; handelsonderneming, industriële onderneming, dienstverlenende onderneming) ter verwerking van financiële gegevens. Hij is vaardig om verworven kennis toe te passen in lessituaties.

opbouw colleges

Docent bespreekt d.m.v. onderwijsleergesprek, inbreng actualiteit (websites, artikelen uit kranten en tijdschriften) en vanuit christelijke identiteit onderwerpen die aansluiten bij de genoemde leerdoelen. Zo mogelijk wordt hierbij een koppeling gemaakt naar hoe dergelijke onderwerpen in het VO worden besproken.

Er vindt een verdieping plaats betreffende de drie hoofdonderdelen van Bedrijfseconomie:

- Kosten en kostprijs (management accounting, interne verslaggeving)
- Financiering
- Externe verslaggeving

relatie met andere modules

Aan de hand van de volgende drie methoden wordt in de eerste twee leerjaren basiskennis bedrijfseconomie en bedrijfsadministratie op hbo-niveau aangebracht. Deze drie methoden worden geheel behandeld:

- Introductie ondernemingsplan en financiële besturing, Heezen
- Boekhouden geboekstaafd 1+opgaven+ antwoorden, Fuchs
- Inleiding Bedrijfseconomie voor het besturen van organisaties +opgaven, Heezen

Jaar 3

- Bedrijfseconomie III
- Administratieve Organisatie/ Computerboekhouden
- Financiële Rekenkunde /Verzekeren

Jaar 4

- Bedrijfsadministratie III

toelatingscriteria

Benodigde voorkennis: Om deel te kunnen nemen aan deze module is voorkennis van Bedrijfseconomie en Bedrijfsadministratie uit de eerste twee leerjaren gewenst.

moduledoelen

De student:

- kan vraagstukken op het terrein van financieel management tijdig en adequaat signaleren, beschrijven en beoordelen op hun relevantie voor het beleid van de onderneming.
- kan financieel-economische informatie correct interpreteren.
- kan financiële analyses uitvoeren.
- doorziet de opbouw en samenstelling van interne en externe jaarrekeningen en -verslagen.
- is in staat de financiële structuur van een ondernemingsplan te bepalen.
- is in staat tot het maken van kostprijsberekeningen en kostenoverzichten.

literatuur

Behalve de in jaar 1 en 2 gebruikte literatuur voor Bedrijfseconomie en Boekhouden, de volgende boeken:

- Koetzier, W. 'Management accounting Berekenen, beslissen, beheersen'. 7^e druk 2023, Noordhoff, ISBN 978900079482
- Hogendoorn, M., (11^e druk 2025), *Externe Verslaggeving*, Noordhoff. ISBN 978-90-01-03361-3

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent afhankelijk van de redenen van verzuim een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

afsluiting en toetsing

Aan het eind van het semester wordt de module afgesloten met een tentamen.

EC 3.4.1 Europees recht

modulenaam:	Europees recht
modulenummer:	EC 3.4.1
plaats in de opleiding:	3 ^e jaar, 2 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	mr. P.A. Spruijt-Oudijn

intro module

Europa doet ertoe. Ruim zeventig jaar na de oprichting van het Europese samenwerkingsverband is er één markt, één munt en één politiek systeem. Historisch en juridisch een unicum. Maar dit systeem staat vandaag de dag onder druk. In deze module gaan we in op de verschillende aspecten van Europa en het Europese recht. Zowel de ontstaansgeschiedenis als de huidige uitvoeringspraktijk en de toekomst van Europa en de Europese Unie komen aan bod.

relatie met andere modules

Juridische basiskennis is zeer nuttig bij het doorgronden van het maatschappelijke en economische leven. Dit vak is een verdieping op Inleiding recht.

toelatingscriteria

Bij aanvang beschikt de student over kennis op hoofdlijnen over het juridisch vakgebied en is de student bekend met de relevantie van het recht voor de praktijksituatie.

moduledoelen

- De student ziet in hoe relevant basale kennis van het Europees recht is voor zijn lespraktijk.
- De student maakt kennis met diverse aspecten van het vak Europees recht, waarbij eveneens de grondslagen van het mededingingsrecht worden behandeld.
- De student is in staat een aantal (basis)begrippen te omschrijven en in voorkomende gevallen een aantal basisregels toe te passen conform de voor dit vakgebied geldende afspraken.
- De student is in staat om aan de hand van geschikt bronmateriaal zelfstandig een oplossing te geven voor eenvoudige juridische vraagstukken die zich in het Europees economisch verkeer kunnen voordoen.

literatuur

Verplichte literatuur:

- I.M. Huzen & M. Wormsbecher, *Praktisch Europees Recht*, Groningen: Noordhoff 2023.
- O.A.P. van der Roest (red.), *Basisboek Recht*, Groningen: Noordhoff 2025.
- *Wetteksten Hoger Onderwijs 2026-2027*, Groningen: Noordhoff 2025.

Aanbevolen literatuur:

- Geert Mak, *In Europa*, Uitgeverij Olympus.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

afsluiting en toetsing

Schriftelijk tentamen van anderhalf uur (ca. 40% meerkeuze, en 60% open essayvragen).

EC 3.5.1 Geschiedenis van het economisch denken

modulenummer:	EC 3.5.1
plaats in de opleiding:	3 ^e jaar, 2 ^e semester
studiepunten:	3
docent:	drs. C.H. Oudijn

intro module

Het uitgangspunt bij de module 'geschiedenis' is tweeërlei. In de eerste plaats verkrijgt de student inzicht in de ontwikkeling van de economische theorie in de loop van de jaren. Door bestudering van deze ontwikkeling krijgt de student meer inzicht in de achtergronden van de huidige theorie. In de tweede plaats krijgt de student een overzicht van de historische ontwikkeling van de Nederlandse economie in de achterliggende 100 jaar.

relatie met andere modules

Bij het curriculum van de opleiding Economie behoort ook een aantal modules die ingaan op aspecten van de Algemene Economie:

• inleiding algemene economie	1e leerjaar
• micro-economie I	1e leerjaar
• macro-economie I	2e leerjaar
• geld en bankwezen	2e leerjaar
• internationaal economische betrekkingen	2e leerjaar
• micro-economie II	3e leerjaar
• macro-economie II	3e leerjaar
• geschiedenis van het economisch denken	3e leerjaar
• overheid	4e leerjaar

Aan de hand van deze modules leren studenten algemeen economische ontwikkelingen zelfstandig te volgen uit dagbladen en vakliteratuur. Daardoor kunnen zij de invloed van ondernemingen en markten op de samenleving in een breed maatschappelijk kader plaatsen én hebben zij vrij breed kennisgemaakt met de algemeen-economische wetenschap. De drie eerstgenoemde vakken leggen als het ware de basis voor de andere vakken. Bij het vak geschiedenis zal de student ervaren dat de huidige ontwikkelingen in de economie, op welk niveau ze ook gesignaleerd worden, niet los zijn te zien van de historische context.

toelatingscriteria

Om deel te kunnen nemen aan het tentamen geschiedenis wordt geadviseerd het tentamen macro-economie I en micro-economie I met een voldoende te hebben afgerond.

moduledoelen

De student:

- is in staat de hoofdlijnen van de diverse decennia van de afgelopen eeuw te karakteriseren en heeft blijk gegeven daar zelfstandig onderzoek naar te verrichten.
- is in staat de kenmerkende aspecten van de hoofdstromingen in de geschiedenis van het economische denken weer te geven.
- kan een aantal beeldbepalende economen benoemen met een aantal kenmerkende bijdragen van hen in de ontwikkeling van de economische theorie.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- Reader 'Geschiedenis van het economisch denken' (verkrijgbaar via Studentzaken of digitaal op <https://gerritgorter.com/Geschiedenis-van-het-economisch-denken>)

aanbevolen literatuur

- Van Zanden, J.L. (1997). *Een klein land in de 20^e eeuw, Economische geschiedenis van Nederland 1914-1995*. Utrecht: Het Spectrum. ISBN 987902746166x
- Wielenga, F. (2013). *Nederland in de twintigste eeuw*. Amsterdam: Uitgeverij Boom. 3^e druk. ISBN 9789085067146

afsluiting en toetsing

Aan het eind van het semester wordt de module afgesloten met een schriftelijk tentamen.

Daarnaast dient de student een paper te maken. Over de inhoud van deze paper wordt op het tentamen vragen gesteld.

De paper bestaat uit de hoofdlijnen van de Nederlandse economische geschiedenis van de afgelopen 100 jaar. Het tentamen omhelst de hoofdlijnen van de geschiedenis van het economisch denken, daarnaast zullen enkele vragen gesteld worden over de paper. Het tentamen dient met een voldoende te worden afgesloten.

paper

De student maakt een individueel werkstuk over een decennium van de twintigste eeuw vanaf 1920.

In dit werkstuk komen in ieder geval aan de orde:

1. de industriële ontwikkeling
2. de ontwikkeling van de arbeidsmarkt en arbeidsverhoudingen
3. ontwikkelingen m.b.t. de verzorgingsstaat
4. de rol van de overheid en overheidsfinanciën
5. een vijfde, voor die periode kenmerkende ontwikkeling

Studenten dienen er voor te zorgen dat er zoveel mogelijk verschillende decennia worden behandeld.

EC 3.6.1 Financiële Rekenkunde en verzekeren

modulenummer: EC 3.6.1
plaats in de opleiding: 3^e jaar, 2^e semester
studiepunten: 3
docent: dhr. H.Ouwendijk

Financiële Rekenkunde

intro module

Als een ondernemer financiële middelen aantrekt zal hij voor zichzelf altijd de vraag moeten stellen: "Wat zijn de kosten van het aantrekken van extra geld?" Deze vraag moet hij niet alleen voor de korte termijn, maar ook voor de langere termijn kunnen beantwoorden. Hij gaat te maken krijgen met het begrip interest. Met name de vergoeding die hij moet betalen voor de extra financiële middelen bepalen zijn overwegingen of het wel of niet haalbaar is.

Een andere vraag die hij zou kunnen hebben: "Ik heb over 5 jaar een bedrag nodig, wat kost me dat op dit moment, ervan uitgaande dat ik dat bedrag niet zelf heb?" In deze vraag zit behalve de vergoeding voor geld ook de inflatie van geld verborgen.

De vragen die een ondernemer zich stelt kunnen ook door de consument gesteld worden. In feite zijn dat ook de leerlingen die je in jouw klas aantreft. Deze vragen hebben vaak wat meer met de korte termijn te maken: "Ik wil een scooter kopen, maar ik ben nog maar 14 jaar. Ik kan elke maand € 50 opzij leggen. Heb ik over 2 jaar dan wel genoeg?"

Ook de oudere consument komt aan bod. Dit uit zich meestal in de vraag: "Ik wil een huis kopen, welke hypotheek vorm past het beste bij mij?".

Deze vragen zullen tijdens de bijeenkomsten van Financiële Rekenkunde behandeld worden. Dit vak is enerzijds een steunvak, maar anderzijds zijn er elementen in deze materie heel goed inpasbaar in het vmbo of mbo.

relatie met andere modules

Deze module heeft links met Bedrijfseconomie (Financiering), Algemene Economie (Geld en Bankwezen) en Wiskunde.

toelatingscriteria

Voor deze module is het aan te raden om kennis op gedaan te hebben van financieringsvormen en geldpolitiek.

moduledoelen

- Leren berekenen van contante waarden en eindwaarden.
- Leren berekenen van annuïteiten.
- Leren berekenen van de rentabiliteitswaarde van obligaties bij een gegeven markttrente.
- Het leren werken met statistische grootheden: gemiddelde, modus, mediaan, standaarddeviatie enz.
- Leren toepassen van de theorie in een didactische context binnen het vo.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- J.C.M. Gruijters: Financiële Rekenkunde voor het HEO, 9^e druk, ISBN 9789001035044 Noordhoff 2024
- Nader te bepalen literatuur
- Overig materiaal uit te delen tijdens colleges

toetsing en afsluiting

Aan het eind van het semester wordt de module afgesloten met een tentamen.

Verzekeren

literatuur

In overleg met de docent

intro module

Iedere student maakt een lesbrief over een onderwerp gerelateerd aan verzekeren. Daarbij kan in overleg met de docent dan een van de volgende onderwerpen gekozen worden:

- Wat is verzekeren
- Het verzekeringsproces
- Brand (Particulieren en Bedrijven)
- Transport
- Aansprakelijkheid en rechtsbijstand (Particulieren en Bedrijven)
- Motorrijtuigen (Particulieren en Bedrijven)
- Recreatie
- Overige Varia
- Zorg en ongevallen (Particulieren en Bedrijven)
- Inkomen en Arbeidsongeschiktheid (Particulieren en Bedrijven)
- Waarborgfonds Motorverkeer
- Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

De student mag ook zelf met een eigen onderwerp komen.

relatie met andere modules

Deze module heeft een link met de modules Bedrijfseconomie.

toelatingscriteria

Voor deze module is geen directe voorkennis vereist.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

moduledoelen

- Leren kennen en toepassen van schadeverzekeringen voor particulieren.
- Leren kennen en toepassen van schadeverzekeringen voor bedrijven.

afsluiting

De lesbrief wordt door de student in maximaal tien minuten gepresenteerd. Het geheel wordt beoordeeld met een voldoende of onvoldoende.

Voor elke lesbrief gelden de volgende voorschriften:

- lettertype Calibri, grootte 11 pt
- regelafstand 1
- alleen functionele illustraties/grafieken/tabellen
- omvang 3 á 4 pagina's
- hardcopy inleveren tijdens de presentatieavond.
- het geheel moet met een voldoende worden afgesloten

EC 3.7.1 Administratieve Organisatie en Computerboekhouden

modulenummer:	EC 3.7.1
plaats in de opleiding:	3 ^e jaar, 2 ^e semester
studiepunten:	3
docent:	nmb

intro module

De basis van deze module is de inleiding in de kern van de administratieve organisatie. In het vak organisatiekunde is de harde (structuur) en zachte (mens) kant van de organisatie aan de orde gekomen. In het vak Administratieve Organisatie vormt de vormgeving, inrichting en de borging van systemen en processen de kern. Aan de orde komt onder andere de kern van de waardenkringloop als systeem van waaruit goederen- en tegengestelde geldstromen kunnen worden verklaard. De controle technische functiescheiding tussen de stroom- en voorraadgrootheden is van cruciaal belang voor het zicht op de volledigheid en juistheid van de omzet. Kortom: Administratieve Organisatie is van groot belang om de organisatiedoelstellingen te kunnen verwezenlijken en verantwoording over de bereikte resultaten af te leggen aan de stakeholders (intern/ extern). De module bestaat uit afwisselend hoor- en werkcolleges. Jij als student verzorgt zelfstandig een les waarin de vertaalslag van het vak gemaakt wordt naar de onderwijspraktijk. In de les wordt een verdeling gemaakt waarin iedere student een bepaalde paragraaf voor zijn/haar rekening neemt. In deze les probeer je de theorie van het boek over te brengen op de (fictieve) doelgroep waar jij in de dagelijkse praktijk les aan geeft.

relatie met andere modules

Deze module heeft een link met Bedrijfsadministratie, Bedrijfseconomie en Vakdidactiek (algemeen).

toelatingscriteria

Voor deze module is geen directe voorkennis vereist. De snelheid van werken wordt wel verhoogd als de basis van de Bedrijfseconomie wordt beheerst.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent afhankelijk van de redenen van verzuim een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

moduledoelen

De student:

- heeft inzicht in het proces van management control: het besturen van organisaties;
- is bekend met verschillende managementcontrolmodellen zoals De Deming cirkel, Balanced Scorecard en het INK-managementmodel;
- is in staat deze modellen te vertalen naar hun eigen werkveld;
- kent de verschillende stappen in het verkoopproces en voorraadbeheer;
- kan inzichtelijk maken waarom deze stappen nodig zijn;
- kent de verschillende vormen van inkoop (tactisch, strategisch en operationeel) en weet deze op de juiste manier te duiden;
- weet dat er verschillende fasen zijn binnen het inkoopproces;
- is in staat het belang van de functie van een magazijn te formuleren, daarbij rekening houdend met verschillende soorten kosten;
- laat door middel van het uitvoeren van een les zien dat hij/zij in staat is één van de hierboven genoemde theoretische onderdelen praktisch toepasbaar te maken, passend bij de doelgroep mbo niveau 2,3 of 4.

literatuur

- J.C. Bast , Inleiding Administratieve Organisatie, 6e druk 2017, ISBN 9789001876746 Noordhoff Uitgevers

afsluiting

Het ontwerpen en uitvoeren van een les waarbij de theorie vertaald wordt naar de dagelijkse beroepspraktijk.

Computerboekhouden

intro module:

De financiële administratie verzorgen is vooral een zaak geworden van het juist beheersen van een gekozen administratief softwarepakket. Welk pakket je ook kiest, je zult merken dat het werken vaak op één zelfde manier verloopt.

In een financieel administratief pakket zul je de onderdelen die je geleerd hebt bij Bedrijfsadministratie weer tegenkomen. Tevens zul je het verschil ontdekken: de basis is veelal niet meer de journaalpost maar het dagboek.

Je gaat kennis maken met een boekhoudpakket. Een pakket dat ook heel goed in het vmbo te gebruiken is als onderdeel van simulaties. De link met de praktijk is dan ook een didactische opdracht waarbij gebruikte software voor boekhouden in het vmbo nader wordt bekeken.

Natuurlijk moet een dergelijk pakket ook toegankelijk gemaakt worden voor de vmbo-leerling. Als aankomend docent moet je dus in staat om het pakket didactisch inpasbaar te maken voor deze doelgroep.

relatie met andere modules:

Deze module heeft een link met Bedrijfsadministratie en Vakdidactiek (algemeen).

toelatingscriteria:

Voor deze module is geen directe voorkennis vereist. De snelheid van werken wordt wel verhoogd als de basis van de Bedrijfsadministratie wordt beheerst.

moduledoelen:

- Het leren invoeren van boekingsstukken in een geautomatiseerd administratief softwarepakket.
- De didactische toepasbaarheid van het werken met een bedrijfsmatig softwarepakket.
- De gebruikswaarde van computerboekhouden leren inschatten voor het vmbo/mbo richting Administratie.
- Kennis maken met simulaties die gebruik maken van administratieve software.
- Kennis maken met organisaties die zich richten op administratieve simulaties.

afsluiting

Zowel het onderdeel Administratieve Organisatie als het onderdeel Computerboekhouden moet met een voldoende worden afgesloten.

EC 3.8.1 Statistiek II

modulenummer:	EC 3.8.1
plaats in de opleiding:	3 ^e jaar, 2 ^e semester
studiepunten:	3
docent:	drs. C.H. Oudijn

intro module

Het dagelijks leven is doordrenkt van statistiek, vaak zonder dat we dat beseffen. Een permanente stroom informatie komt op ons af en die moeten wij ordenen, analyseren en soms gebruiken bij het nemen van beslissingen. Tevens is de gegevensverzameling en de analyse en interpretatie van data van belang voor de onderzoekende docent.

Het is om die reden verklaarbaar dat het vakgebied statistiek bij vrijwel alle studies aan bod komt.

Een cursus statistiek mag nooit bestaan in het aanleren van een aantal kunstjes. Het gaat er juist om dat de onderlinge samenhang en achterliggende logica van de diverse statistiekonderwerpen wordt begrepen en dat er een koppeling naar de praktijk kan worden gemaakt. Belangrijk is dat hierbij ook de computer ingezet kan worden.

Centraal staat dat de student leert op een verantwoorde manier de berekende resultaten te vertalen tot duidelijke conclusies, want dat is het uiteindelijk het doel van de toegepaste statistiek.

relatie met andere modules

Samen met wiskunde zijn dit de vakken die een kwantitatieve ondersteuning bieden voor diverse andere vakken als macro-economie, commerciële economie etc.

Veel bronnenmateriaal wordt gepresenteerd in grafieken en tabellen. Elementaire kennis van statistiek is essentieel. Bij statistiek 1 wordt daarom ingegaan in op de theorie, zowel de beschrijvende statistiek als de kansberekening. Bij statistiek 2 komt statistisch onderzoek aan de orde. Studenten zullen het gehele proces van dataverzameling tot rapportage doorlopen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het statistisch pakket SPSS.

toelatingscriteria

Voor het volgen van deze module wordt geadviseerd Statistiek 1 te hebben afgerond.

moduledoelen

- Studenten kunnen onderzoeksvragen uit de context van werk of studie vertalen in kwantitatief onderzoekbare vragen. Deze vragen betreffen frequentie-, verschil- en samenhangvragen.
- Studenten kunnen SPSS gebruiken voor gegevensinvoer en voor de verschillende soorten vragen de juiste analyses toepassen.
- Studenten kunnen de uitkomsten van SPSS-analyses interpreteren en rapporteren.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- Recente versie van SPSS (verkrijgbaar via Surfsport.nl)
- Baarda, B., & Van Dijkum, C. (2026). *Basisboek Statistiek met SPSS, handleiding voor het verwerken en analyseren van rapporteren over (onderzoeks)gegevens* (7e druk). Noordhoff uitgevers. 9789001079956

Verder wordt aanbevolen als naslagwerk:

- Basishandboek SPSS 28, A de Vocht. 2022, Bijleveld Press. ISBN 9789055482788

afsluiting en toetsing

Het eindcijfer van statistiek 2 bestaat uit de beoordeling van een aan het eind van het semester in te leveren werkstuk.

EC 3.9.1 Sociaal recht

modulenaam:	Sociaal recht
modulenummer:	EC 3.9.1
plaats in de opleiding:	3 ^e jaar, 1 ^e semester
aantal studiepunten:	3
docent:	mr. P.A. Spruijt-Oudijn

intro module

De student maakt zich de basis en principes van het arbeidsrecht en sociaal zekerheidsrecht eigen en raakt vertrouwd met de manier waarop dit rechtsgebied in het dagelijks leven functioneert. Daarmee is de student in staat beter begrip te hebben van de juridische kant van de arbeidsmarkt. Ook wordt aandacht besteed aan de arbeidsrechtelijke positie van de leraar in het openbaar en bijzonder onderwijs. Tevens is de student in staat om met de verworven kennis actuele ontwikkelingen op dit vakgebied enigszins te volgen en deze in te passen en toe te passen in een concrete situatie.

relatie met andere modules

Juridische basiskennis is zeer nuttig bij het doorgronden van het maatschappelijke en economische leven. Bovendien heeft dit vak direct aansluiting bij vakken als 'Inleiding recht' en 'Ondernemingsrecht'.

toelatingscriteria

Bij aanvang beschikt de student over kennis op hoofdlijnen over het juridisch vakgebied en is de student bekend met de relevantie van het recht voor de praktijksituatie.

moduledoelen

- De student ziet in hoe relevant basale kennis van het sociaal recht is voor zijn lespraktijk.
- De student heeft kennis van de belangrijkste onderdelen van het sociaal recht (arbeidsrecht en socialezekerheidsrecht).
- De student is in staat om aan de hand van geschikt bronmateriaal zelfstandig een oplossing te geven voor eenvoudige juridische vraagstukken die zich in het sociaal-economisch verkeer kunnen voordoen.

literatuur

Verlichte literatuur:

- O.A.P. van der Roest (red.), Basisboek Recht, Groningen: Noordhoff 2025.
- Wetteksten Hoger Onderwijs 2026-2027, Groningen: Noordhoff 2025.

Aanbevolen literatuur:

- C.J. Loonstra, Hoofdstukken Sociaal Recht. Arbeidsrecht editie 2023, Groningen: Noordhoff 2023.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

afsluiting en toetsing

- Schriftelijk tentamen van anderhalf uur (ca. 40% meerkeuze, en 60% open essayvragen). Weging is 80%.
- Presentatie over een onderdeel van het sociaal recht. Weging is 20%.
- Voor elk van beide onderdelen moet minimaal een voldoende worden behaald.

EC 3.10.1 Vakdidactiek jaar 3

modulenaam:	Vakdidactiek jaar 3
modulenummer:	EC 3.10.1
plaats in de opleiding:	3 ^e jaar, 1 ^e en 2 ^e semester
studiepunten:	6
docent:	nmb

introductie module

Bij vakdidactiek in het derde jaar wordt de student meer voorbereid op het werken in het beroepenveld, waarbij het er naast het lesgeven van economie ook om gaat hoe je leerlingen *effectief* kunt laten leren en de leerling meer en meer 'de economische bril' gaat opzetten. Daarnaast wordt er ook aandacht gegeven aan lesgeven in de bovenbouw van het vmbo. Het vullen van je gereedschapskist met relevante tools krijgt een vervolg.

relatie met andere modules

Binnen dit vak ligt een duidelijke verbinding met het generieke programma;

- Didactisch model (Van Gelder): dit model wordt specifiek ingezet met een economische context
- Lesvoorbereidingsformulier: deze wordt vertaald naar de economische context en toegepast bij het reflecteren op de eigen lessituatie (zie ook module doelen)

Tevens is deze module een verdieping op vakdidactiek jaar 1 en 2. De leervragen geformuleerd eind jaar 2 vormen de basis voor de inhouden van jaar 3.

toelatingscriteria

Het afronden van vakdidactiek jaar 2 met een voldoende is vereist om verder te kunnen met vakdidactiek jaar 3.

aanwezigheidsplicht

Omdat de colleges werkcolleges zijn is aanwezigheid voor een goede voortgang een vereiste. Vereiste voor een voldoende afronding is 80% aanwezigheid.

moduledoelen

De student:

- maakt kennis met doelen en examen vmbo.
- maakt kennis met het praktijkvakken in het vmbo; economie & ondernemen.
- neemt kennis van en oefent met activerende werkvormen passend bij economie.
- is op de hoogte van de verschillende denkvaardigheden en is in staat om de verschillende niveaus te herkennen en toe te passen.
- werkt zijn/haar eigen leervraag uit. Hij/zij is hierdoor op de hoogte van de nieuwste didactische inzichten bij economie en kan deze ook in de lespraktijk herkennen en toepassen.
- kan adequaat feedback geven en reflecteert op eigen bijdragen en bijdragen van medestudenten.
- neemt kennis van het toetsen en de eisen die gesteld worden aan een toets.
- maakt kennis met het doen van lesmethode onderzoek.

werkvormen

De gehanteerde werkvormen kunnen per college verschillen. Voor zover mogelijk zijn werkvormen genoemd in het collegeoverzicht. De colleges zullen overwegend werkcolleges zijn waarbij de inbreng van de student is vereist.

afsluiting en toetsing

Vakdidactiek wordt afgesloten met een portfolio en een eindgesprek. De opzet en vereisten van dit portfolio worden in college 1 besproken en tevens terug te vinden in het moduleboek.

Het portfolio en eindgesprek worden tezamen beoordeeld met een cijfer.

EC 3.11.1 Internationalisering

modulenaam:	Internationalisering
modulenummer:	EC 3.11.1
plaats in de opleiding:	3 ^e jaar
aantal studiepunten:	2
docent:	dh. H. Ouwendijk

leerdoelen

- Je hebt kennis van enkele buitenlandse onderwijssystemen en opvattingen betreffende je eigen vak. Je kunt daarvoor Engelstalige en/of anderstalige teksten raadplegen, contacten in het buitenland initiëren en gebruiken om de benodigde kennis te verzamelen.
- Je hebt zicht op relevante internationale ontwikkelingen van de economie vanuit het verleden en kan die vertalen naar het heden.
- Je bent in staat je gedachten te verwoorden zowel schriftelijk als mondeling.

inhoud

Tijdens deze module doe je een ervaring op waardoor je anders naar je eigen situatie en naar het onderwijs in Nederland gaat kijken. Je reflecteert op de waarde van het ons bekende onderwijssysteem.

leerlijnen

Deze module geeft aanleiding tot:

- het overdenken van de eigen pedagogische en didactische visie, gerelateerd aan het geleerde bij het pd-programma.
- het reflecteren op de waarde van economie in de maatschappij en om ons heen, en op het belang van economie onderwijs, gerelateerd aan het vakprogramma en vakdidactiek.

verplichtingen

Bij deelname aan de door Driestar-Educatief georganiseerde activiteiten wordt uitgegaan van een positieve houding en actieve deelname. Bij alle activiteiten geeft de student aan wat hij/zij er concreet aan heeft voor de dagelijkse lespraktijk en/of eigen persoonlijke ontwikkeling. Een impressie m.b.v. tekst, foto's etc. moet aan het einde van de reis worden ingeleverd.

programma Leipzig

- Rondleiding bij DHL
- Bezoek vliegveld Leipzig
- Rondleiding bij een autofabriek
- Schoolbezoek: We bezoeken een school voor voortgezet onderwijs, wonen daar lessen bij en spreken vakcollega's en leerlingen
- Bezoek Buchenwald
- Een dag naar Dresden, met o.a. een rondleiding door de stad
- Bezoek aan het Forum, een museum dat gaat over de Duitse geschiedenis vanaf het einde van de Tweede Wereldoorlog tot nu toe.

afsluiting

Bij deelname aan de door Driestar-Educatief georganiseerde activiteiten zijn de onder verplichtingen genoemde voorwaarden voldoende om de module af te sluiten.

EC 3.12.1 Bedrijfseconomie IV & Organisatiekunde II

modulenaam:	Bedrijfseconomie IV & Organisatiekunde II
modulenummer:	EC 3.12.1
plaats in de opleiding:	3 ^e jaar, 1 ^e semester
studiepunten:	3
docenten:	nmb

intro module

De student heeft kennis van de betekenis van bedrijfseconomie en bedrijfsadministratie in het economisch handelen. Hij heeft kennis over hoe een bedrijf financiële informatie verzamelt en genereert.

Daarnaast staan we voor een groot deel stil bij de financiële status van een bedrijf. De balans, ratio's en rentabiliteit zijn veel gebruikte begrippen.

Het vakgebied Organisatie & Management (ook wel genoemd Organisatiekunde, Management of Bedrijfskunde) is sterk in ontwikkeling. Ontwikkelingen op sociaal, maatschappelijk en politiek gebied volgen elkaar snel op. Ook ontwikkelingen binnen de technologie hebben niet stilgestaan. Voor organisaties ontstaan hierdoor kansen en bedreigingen, waarop ze moeten reageren of anticiperen. Niet alleen op de manier waarop georganiseerd moet worden, maar ook met betrekking tot produceren en communiceren.

Het verband tussen theorie en praktijk zal gelegd moeten worden. Daarom zal veel aandacht worden geschonken aan trends en ontwikkelingen en aan de rol van management bij het besturen van organisaties. Door het betrekken van de actualiteit bij de theorie zal het vak voor de studenten meer gaan leven.

opbouw colleges

Docent bespreekt door middel van onderwijsleergesprek, inbreng actualiteit (websites, artikelen uit kranten en tijdschriften) en vanuit christelijke identiteit onderwerpen die aansluiten bij de genoemde leerdoelen. Zo mogelijk wordt hierbij een koppeling gemaakt naar hoe dergelijke onderwerpen in het vo worden besproken.

literatuur

- Heezen, André (4e druk 2022), Financieel management voor het MKB. Groningen: Noordhoff, ISBN 9789001298807
- Van Dam en Marcus "Handboek Organisatie en management", 10e druk, Noordhoff 2023, ISBN 978 9001 078188
- Van Dam e.a. "Een praktijkgerichte benadering van Organisatie en Management, werkboek, 8e druk, Noordhoff 2015, ISBN 978 9001 850234

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

moduledoelen

De student:

- kan rekenen met de selectiemaatstaven terugverdienperiode, gemiddelde boekhoudkundige en contante waarde.
- kan verschillende rentabiliteiten uitrekenen (REV, RTV en RVV) en daarmee de (bedrijfseconomische) staat van het bedrijf analyseren.
- is in staat een resultatenrekening op te stellen vanuit verschillende perspectieven (EBIT, EBITDA).
- kan op verschillende manieren de waarde van een bedrijf analyseren (bijv. bij overname).
- kan verschillende financieringsmogelijkheden van het MKB benoemen en de relevantie aantonen.
- is in staat de kredietwaardigheid van een onderneming te beoordelen. Bijvoorbeeld a.d.h.v. liquiditeit en solvabiliteit.

- kent een aantal methoden voor het besturen van organisaties en kan hierbij de invloed voor de organisatie beschrijven.
- kan een aantal organisatiestelsels benoemen en beschrijven wat dit betekent voor de organisatie.
- kan het nut van arbeidsverdeling en coördinatie binnen een organisatie benoemen en uitleggen.

afsluiting en toetsing

Aan het eind van het semester wordt de module afgesloten met een schriftelijk tentamen.

IV Modulebeschrijvingen van het vierde studiejaar

EC 4.1.1 Overheidsfinanciën

modulenaam:	Overheidsfinanciën
modulenummer:	EC 4.1.1
plaats in de opleiding:	4 ^e jaar 1 ^e semester
aantal studiepunten:	1.5
docent:	dhr. H. Ouwendijk

intro module

De overheid speelt een centrale rol in moderne economieën. Enerzijds blijkt dit in kwantitatieve zin, anderzijds in kwalitatieve zin. Hieruit blijkt o.a. de sterke verwevenheid van de overheid en de particuliere sector.

Bij het vak overheidsfinanciën gaat het om meer dan de geldstromen die lopen van de private sector (burgers en bedrijven) naar de collectieve sector (de overheid), en omgekeerd. De invloed van de overheid op ons samenleven en onze economie loopt net zo goed via wetten en regels als via geldstromen. Daarbij is het belangrijk om te begrijpen wat daar achter zit: de economie van de collectieve sector. Hoe beslissen politici, met steun van hun ambtenaren, over wetgeving, de hoogte en samenstelling van de overheidsuitgaven en over de verdeling van de belastingdruk?

relatie met andere modules

Bij het curriculum van de opleiding Economie behoort ook een aantal modules waarbij wordt ingegaan op aspecten die betrekking hebben op de Algemene Economie. Deze modules hebben een plaats in de eerste drie jaren van het curriculum.

• geld en bankwezen	1 ^e leerjaar
• macro-economie	2 ^e leerjaar
• meso-economie	2 ^e leerjaar
• micro-economie	3 ^e leerjaar
• internationaal economische betrekkingen.	3 ^e leerjaar

Aan de hand van de inhoud van deze modules hebben studenten kennis verkregen van de algemeen economische ontwikkelingen, zodat ze in staat zijn de invloed van ondernemingen en markten op de samenleving in een breed maatschappelijk kader te plaatsen, zoals economische groei, werkgelegenheid en werkloosheid, het sociale stelsel en het milieu.

toelatingscriteria

Hoewel de inhoud van de module te volgen is door studenten die beschikken over de kennis en de inhoud van het economieprogramma dat voor het middelbaar onderwijs op havo/vwo-niveau geldt, is het aan te bevelen dat de modules Algemene Economie uit het curriculum van de leerjaren 1, 2 en 3 zijn afgesloten (zie relaties met andere modules).

moduledoelen

De student is in staat zelfstandig de ontwikkeling van belangrijke kengetallen van de overheidsfinanciën, zoals overheid saldo, overheidsschuld, inkomsten en uitgaven van de overheid en collectieve lastendruk te beoordelen.

De student:

- kent de functies van de collectieve sector.
- kan in geval van marktimperfecties de doelmatigheid van het beleid noemen en analyseren.
- heeft kennis en inzicht in de openbare financiën.
- heeft theoretische kennis van het stelsel van sociale zekerheid in Nederland.

- kan de houdbaarheid van de verzorgingsstaat, tegen de achtergrond van demografische ontwikkelingen, analyseren.
- heeft kennis waarom duurzame economische ontwikkeling steeds belangrijker wordt.
- kan overeenkomsten en verschillen analyseren tussen het economische lineaire model ten opzichte van het circulaire model.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

werkwijze

Gedurende 1 contactuur per week wordt de theorie aan de hand van het studieboek en praktische voorbeelden toegelicht

literatuur

- C.A. de Kam e.a., (17^e druk). *Overheidsfinanciën* Groningen: Noordhoff. ISBN 978 90 01 023621
- Economiemethoden vo, hoofdstukken over 'overheid'.
- Aanvullend materiaal (zoals publicaties van CPB, rijksoverheid, Rli, ESB, RVO, RIVM, DNB en PBL)

afsluiting

De studenten moeten een presentatie houden over een onderdeel van overheidsfinanciën met daarnaast een lesbrief (bestaande uit drie lessen). De presentatie moet op hbo-niveau zijn en de lesbrief moet toepasbaar zijn in de dagelijkse schoolpraktijk (voortgezet onderwijs of mbo) en dus geschikt zijn voor dat type leerlingen. De presentatie heeft een gewicht van 60 en de lesbrief een gewicht van 40. Voor beide onderdelen moet minimaal een 5,5 (voldoende) worden behaald.

Tijdens het eerste college wordt de opdracht, met de precieze details, uitgereikt.

EC 4.2.1 Bedrijfsadministratie III

modulenaam:	Bedrijfsadministratie III
modulenummer:	EC 4.2.1
plaats in de opleiding:	4 ^e jaar, 1 ^e semester
studiepunten:	3
docent:	nmb

relatie met andere modules

Deze module is een vervolg op de module Bedrijfsadministratie uit jaar 2. De module heeft met name een relatie met Accountancy studies op het hbo en biedt tools om op mbo niveau 4 het onderwerp Fabricage administratie uit te leggen.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

toelatingscriteria

Het gevolgd hebben van de voorafgaande modules 'Bedrijfsadministratie' geeft voldoende ondergrond om deze module goed te kunnen volgen.

moduledoelen

De student:

- kan aangeven hoe kosten van grond- en hulpstoffen, lonen, en duurzame productiemiddelen te administreren zijn;
- is in staat een eenvoudige fabrieksboekhouding te analyseren en een saldibalans op te zetten;
- kan diverse kostensoorten (direct en indirect) toerekenen aan de orders;
- kan verschillende voorgerecalculeerde kosten (fabricage en verkoop) boeken volgens de opslagmethode;
- kan verschillende nagecalculeerde kosten (fabricage en verkoop) boeken volgens de opslagmethode;
- kan de kostenplaatsenmethode hanteren en deze toepassen in de boekhouding;
- kan werken met verschillende budgetten en deze verwerken in de boekhouding.

literatuur

- Boekhouden geboekstaafd, theorieboek tiende editie, ISBN 9789001017347, W.J. Broerse, D.J.J. Heslinga, M. Schauten, Noordhoff 2023
- Boekhouden geboekstaafd, opgavenboek tiende editie, ISBN 9789001018177, W.J. Broerse, D.J.J. Heslinga, M. Schauten, Noordhoff 2023

afsluiting en toetsing

Binnen de toetsweken van het eerste semester wordt een schriftelijk tentamen afgenomen betreffende de volledige leerstof.

EC 4.3.1 Ethiek

modulenummer:	EC 4.3.1
plaats in de opleiding:	4 ^e jaar, 1 ^e semester
studiepunten:	3
docent:	drs. C.H. Oudijn

intro module

Elke dag is er een veelheid actueel aan nieuws. Economische ontwikkelingen nemen in onze maatschappij een belangrijke plaats in. Voor veel mensen hebben de economische ontwikkelingen een belangrijke betekenis voor hun leven, hun toekomst kan ervan afhangen. Wetenschappers benadrukken veelal dat de economische wetenschap een positieve wetenschap is. Ofwel: waardeoordelen spelen geen rol.

Toch hebben mensen wel degelijk een mening over de economische ontwikkelingen en verschijnselen. En deze mening heeft op zijn beurt weer normatieve aspecten. In deze module gaan we bij een aantal economische verschijnselen na welke normatieve aspecten er zijn te ontdekken. Uitgangspunt daarbij is de Bijbel: zijn ontwikkelingen en verschijnselen zoals ze zich voordoen werkelijk neutraal of zijn er Bijbelse lijnen die een beoordeling mogelijk maken? In deze module gaan we in op een verscheidenheid aan actuele ontwikkelingen én we willen een aantal basale noties aanbrengen.

relatie met andere modules

Het vak ethiek is een vak waarbij op de modules uit eerdere jaren wordt voortgebouwd. Met name uit de verschillende algemeen economische vakken worden verschillende aspecten geïntegreerd. Verondersteld wordt dat de student de modules uit eerdere jaren voldoende beheerst.

toelatingscriteria

Voor het succesvol afronden van deze module wordt geadviseerd de algemeen-economische modules van jaar 1 tot en met 3 te hebben afgerond.

moduledoelen

De student:

- heeft kennis het studieobject van het vak ethiek, en specifiek van economische ethiek.
- heeft kennis van en inzicht in de rol van nutsethiek in de economie (utilisme).
- heeft kennis van en inzicht in de rol van plichtethiek in de economie (rechtvaardigheid).
- heeft kennis van en inzicht in de rol van deugdenethiek in de economie.
- heeft kennis van de Weberthese, dat de invloed van calvinisme op het kapitalisme beschrijft. De student is in staat tot een kritische beoordeling hiervan.
- heeft kennis van de visie van Calvijn op het functioneren van economie.
- heeft kennis van Bijbelse gegevens omtrent economische ordening. Dit betreft zowel oudtestamentische gegevens (bijvoorbeeld Mozaïsche wetgeving) als nieuwtestamentische gegevens.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

literatuur

- Het oog van de naald, over de markt, geluk en solidariteit, Ten Have, eerste druk 1997; J.J. Graafland; ISBN 978 90 259 5804 6. Dit boek is ook als reader verkrijgbaar bij Studentzaken.
- Calvijn en de economie, in: De relevantie van Calvijn, uitgeverij De Groot Goudriaan i.s.m. Hogeschool Driestar educatief, 2009; J. van der Knijff (red.); ISBN 978 90 8865 130 4 (Zie bijlage moduleboek)

aanbevolen literatuur

- Ruim baan voor gerechtigheid. Rechtvaardig worden door Gods genade, T. Keller; Uitgeverij Van Wijnen, eerste druk 2010; ISBN 978 90 5194 411 2
- Jongeneel, R. (2012), Eerlijke economie. Calvijn en het sociaaleconomisch leven, Amsterdam: Buijten
- & Schipperheijn Motief. ISBN 978 90 5881 670 2

afsluiting

Het vak ethiek wordt met een schriftelijk tentamen, waarin concrete toepassing van de tijdens de colleges besproken materie en de voorgeschreven literatuur wordt getoetst, afgesloten.

EC 4.4.1 Publiekrecht

modulenaam:	Publiekrecht
modulenummer:	EC 4.4.1
plaats in de opleiding:	4 ^e jaar, 1 ^e semester
aantal studiepunten:	1,5
docent:	mr. P.A. Spruijt-Oudijn

intro module

De student zal zijn basiskennis van het publiekrecht (staatsrecht en bestuursrecht) verder uitbouwen en verdiepen. Daarnaast wordt een meer filosofische inleiding gegeven, waardoor de student in staat is de juridische achtergronden van het overheidsingrijpen in het economische leven beter te doorgronden en een beter beeld te vormen op ontwikkelingen in de maatschappij. Zowel de klassieke en sociale grondrechten als de beginselen van behoorlijk overheidsbestuur komen aan bod. In het tweede deel van het blok staat het bestuursrechtelijk optreden van de overheid centraal en de wijze waarop daartegen in bezwaar kan worden gegaan.

relatie met andere modules

Deze module is de laatste verdiepingsmodule van een reeks rechtenvakken als inleiding recht, goederenrecht, sociaal recht en Europees recht.

toelatingscriteria

Bij aanvang beschikt de student over kennis op hoofdlijnen over het juridisch vakgebied en is de student bekend met de relevantie van het recht voor de praktijksituatie.

moduledoelen

- De student heeft kennis van de belangrijkste onderdelen van het staats- en bestuursrecht.
- De student ziet in hoe relevant basale kennis van het publiekrecht is voor zijn lespraktijk.
- De student heeft kennis van de belangrijkste aspecten van de overheid en overheidsingrijpen.
- De student weet welke visies er zijn op staatsvorming en de relevantie van grondrechten.

literatuur

Verplichte literatuur:

- O.A.P. van der Roest (red.), Basisboek Recht, Groningen: Noordhoff 2025.
- Wetteksten Hoger Onderwijs 2026-2027, Groningen: Noordhoff 2025.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

afsluiting en toetsing

Schriftelijk tentamen van anderhalf uur (ca. 40% meerkeuze, en 60% open vragen).

EC 4.5.2 Capita Selecta

modulenummer:	EC 4.5.2
plaats in de opleiding:	4 ^e jaar, 1 ^e semester
studiepunten:	3
docent:	drs. C.H. Oudijn

intro module

Inmiddels ben je in de eindfase van je studie gekomen. Binnen afzienbare tijd hoop je als bevoegd economiedocent je plaats in het onderwijs in te nemen.

In deze module willen we je uitdagen om jezelf te etaleren als een econoom met visie. Om ons heen worden dagelijks ontwikkelingen gemeld die met de economie te maken hebben. En velen hebben er hun mening over. We gaan jou vragen om met een kritische, dat wil zeggen: onderscheidende blik naar deze ontwikkelingen te kijken.

Wekelijks verschijnen er boeken die te maken hebben met economische ontwikkelingen. Als economiedocent vinden we dat je min of meer op de hoogte moet zijn én blijven van actuele publicaties. Ook daarin dagen we je in deze module uit.

relatie met andere modules

In de eerste jaren zijn de basismodules voor AE, BA en BE aangeboden. In de diverse verdiepende modules is dieper op de stof ingegaan, zodat je nu de kennis hebt die een economiedocent moet hebben. Samen met de vakken "Geschiedenis van het economisch denken" en "ethiek" vormt deze module een integrerende drieluik: uit de basis- en verdiepingsmodules komen economische theorieën en principes aan bod die in een breder kader worden gezet.

Deze module sluit af met een kritische reflectie op of naar aanleiding van een actueel boek.

toelatingscriteria

Voor het succesvol afronden van deze module wordt geadviseerd de algemeen-economische modules van jaar 1 tot en met 3 te hebben afgerond.

aanwezigheidsplicht

Voor deze module geldt een aanwezigheidsplicht bij minimaal 80% van de ingeplande colleges. Indien de student niet aan deze norm voldoet kan hij op voordracht van de docent door de examencommissie worden uitgesloten van het tentamen. In voorkomende gevallen kan de docent, afhankelijk van de redenen van verzuim, een vervangende opdracht voorschrijven, die moet worden ingeleverd uiterlijk één dag voordat het tentamen wordt afgelegd. Zolang deze opdracht niet naar tevredenheid is afgerond worden de studiepunten voor de module niet toegekend. Als toepassing van deze regel bezwaarlijk is, beslist de docent in overleg met de studieleider.

moduledoelen

Student moet proeve van bekwaamheid afnemen op hbo-bachelorniveau kritische reflectie op economische ontwikkelingen aan de hand van een actuele of Bijbelse publicatie of thema.

De student:

- is in staat om zelfstandig op een economisch thema te reflecteren.
- is in staat om standpunten te verwoorden in een opiniërend artikel.
- is in staat om actuele literatuur te verzamelen en te beoordelen.
- is in staat om christelijk-ethische literatuur op het terrein van de economische wetenschap te verzamelen en te beoordelen.
- is in staat om (actuele) economische ontwikkelingen kritisch te beoordelen.
- relevante (Bijbels-)ethische grondnoties te verwoorden,
- deze toe te passen op economische verschijnselen
- kan de (Bijbels-)ethische grondnoties toepassen in de lespraktijk

verplichte literatuur

In overleg met de docent.

afsluiting en toetsing

De tentamenopdracht bestaat uit een zelfstandig geschreven artikel dat in principe publicabel is. Het artikel is geschreven op hbo-bachelorniveau en geschikt om in een populair-wetenschappelijk tijdschrift of de opiniepagina van een kwaliteitskrant gepubliceerd te worden.

EC 4.9.1 Landelijke Kennistoets

modulenummer:	LKT-EC 4.9.1
aantal studiepunten:	1
docent:	n.v.t.

inleiding

De minister van onderwijs wil dat alle studenten eerst aantonen dat zij voldoende parate kennis hebben van het vakgebied waarvoor zij een bevoegdheid verwerven, vóórdat ze een diploma krijgen. Daarvoor zijn de afgelopen jaren landelijke kennistoetsen ontwikkeld. Het gaat om één allesomvattende landelijke toets per opleiding. Je moet daarvoor een voldoende halen.

De inhoud van deze kennistoetsen wordt bepaald door een 'kennisbasis' per opleiding, die ook landelijk is vastgesteld. Deze kennisbasis is het minimum van wat je als docent moet beheersen om je vak goed te kunnen geven. Het is niet de bedoeling dat het tegelijk ook het maximum is. Het curriculum van onze opleiding voldoet ruim aan de kennisbasis.

toelating

Om aan de LKT mee te mogen doen zijn er enkele voorwaarden die te maken hebben met je studievoortgang. Deze voorwaarden vallen uiteen in algemene voorwaarden (geldig voor alle LVO-studenten) en vakspecifieke aanvullende voorwaarden (alleen geldig voor alle economiestudenten).

De algemene voorwaarden zijn:

- Je hebt het propedeusediploma behaald.
- Van de studiepunten van jaar 2 en 3 heb je er minimaal 100 van de 120 behaald. In totaal moet je dus voor jaar 1, 2 en 3 160 studiepunten hebben behaald.
- Het aantal punten dat je al behaald hebt in jaar 4 telt niet mee in de berekening.
- Vrijstellingen in jaar 2 en 3 tellen wel mee voor het aantal behaalde punten. Een vrijstelling betekent namelijk dat je hebt aangetoond dat je de bijbehorende leerstof aantoonbaar hebt beheerst én dat je deze nog steeds paraat hebt. Als dat laatste niet het geval is, heeft een vrijstelling een negatief effect op het kunnen volgen van de rest van de opleiding en op je kwaliteit als aanstaande leraar. De LKT toetst ook of je deze kennis paraat hebt. Kortom, ook kennis van onderdelen waarvoor je vrijstelling hebt gekregen kan onderdeel uitmaken van de LKT.

De vakspecifieke aanvullende voorwaarden zijn:

- Je hebt alle vakken (van het donderdagprogramma) van jaar 1 en 2 gehaald.
- Je hebt de vakken Micro II, Macro II en BE III gehaald.
- Je hebt deelgenomen aan de repetitieavond.

toets

De LKT wordt 2x per jaar (landelijk) afgenomen. De data worden vastgesteld door '10voordeleraar'.

De toets zelf beslaat een tijdsduur van 2 klokuren. In deze tijd krijg je ± 70 meerkeuzevragen. De LKT is een digitale toets, die afgenomen wordt op de computer via het programma QMP. Er is een landelijke commissie die bij elke toets de cesuur vaststelt en vervolgens vaststelt welke score tot welk cijfer leidt. Voor deze toets moet je een voldoende halen.

meer informatie

Voor meer informatie kun je op www.10vdleraar.nl de kennisbasis Algemene Economie vinden, evenals de toetsmatrijs en een oefentoets. Hier vind je ook de definitieve toetsdata.

In de weken voorafgaand aan de LKT organiseert de vakgroep een repetitieavond waarop de oefentoets uitgebreid wordt besproken.

Driestar hogeschool

Burg. Jamessingel 2 Postbus 368 2800 AJ Gouda
T 0182-540333 info@driestar-hogeschool.nl

www.driestar-hogeschool.nl

*Driestar hogeschool leidt - al sinds 1944 - leraren op die met hart en ziel een bijdrage leveren aan het christelijk onderwijs.
Wij zijn een onderdeel van kenniscentrum Driestar educatief en werken nauw samen met Driestar onderwijsadvies.*